

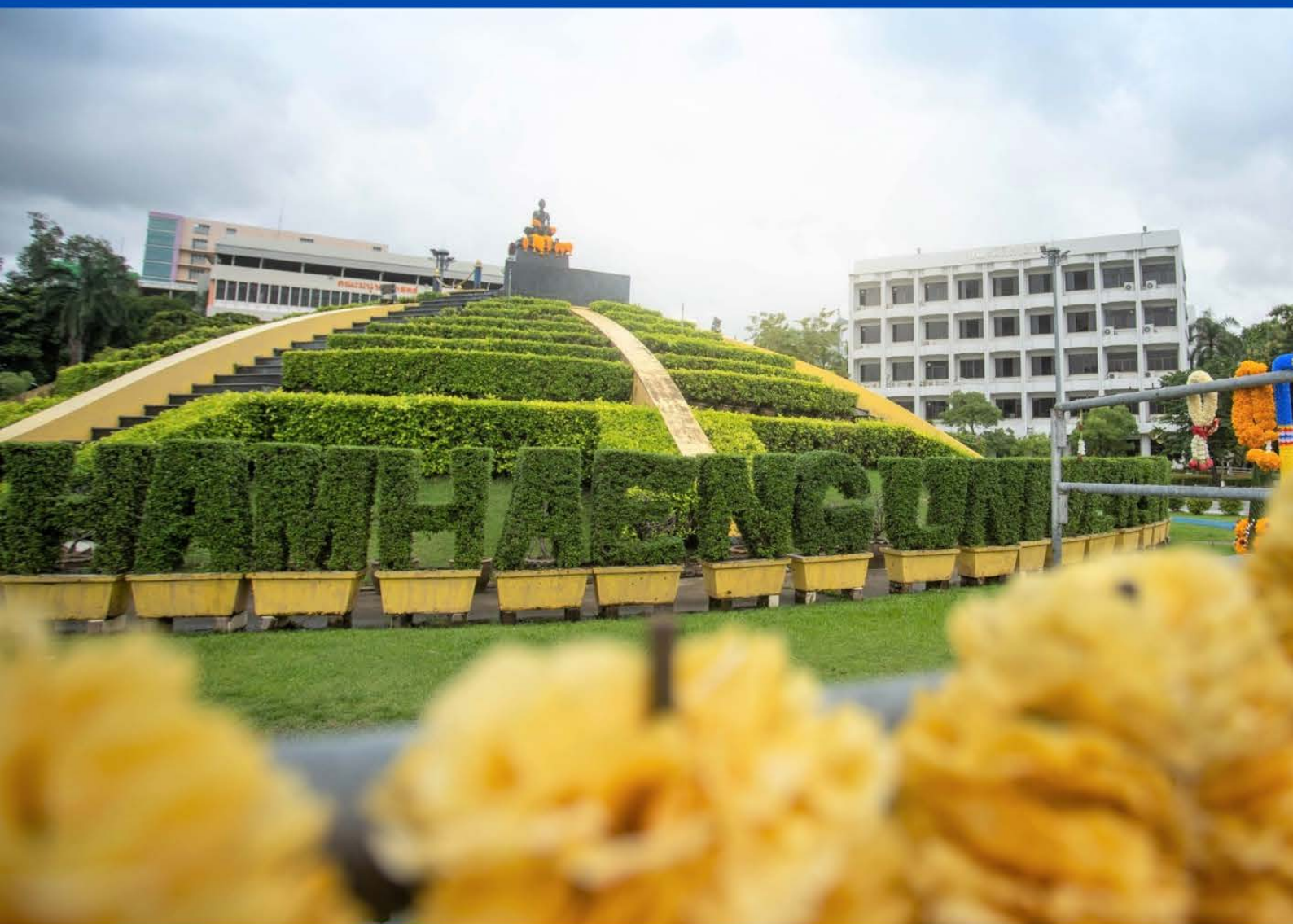

วารสาร

ISSN 2774-129X (Print)
ISSN 2774-1443 (Online)

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
Doctor of Philosophy in Social Sciences Journal

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2568
Vol. 4 No. 1 : January - April 2025

เจ้าของวารสาร

โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Doctor of Philosophy Programs in Social Sciences Ramkhamhaeng University
Website : <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dpssj>
E-Mail : phdjournal.ru@gmail.com

วารสารปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน 2568)

วารสารปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ Doctor of Philosophy in Social Sciences Journal

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการในรูปแบบของบทความวิจัย บทความวิชาการ บทวิจารณ์หนังสือและ
เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ทางด้านสังคมศาสตร์

การจัดพิมพ์

จัดพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน) ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม) ฉบับที่ 3
(กันยายน – ธันวาคม)

เจ้าของวารสาร

โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดี ลาภเจริญทรัพย์	รักษาราชการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ศาสตราจารย์พิเศษปัญญา สุทธิบัติ	กรรมการสภามหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.ชนงกรณ์ กุณทลบุตร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.ชนกนารถ บุญวัฒนกุล	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกควบคุมคุณภาพวารสาร

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพล ชันธไชย	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
---------------------------------	-----------------------

บทความหรือข้อคิดเห็นในวารสารปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
เป็นความคิดเห็นของผู้เขียน มิใช่ความคิดเห็นของคณะผู้จัดทำวารสาร
จึงไม่ถือเป็นความรับผิดชอบของโครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

บรรณาธิการบริหาร

รองศาสตราจารย์สุขสมัย สุทธิบัติ

โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.จำเนียร ชุณหโสภาค

โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

รองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชเนตติ พิพัฒนางกูร
ดร.สิทธิชัย จันทรานนท์

มหาวิทยาลัยเกริก
บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน)

กองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นะมิ
อาจารย์ ดร.ปิยะมาศ สือสวัสดิ์วิชย์
อาจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ บุญชูนนท์
อาจารย์ ดร.เสาวนีย์ สมันต์ดีพร
อาจารย์ ดร.วีรวัฒน์ จันทรัตน์
อาจารย์ ดร.พิทักษ์ เผือกมี
ดร.ทิพนาด ชาริรักษ์

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

ผู้จัดการ

นางสาวศิตารินทร์ ภัทรนันทศักดิ์

ฝ่ายศิลป์

นายอภิเชษฐ์ ตะกรุดแก้ว

ประจำกองการจัดการ

นางสาววิรุบล จันตา

เหรียญกษาปณ์

นางสาวศิริรัตน์ อันจิตร

สถานที่ติดต่อ

โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ อาคารท่าชัย ชั้น 4 มหาวิทยาลัยรามคำแหง
แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240 โทรศัพท์ 0-2310-8566

สถานที่พิมพ์

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สารจากผู้อำนวยการโครงการปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

การทำวิจัยสามารถใช้แก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และถูกต้อง รวมทั้งนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติ หรือเกิดเป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด ที่บุคคลทั่วไปสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานของตนเองได้ การวิจัยจะช่วยให้เข้าใจปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทั้งในด้านสังคมและพฤติกรรมของบุคคล สามารถทำนายเหตุการณ์ต่าง ๆ อันจะเกิดขึ้นในอนาคตได้ อีกทั้งยังมีส่วนช่วยในการวางแผน กำหนดนโยบาย วินิจฉัย พัฒนาบุคลากร ตัดสินปัญหาต่าง ๆ ขององค์กร นอกจากนี้การทำวิจัยยังช่วยให้เกิดนวัตกรรม เทคโนโลยีสมัยใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา เกิดวิทยาการใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นมากมายทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่บุคคลเป็นอย่างมาก

วารสารปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ส่งเสริมงานเขียนทั้งบทความวิจัยและบทความวิชาการ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ผ่านการกลั่นกรองจากผู้เขียน และประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขาวิชา ทำให้บทความเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน เกิดประโยชน์ในแวดวงวิชาการอย่างกว้างขวาง ส่งผลดีทั้งผู้เขียนและผู้นำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้ขอสนับสนุนให้ผู้สนใจที่มีความถนัดและเชี่ยวชาญในแต่ละด้านเขียนบทความวิจัยและบทความวิชาการเพื่อนำองค์ความรู้ที่ท่านมีออกเผยแพร่สู่สังคมต่อไป

รองศาสตราจารย์สุชสมัย สุทธิบัติ

ผู้อำนวยการโครงการปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทบรรณาธิการ

วารสารปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ได้ดำเนินการจัดทำมาเป็น ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 ซึ่งได้ผ่านเกณฑ์การพิจารณาคุณภาพวารสารเพื่อเข้าฐาน TCI พ.ศ.2567 โดยวารสารปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ได้รับการรับรองคุณภาพวารสาร อยู่ในกลุ่มที่ 2 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2568 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2572 สำหรับบทความที่น่าสนใจในฉบับนี้ เป็นบทความวิจัย รวม 8 บทความ ซึ่งเป็นบทความที่คณาจารย์ นักวิชาการและนักศึกษา ได้ร่วมกันสร้างสรรค์ผลงาน โดยทุกบทความจะได้รับการตรวจประเมินคุณภาพของบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานในการจัดทำวารสาร

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ลงในวารสารจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพผลงานทางวิชาการและเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านสังคมศาสตร์ กองบรรณาธิการมีความมุ่งมั่นที่จะจัดทำวารสาร ให้ถูกต้องตามหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณของวารสารวิชาการไทย เพื่อตอบรับกับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI ที่ต้องการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของวารสารไทย ทั้งในด้านเนื้อหาและรูปแบบให้มีมาตรฐาน ทั้งนี้ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาพิจารณาบทความ เพื่อให้คงไว้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด หายนี้ใคร่ขอเชิญชวนทุกท่านในการนำเสนอบทความเข้ารับการตีพิมพ์เผยแพร่สู่สาธารณะในสาขาวิชาต่าง ๆ ทางสังคมศาสตร์

อาจารย์ ดร.จำเนียร ชุณหโสภาค

บรรณาธิการวารสารปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

สารบัญ

บทความวิจัย

พฤติกรรมการบริโภคและการตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อการตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม ของผู้บริโภคในจังหวัดนครสวรรค์.....	1
นภัสราพร บุตรเวียงพันธ์, ปิยะมาศ ลือสวัสดิ์วัฒนชัย	
คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ.....	18
ณฤทัย ถิรภัทรบรรลุษ, อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ	
ทัศนคติของประชาชนต่อการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบล วังทอง จังหวัดกำแพงเพชร.....	35
ธนพร จันทรแจ้ง, ปกรณ์ ปรียากร, อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ	
ปัญหาทางกฎหมายและอำนาจในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ภาคประชาชน.....	49
ขวัญทยา บุญเจ็ด, รัชนี สุขสวัสดิ์, ณิชา วัชรากุลพงศ์	
มุมมองของผู้สอนที่มีต่อภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติในบริบทของมหาวิทยาลัย แห่งหนึ่งในประเทศไทย.....	65
พัฒน์ วัฒนสินธุ์	
อิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกที่มีต่อละครเรื่อง ตุ๊กตาทอง.....	75
ลักขิกา สุภาโชค, ณรงค์ฤทธิ์ เขียวกรรม, จินตนา สายทองคำ	
รูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยง เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูผู้สอนและพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี.....	92
นวรรตน์ ประทุมตา, วีรวัฒน์ จันทรต้นนะ, ดวงพร สุขธิพัฒน์	
ความพึงพอใจของลูกค้าต่อความตรงเวลาและความน่าเชื่อถือของระบบการขนส่งแบบรอบ.....	108
ปานรดา นิमितกุล, พัฒพงษ์ เพ็งจันทร์, สุรัญญา วิมุขมนต์, ณปภัช อมัตริรัตน์	

พฤติกรรมการบริโภคและการตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อความตระหนัก ถึงสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในจังหวัดนครสวรรค์

วันที่รับบทความ: 19 ธันวาคม 2567

วันแก้ไขบทความ: 3 มีนาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ: 22 มีนาคม 2568

นภัสรพร บุตรเวียงพันธ์¹

ปิยะมาศ สือสวัสดิ์วิชย์²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เพื่อศึกษาปัจจัยประชากรศาสตร์ พฤติกรรมการบริโภคและการตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในจังหวัดนครสวรรค์ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสอบถามกับผู้บริโภคในจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 384 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและข้อมูลเชิงอนุมาน ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยประชากรศาสตร์ เช่น อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ มีผลต่อระดับความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่พฤติกรรมการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การลดการใช้บรรจุภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียว และการเลือกซื้อสินค้าที่มีฉลากสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ปัจจัยการตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อม ได้แก่ Green Products, Green Price, Green Place และ Green Promotion มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความตระหนักในพื้นที่ ทั้งนี้ ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการวางแผนกลยุทธ์การตลาดที่ยั่งยืน และส่งเสริมการปรับตัวของธุรกิจในพื้นที่เพื่อรองรับพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป พร้อมทั้งช่วยผลักดันนโยบายเชิงสิ่งแวดล้อมในระดับชุมชน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลในระยะยาว

คำสำคัญ : พฤติกรรมการบริโภค; การตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อม; ความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹ นักศึกษาโครงการบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดอุทัยธานี, มหาวิทยาลัยรามคำแหง
333 ต.สะแกกรัง อ.เมือง จ.อุทัยธานี 61000

² อาจารย์, ดร., คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยรามคำแหง หัวหมาก บางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240

* ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: 6624100422@ru.ac.th

อีเมล: ² nuy_111@hotmail.com

Consumption behavior and environmental marketing that affect the environmental awareness of consumers in Nakhon Sawan Province

วันที่รับบทความ: 19 December 2024

วันแก้ไขบทความ: 3 March 2025

วันที่ตอบรับบทความ: 22 March 2025

Napassarapon Bootwiangpan ¹

Piyamas Suesawadwanit ²

Abstract

This research aimed to study the demographic factors, consumption behavior and environmental marketing that affect the environmental awareness of consumers in Nakhon Sawan Province. Data were collected from a sample group using a questionnaire to 384 consumers in Nakhon Sawan Province. A convenient sampling method was used. Descriptive and inferential data analysis were also used for data analysis. The results showed that demographic factors, such as age, educational level, and income, significantly affected the level of environmental awareness. Meanwhile, environmentally friendly consumption behaviors, such as reducing the use of one time packaging and purchasing products with environmental labels had a positive relationship with environmental awareness. In addition, environmental marketing factors including Green Products, Green Price, Green Place, and Green Promotion play an important role in promoting awareness in the area. The results of the research can be used to plan sustainable marketing strategies and promote the adaptation of local businesses to accommodate the changing consumer behaviors, as well as help driving environmental policies at the community level to support balanced economic and environmental development in the long term.

Keywords: Consumer behavior; Environmental marketing; Environmental awareness

Type of Article: Research Article

¹ Student, Master of Business Administration Program, Department of Academic Resources, Uthai Thani Province, Ramkhamhaeng University

333, Sakae Krang Subdistrict, Mueang District, Uthai Thani Province 61000 Professor Dr., Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University, Huamark, Bangkok, Bangkok 10240

² Lecturer, Dr., Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University, Huamark, Bangkok, Bangkok 10240

* Corresponding author email: 6624100422@ru.ac.th

Email: ² nuy_111@hotmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประชากรส่วนใหญ่ได้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไปอย่างมาก ส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวาง และยังส่งผลกระทบต่อคุณภาพและวิถีการดำรงชีวิตของประชาชนเป็นวงกว้างและรุนแรงขึ้นตามลำดับ (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2564) ในขณะเดียวกัน การตลาดสีเขียวเป็นกระบวนการที่ธุรกิจใช้เพื่อส่งเสริมสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ยั่งยืน สร้างผลิตภัณฑ์ที่ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ของผู้บริโภค หรือ ใช้ขั้นตอนในการดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมระหว่างกระบวนการจัดจำหน่าย ซึ่งเป็นความสำคัญของการตลาดสีเขียว ปัจจุบันการตลาดที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการโดยธุรกิจที่มุ่งมั่นพัฒนาอย่างยั่งยืน และแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม เพราะธุรกิจส่วนมากตระหนักว่าสามารถทำให้ผลิตภัณฑ์น่าสนใจสำหรับผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ในขณะที่ลดค่าใช้จ่ายบรรจุภัณฑ์ แต่ค่าใช้จ่ายของวัตถุดิบในการผลิตอาจมีราคาที่สูงขึ้น (วชิรา ทองสุข, 2565)

ปัญหาสิ่งแวดล้อมกลายเป็นประเด็นที่ทั่วโลกให้ความสำคัญ เนื่องจากการบริโภคและการดำเนินชีวิตของมนุษย์ส่งผลกระทบต่อธรรมชาติและทรัพยากรโลกอย่างรุนแรง สภาวะโลกร้อน (Global Warming) การเพิ่มขึ้นของมลพิษทางอากาศ เช่น PM 2.5 และการสะสมของขยะพลาสติกในระบบนิเวศ เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ทวีความรุนแรงขึ้นทุกปีการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจึงเป็นหัวข้อสำคัญที่สังคมต้องเผชิญในภาคธุรกิจ การตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อม (Green Marketing) ถือเป็นหนึ่งในกลยุทธ์ที่ช่วยผลักดันความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อมและตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคที่ใส่ใจผลกระทบต่อธรรมชาติ การปรับตัวของธุรกิจผ่านแนวทางนี้ ไม่เพียงแต่ช่วยลดผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อม แต่ยังช่วยสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในตลาดและจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษาในงานวิจัยนี้

จากข้อมูลของสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 4 นครสวรรค์ (2566) พบว่าจังหวัดนครสวรรค์มีการร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อมสูงที่สุด ซึ่งอาจเกิดจากการที่จังหวัดนครสวรรค์เป็นจังหวัดที่ใหญ่ มีประชากรมาก ชุมชนมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ซึ่งทำให้ปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เพิ่มขึ้นตามไปด้วย โดยจังหวัดนครสวรรค์มีปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นจำนวน 870.54 ตันต่อวัน สามารถนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ได้ปริมาณ 519.75 ตันต่อวัน มีของเสียอันตรายที่รวบรวมได้และส่งกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ จำนวน 6,900.00 กิโลกรัม มีปริมาณน้ำเสียชุมชนเกิดขึ้น 153,797.85 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน และสามารถรวบรวมและบำบัดน้ำเสียชุมชนได้เพียง 16,467 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน มีค่าสูงสุดของปริมาณฝุ่นละอองไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM 2.5) เท่ากับ 88 มคก./ลบ.ม. และค่าต่ำสุด เท่ากับ 3 มคก./ลบ.ม. วันที่เกินค่ามาตรฐานที่กำหนดมีจำนวน 39 วัน มีการเผาไหม้ซ้ำจากสูงสุด 579,600 ไร่ มีปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกระดับจังหวัดในปีฐาน (พุทธศักราช 2562) เท่ากับ 3,548,168 ตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า ปัจจุบันธุรกิจที่มีการส่งเสริมสิ่งแวดล้อม ในจังหวัดนครสวรรค์เริ่มเข้ามามีบทบาทมากยิ่งขึ้น เช่น ร้านค้าบางแห่งมีนโยบายลดการใช้ถุงพลาสติกโดยการให้ผู้บริโภคนำถุงผ้ามาเองจากบ้านเพื่อนำมาใส่สินค้ากลับบ้าน หรือ

ร้านกาแฟบางร้านในจังหวัดนครสวรรค์ มีนโยบายว่าถ้านำแก้วหรือขวดน้ำมาเองจากบ้าน จะมีส่วนลดค่าแก้ว 5 บาท ซึ่งเป็นส่วนน้อยที่ลูกค้าจะทำตามนโยบายของห้างร้านที่ไปใช้บริการ โดยประชากรส่วนใหญ่จะเน้นความสะดวกสบายเป็นหลัก นิยมใช้บรรจุภัณฑ์ที่ใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง จึงทำให้จังหวัดนครสวรรค์มีขยะมูลฝอยชุมชนหลายร้อยตัน จะสังเกตได้จากถังขยะสาธารณะที่จะมีบรรจุภัณฑ์พลาสติกทั้งเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะถุงพลาสติกและแก้วน้ำพลาสติก ซึ่งสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมของจังหวัดนครสวรรค์มาจากการขยายตัวของเศรษฐกิจในตัวของอำเภอเมือง เพราะความเจริญทางเศรษฐกิจทำให้มาตรฐานในการใช้ชีวิตของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกมากยิ่งขึ้น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีก็เป็นปัจจัยสำคัญที่เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม เนื่องจากเทคโนโลยีช่วยในการนำทรัพยากรมาใช้ได้ง่ายมากยิ่งขึ้น และมีเครื่องมือที่ทันสมัย เช่น การใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลง ทำให้หน้าดินเกิดสารตกค้าง ซึ่งการปลูกป่าทดแทน หรือ การรณรงค์ไม่ให้มีการเผาขยะ อาจไม่เพียงพอต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม การตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อมอาจต้องเข้ามามีบทบาทสำคัญในการรักษาสิ่งแวดล้อมด้วย เพราะถ้าพฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนไปธุรกิจต้องมีการปรับการตั้งแต่วัตถุดิบ กระบวนการผลิต ที่ไม่สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ผู้บริโภคมั่นใจว่าจะได้รับสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากที่สุด (ณัฐพล เมืองทุม, 2563)

ด้วยสถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหารุนแรงมากขึ้น เช่น ปริมาณขยะมูลฝอย การปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการขยายตัวของชุมชนเมือง เป็นต้น ทำให้เกิดการบริโภคทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่ยั่งยืน ซึ่งในปัจจุบันผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ยังมีพฤติกรรมที่มุ่งเน้นความสะดวกสบาย ใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว ซึ่งเพิ่มภาระให้กับระบบจัดการขยะในพื้นที่ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมการบริโภคและการตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในจังหวัดนครสวรรค์ ไม่เพียงแต่เพื่อสร้างความเข้าใจในพฤติกรรมผู้บริโภคในพื้นที่ แต่ยังช่วยเสริมสร้างแนวทางการตลาดที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และสนับสนุนการปรับตัวของธุรกิจจังหวัดนครสวรรค์ ให้ตอบโจทย์การพัฒนาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสามารถนำไปใช้ในการวางแผนเชิงนโยบายเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคในระดับชุมชนและส่งเสริมภาพลักษณ์เชิงบวกให้กับธุรกิจในพื้นที่ได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในจังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคที่ส่งผลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในจังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อศึกษาการตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในจังหวัดนครสวรรค์

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในจังหวัดนครสวรรค์ที่แตกต่างกัน
2. พฤติกรรมการบริโภคส่งผลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในจังหวัดนครสวรรค์
3. การตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อมส่งผลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในจังหวัดนครสวรรค์

ขอบเขตการวิจัย

ประชากร คือ ผู้บริโภคในเขตจังหวัดนครสวรรค์ซึ่งเป็นข้อมูลสถิติจำนวนประชากรพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ ข้อมูล ณ เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2567 ประชากรรวมทั้งหมด 1,017,732 คน (สำนักบริการทะเบียน กรมการปกครอง, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงใช้สูตรของ Krejcie and Morgan (1970) ในการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 384 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling)

ด้านตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยประชากรศาสตร์ พฤติกรรมการบริโภค และการตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อม ตัวแปรตาม คือ ความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม

พื้นที่ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ จังหวัดนครสวรรค์ ระยะเวลาที่ใช้ในการทำการวิจัยครั้งนี้ ตั้งแต่เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2567 – ธันวาคม พ.ศ. 2567

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประชากรศาสตร์

สุชาญริณี เกียรติรัตนกร (2566) กล่าวว่า ประชากรศาสตร์ เป็นการศึกษาเรื่องประชากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับขนาดโครงสร้างอายุและเพศ การกระจายตัวและการเปลี่ยนแปลงประชากร ได้แก่ ขนาดของประชากร (Population Size) หมายถึง จำนวนสมาชิกหรือบุคคลทั้งหมดที่ประกอบขึ้นเป็นประชากร ณ พื้นที่หนึ่ง ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเพื่อทราบขนาดของประชากรในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต โครงสร้างอายุและเพศ (Age-sex Structure) หมายถึง จำนวนหรือสัดส่วนของประชากรที่จำแนกออกเป็นเพศชายและหญิง และเป็นกลุ่มอายุต่าง ๆ ในการแสดงให้เห็นโครงสร้างอายุและเพศ การกระจายตัว (Population Distribution) การเปลี่ยนแปลงประชากร (Population Change) และการกระจายตัว (Distribution) ของประชากรในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ผลมาจากการเปลี่ยนแปลงในส่วนประกอบ 3 ประการ คือ การเกิด การตาย และการย้ายถิ่น

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประชากรศาสตร์ (Demographics) คือ การศึกษาเกี่ยวกับลักษณะและโครงสร้างของประชากรในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) เพศ (Gender) การวิเคราะห์สัดส่วนเพศชายและเพศหญิงช่วยให้นักการตลาด เข้าใจความต้องการที่แตกต่างกัน 2) อายุ (Age) การวิเคราะห์กลุ่มอายุช่วยแบ่งส่วนตลาด (Market Segmentation) ได้ชัดเจน 3) รายได้ (Income) ระดับรายได้ของประชากรมีผลต่อการตัดสินใจและการตัดสินใจเลือกสินค้า รายได้สูงมีแนวโน้มเลือกสินค้านี้อันดับพรีเมียม รายได้ปานกลาง-ต่ำ มัก

มองหาลินค้าที่มีความคุ้มค่าและประหยัด และ 4) ระดับการศึกษา (Education) ระดับการศึกษาส่งผลต่อความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อสินค้า

เมื่อเข้าใจประชากรศาสตร์ช่วยให้สามารถระบุกลุ่มเป้าหมายได้ชัดเจน เช่น สินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอาจเน้นกลุ่มประชากรที่มีการศึกษาและรายได้ปานกลางถึงสูง แนวคิดนี้จึงมีความสำคัญต่อการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคและการวางกลยุทธ์ทางการตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ข้อมูลประชากรศาสตร์ช่วยให้นักวิจัยและนักการตลาดสามารถเข้าใจลักษณะเฉพาะของผู้บริโภคและออกแบบผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตอบโจทย์ความต้องการในบริบทที่หลากหลายอย่างมีประสิทธิภาพ

Kotler and Keller (2012) ในบทความของ สรรรัตน์ คำไส, เยาวภา ปฐมศิริกุล และ มณฑิกานต์ เอี่ยมโซ่ (2566) กล่าวว่า พฤติกรรมผู้บริโภคจะแสดงพฤติกรรมเพราะมีสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้น (Stimulus) ที่ทำให้เกิดความต้องการ สิ่งกระตุ้นผ่านเข้ามาในความรู้สึกนึกคิดของผู้บริโภค (Buyer's black box) ซึ่งเปรียบเสมือนกล่องดำที่ผู้ให้บริการไม่สามารถคาดคะเนได้ความรู้สึกนึกคิดของผู้บริโภคจะได้รับอิทธิพลจากลักษณะต่าง ๆ ของผู้บริโภค ซึ่งจะนำไปสู่การตอบสนองของผู้บริโภค (Buyer's response) หรือการตัดสินใจของผู้บริโภค (Buyer's purchase decision) จุดเริ่มต้นของโมเดลนี้อยู่ที่มีสิ่งกระตุ้น (Stimulus) ให้เกิดความต้องการก่อน แล้วทำให้เกิดการตอบสนอง (Response) ดังนั้นโมเดลนี้จึงอาจเรียกว่า S-T Theory (Stimulus – Response model: S-T model)

พฤติกรรมผู้บริโภค

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่กล่าวมาพฤติกรรมผู้บริโภคเกี่ยวข้องกับกระบวนการที่ผู้บริโภคเลือก ซื้อ และ ใช้สินค้าหรือบริการ ซึ่งถูกกำหนดด้วยหลายปัจจัย สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. การรับรู้ปัญหา ผู้บริโภครู้สึกถึงความต้องการหรือปัญหาที่ต้องการแก้ไข
2. การค้นหาข้อมูล ผู้บริโภคค้นหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก
3. การประเมินทางเลือก ผู้บริโภคเปรียบเทียบสินค้าหรือบริการหลาย ๆ ตัวเลือกโดยพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ราคา คุณภาพ ฟังก์ชัน เป็นต้น
4. การตัดสินใจซื้อ ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าหรือบริการที่คิดว่าดีที่สุด

พฤติกรรมหลังการซื้อ ผู้บริโภคประเมินความพึงพอใจจากการใช้สินค้าหรือบริการ ซึ่งอาจมีผลต่อการตัดสินใจซื้อในอนาคต ดังทฤษฎีของ Engel, Blackwell and Kollat (1968) พฤติกรรมผู้บริโภคเป็นผลมาจากปัจจัยที่ซับซ้อน ทั้งปัจจัยภายในและภายนอกการทำความเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคสามารถพัฒนากลยุทธ์ที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภค

การตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อม

ปริญญา สาทอง (2565) กล่าวถึง แนวคิด การตลาดสีเขียว (Green Marketing) สามารถนำส่วนประสมทางการตลาดมาใช้เป็นเทคนิคทางการตลาดได้ ดังนี้ **ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)** ต้องเรื่องตั้งแต่การผลิตสินค้า โดยการใช้เทคโนโลยีหรือการผลิตสินค้าในทุกขั้นตอนทุกกระบวนการที่จะไม่สร้างผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม **ด้านราคา (Price)** ในการตั้งราคานี้จะขึ้นอยู่กับมูลค่าของสินค้าหรือบริการจนทำให้สินค้าดูมีคุณค่าในสายตาของ

ผู้บริโภค จึงต้องเข้าใจต้นทุนการผลิตกับต้นทุนสิ่งแวดล้อม หากมีการใช้ทรัพยากรและพลังงานอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ก็จะก่อให้เกิดของเสียและมลพิษได้ **ด้านการจัดจำหน่าย** ผู้บริโภคส่วนใหญ่คิดว่าการกระจายสินค้าเพื่อสิ่งแวดล้อม มีวางจำหน่ายตามห้างสรรพสินค้าทั่วไปอย่างทั่วถึงและการกระจายสินค้า โดยมีร้านค้าสำหรับจำหน่ายสินค้าเพื่อสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะมีผลกับการซื้อในระดับมาก **และด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)** อาจประกอบไปด้วยการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย การขายโดยพนักงานขาย และการตลาดทางตรง ซึ่งสามารถใช้ได้ทุกวิธีร่วมกัน

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อมสรุปได้ว่า การตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อม หรือเรียกอีกอย่างว่า **“การตลาดสีเขียว” (Green Marketing)** เป็นแนวคิดและการปฏิบัติทางการตลาดที่มุ่งเน้นไปที่การสร้างและนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือบริการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แนวคิดนี้มีพื้นฐานมาจากการรับรู้ถึงความสำคัญของการรักษาสิ่งแวดล้อมและการตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคที่สนใจในประเด็นสิ่งแวดล้อม การตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นแนวทางสำคัญ ในการพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน โดยเน้นการตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบของการตลาดสีเขียว เช่น Green Product, Green Price, Green Place และ Green Promotion เป็นต้น ช่วยสร้างความได้เปรียบในตลาดและส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในระยะยาว

ความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม

รวีวรรณ อินทรวงศ์ศักดิ์ (2565) กล่าวว่า ความตระหนักหมายถึงสภาวะจิตใจที่เกี่ยวกับความรู้สึก การรับรู้ ซึ่งเป็นสภาวะของการตื่นตัวทางจิตใจต่อเหตุการณ์หรือสภาพการณ์นั้น ๆ โดยอาศัยเวลา หรือประสบการณ์ หรือสภาพแวดล้อม หรือสิ่งเร้าเป็นปัจจัยทำให้เกิดความตระหนัก

ณิชน ปิ่นมณีพันธ์ (2565) กล่าวว่า การตระหนักรู้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การสร้างการตระหนักทางสิ่งแวดล้อมด้านขยะให้กับคนในชุมชนทุกระดับไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่ เด็ก หรือเยาวชน ด้วยทัศนคติและค่านิยมที่ดีที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาในอนาคตโดยการแก้ไขปัญหาให้ตรงจุดนั้นต้องเริ่มจากตัวบุคคล

จากการศึกษาความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมจากบทความดังกล่าว สรุปได้ว่าความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม หมายถึง สภาวะจิตใจที่ผู้คนมีความรู้ ความเข้าใจ และความกังวลเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมถึงการมีพฤติกรรมและการตัดสินใจที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรโลก ความตระหนักนี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อมในเชิงบวก องค์ประกอบของความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม ได้แก่

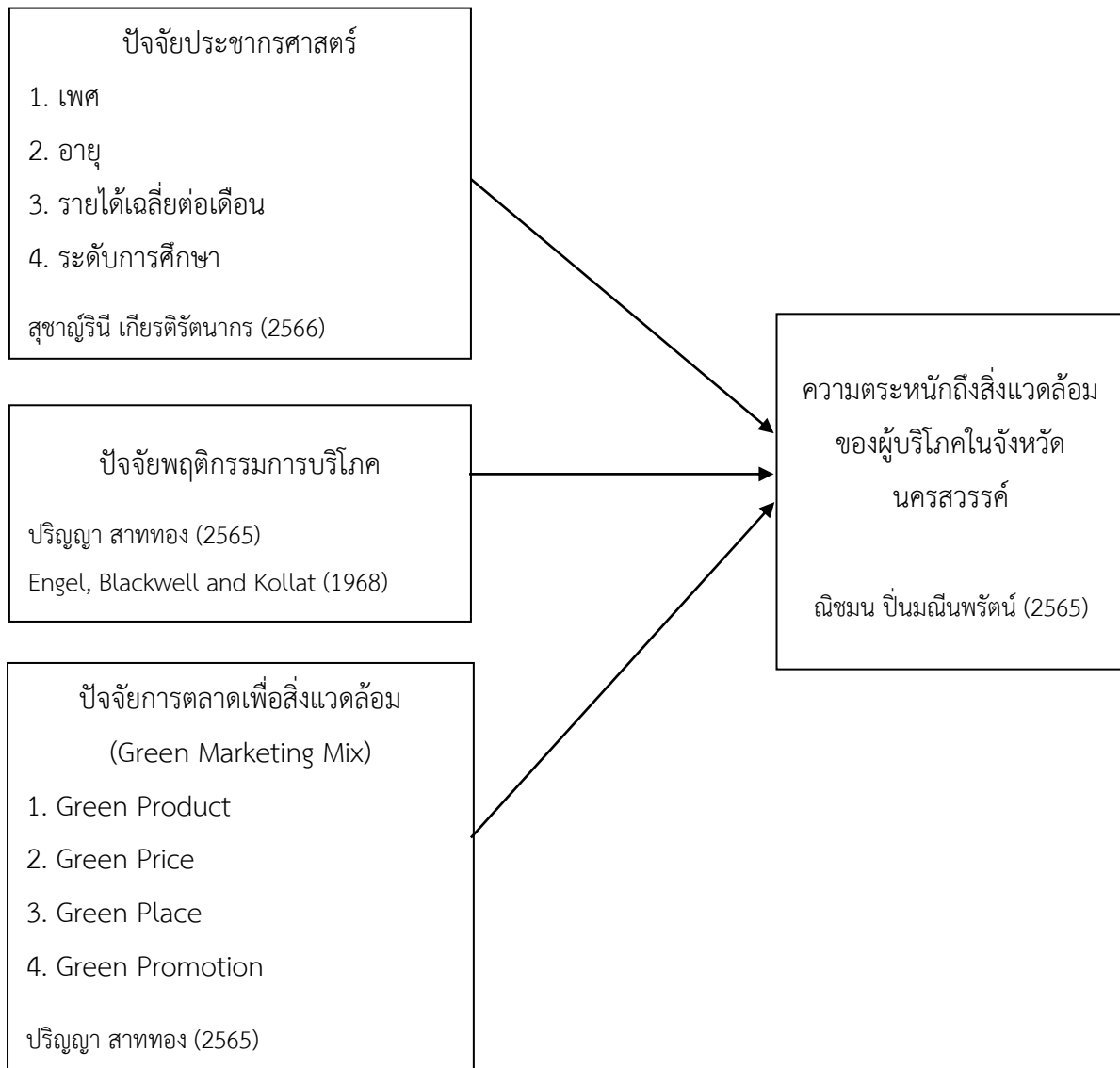
1. การรับรู้ (Perception) การตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น ภาวะโลกร้อน มลพิษทางอากาศ และการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นต้น
2. ความรู้ความเข้าใจ (Knowledge) การมีความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของกิจกรรมมนุษย์ที่มีต่อธรรมชาติ เช่น การใช้ทรัพยากรเกินขีดจำกัดและการปล่อยก๊าซเรือนกระจก
3. ทัศนคติ (Attitude) ความเชื่อหรือความคิดเห็นที่ส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การเชื่อว่าสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมีคุณค่าและควรได้รับการสนับสนุน เป็นต้น

4. พฤติกรรม (Behavior) การแสดงออกในรูปแบบของการกระทำ เช่น การรีไซเคิล การลดการใช้พลาสติกแบบครั้งเดียว และการเลือกซื้อสินค้าที่ผลิตอย่างยั่งยืน เป็นต้น

5. ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) การรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและสังคม เช่น การร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติ เป็นต้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยประชากรศาสตร์ พฤติกรรมการบริโภค และการตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในจังหวัดนครสวรรค์ โดยมีรายละเอียดวิธีการ ดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาความคิดเห็นและพฤติกรรมการบริโภคของผู้บริโภคในพื้นที่ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งมีอายุ 20 ปีขึ้นไป และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการในครัวเรือน ข้อมูลสถิติจำนวนประชากรพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ ณ เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2567 ประชากรรวมทั้งหมด 1,017,732 คน (สำนักบริการการทะเบียน กรมการปกครอง, 2567) ผู้วิจัยจึงใช้สูตรของ Krejcie and Morgan (1970) ในการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 384 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) ในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายในพื้นที่ที่มีผู้บริโภคนจำนวนมาก เช่น ห้างสรรพสินค้า ตลาดนัด และสถานที่สาธารณะอื่น ๆ เป็นต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลประชากรศาสตร์ เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การลดการใช้พลาสติก การรีไซเคิล และการเลือกซื้อสินค้าที่มีฉลากสิ่งแวดล้อม แบบสอบถามใช้มาตรวัดระดับ Likert 5 ระดับ (1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึง 5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง) คำถามจำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 3 การตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย Green Products, Green Price, Green Place และ Green Promotion แบบสอบถามใช้มาตรวัดระดับ Likert 5 ระดับ (1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึง 5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง) คำถามจำนวน 20 ข้อ

ส่วนที่ 4 ระดับความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม แบบสอบถามใช้มาตรวัดระดับ Likert 5 ระดับ (1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึง 5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง) คำถามจำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย 1) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่า มีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 2) การตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้วยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นระหว่าง 0.846-0.893 แสดงว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือในระดับสูง

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมถูกวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายลักษณะข้อมูลประชากรศาสตร์ ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคและระดับความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) การทดสอบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มด้วย Independent Sample *t*-test สำหรับการเปรียบเทียบเพศ การวิเคราะห์ความแปรปรวน (One Way ANOVA) สำหรับเปรียบเทียบอายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) เพื่อทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้บริโภคต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม และปัจจัยการตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อมต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม

ผลการวิจัย

ปัจจัยประชากรศาสตร์ พบว่า เพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 249 คน คิดเป็นร้อยละ 64.70 อายุ เป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่อยู่ในช่วงอายุ 20–29 ปี คิดเป็น คิดเป็นร้อยละ 55.60 ระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรี จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 57.10 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน รายได้ 20,001–30,000 บาท จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 41

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ปัจจัยพฤติกรรมผู้บริโภค พบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุด สามอันดับแรกคือ หลีกเลี่ยงการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.50 รองลงมา ลดการใช้พลังงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.44 อันดับสุดท้ายคือ สนับสนุนการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.10

ตาราง 1

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมผู้บริโภค

ตัวแปร	Mean	SD	ระดับ
1. ลดถุงพลาสติกโดยการนำถุงผ้าหรือภาชนะมาเอง	2.86	0.91	ปานกลาง
2. ซื้อสินค้าที่มีเครื่องหมายรับรองว่าเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	2.88	1.02	ปานกลาง
3. ใช้สินค้าแบบ Refill (เติมใหม่) แทนการซื้อใหม่	2.90	0.92	ปานกลาง
4. ลดการใช้พลังงาน	3.44	1.17	สูง
5. ซื้อสินค้าที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้	3.01	1.00	ปานกลาง
6. สนับสนุนการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติ	3.10	1.00	ปานกลาง
7. หลีกเลี่ยงการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม	3.50	0.98	สูง
8. นำสิ่งของที่ไม่ใช่แล้วกลับมาใช้ใหม่หรือรีไซเคิล	3.06	1.03	ปานกลาง
9. ซื้อสินค้าที่มีบรรจุภัณฑ์ขนาดใหญ่เพื่อลดการใช้วัสดุ	2.75	0.93	ปานกลาง
รวม	3.01	0.67	ปานกลาง

ตาราง 2

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อมรายด้าน

ตัวแปร	Mean	SD	ระดับ
1. ด้านผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Green Products)	3.96	0.48	สูง
2. ด้านราคาสินค้า (Green Price)	3.89	0.50	สูง
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Green Place)	4.02	0.46	สูง
4. ด้านการส่งเสริมการขาย (Green Promotion)	4.05	0.42	สูง
รวม	3.98	0.37	สูง

ตาราง 3

ผลการทดสอบสมมติฐานด้านประชากรศาสตร์ต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม

ตัวแปร	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1. เพศ	ไม่มีผลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม
2. อายุ	มีผลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม
3. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	มีผลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม
4. ระดับการศึกษา	มีผลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม

* ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตาราง 4

การทดสอบสมมติฐาน ด้านพฤติกรรมผู้บริโภคส่งผลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในจังหวัดนครสวรรค์

ตัวแปรอิสระ	B	SE (B)	Beta	t	Sig.
(Constant)	3.59	0.09		40.77	.00
ลดถุงพลาสติกโดยการนำถุงผ้าหรือภาชนะมาเอง (X ₁)	0.05	0.03	0.12	1.97	.04*
ซื้อสินค้าที่มีเครื่องหมายรับรองว่าเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (X ₂)	-0.04	0.02	-0.12	-1.97	.04*
ใช้สินค้าแบบ Refill (เติมใหม่) แทนการซื้อใหม่ (X ₃)	0.02	0.03	0.05	0.78	.44
ลดการใช้พลังงาน (X ₄)	0.01	0.02	0.02	0.35	.73
ซื้อสินค้าที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ (X ₅)	0.04	0.02	0.10	1.65	.10
สนับสนุนการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติ (X ₆)	0.02	0.03	0.05	0.70	.48
หลีกเลี่ยงการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม (X ₇)	0.04	0.02	0.10	1.74	.08
นำสิ่งของที่ไมใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่หรือรีไซเคิล (X ₈)	0.04	0.02	0.10	1.68	.09
ซื้อสินค้าที่มีบรรจุภัณฑ์ขนาดใหญ่เพื่อลดการใช้วัสดุ (X ₉)	-0.00	0.03	-0.01	-0.16	.87

$R = 0.34$, $R^2 = 0.11$, $R^2 \text{ adjust} = 0.09$, $SEE = 0.36$, $F = 5.38$, $Sig. = 0.00$

*ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากตาราง 4 พบว่า ลดถุงพลาสติกโดยการนำถุงผ้าหรือภาชนะมาเอง (X_1) ค่า $B = 0.04$, $Beta = 0.12$, $t = 1.97$, และ $Sig. = .05$ แสดงว่าการลดการใช้พลาสติกส่งผลกระทบในเชิงบวกและมีนัยสำคัญต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม การลดการใช้พลาสติก เช่น การใช้ถุงผ้าหรือขวดน้ำแบบใช้ซ้ำ ช่วยเสริมสร้างการตระหนักถึงผลกระทบของขยะพลาสติกที่มีต่อสิ่งแวดล้อมซื้อสินค้าที่มีเครื่องหมายรับรองว่าเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (X_2) ค่า $B = -0.04$, $Beta = -0.12$, $t = -1.97$, และ $Sig. = .04$ แสดงว่าการซื้อสินค้าที่มีเครื่องหมายรับรองส่งผลในเชิงลบต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม อาจสะท้อนถึงความไม่เข้าใจของผู้บริโภคต่อข้อมูลหรือข้อจำกัดด้านราคาสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจทำให้พฤติกรรมนี้ไม่สอดคล้องกับความตระหนักในภาพรวม ตัวแปรที่ไม่มีผลกระทบ ได้แก่ การใช้สินค้าแบบ Refill (เติมใหม่), การลดการใช้พลังงาน, การสนับสนุนผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ และการนำวัสดุที่ไม่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่หรือรีไซเคิลตัวแปรเหล่านี้ ไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) ซึ่งแสดงว่าไม่มีผลกระทบต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมในกลุ่มตัวอย่าง สมการถดถอยเชิงเส้นพหุคูณจากการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ คือ $Y = 3.59 + 0.04(X_1) - 0.04(X_2)$

ตาราง 5

การทดสอบสมมติฐานด้านการตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อมต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในจังหวัดนครสวรรค์

ตัวแปรอิสระ	B	SE (B)	Beta	t	Sig.
(Constant)	1.24	0.14			
1. Green Products (X_1)	0.23	0.04	0.28	6.21	.00*
2. Green Price (X_2)	0.02	0.03	0.03	0.74	.46
3. Green Place (X_3)	0.22	0.04	0.27	5.09	.00*
4. Green Promotion (X_4)	0.24	0.05	0.27	4.96	.00*

$R = 0.72$, $R^2 = 0.52$, $R^2 \text{ adjust} = 0.52$, $SEE = 0.27$, $F = 103.61$, $Sig. = 0.00$

*ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า Green Products (X_1) ค่า $B = 0.23$, $Beta = 0.28$, $t = 6.21$, $Sig. = .00$ แสดงว่าผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมีผลกระทบในเชิงบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม Green Price (X_2) ค่า $B = 0.02$, $Beta = 0.04$, $t = 0.74$, $Sig. = .46$ แสดงว่าด้านราคาของผลิตภัณฑ์สีเขียวไม่มีผลกระทบที่มีนัยสำคัญทางสถิติ Green Place (X_3) ค่า $B = 0.22$, $Beta = 0.27$, $t = 5.09$, $Sig. = .00$ แสดงว่าช่องทางการจัดจำหน่ายที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมีผลกระทบในเชิงบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม Green Promotion (X_4) ค่า $B = 0.24$, $Beta = 0.27$, $t = 4.96$, $Sig. = .00$ แสดงว่าการส่งเสริมการขายที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมีผลกระทบในเชิงบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ต่อความ

ตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม ตัวแปรที่มีผลกระทบต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม คือ ตัวแปร Green Products, Green Place และ Green Promotion มีผลกระทบเชิงบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะ Green Products ซึ่งมีค่า Beta สูงสุดที่ 0.28 ส่วนตัวแปรที่ไม่มีผลกระทบต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม คือ ตัวแปร Green Price ไม่มีผลกระทบที่มีนัยสำคัญทางสถิติ อาจสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริโภคไม่ได้คำนึงถึงราคาของผลิตภัณฑ์สีเขียวในบริบทของการตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม สมการการถดถอยเชิงเส้นคือ $Y = 1.24 + 0.23(X_1) + 0.22(X_3) + 0.24(X_4)$

การอภิปรายผล

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในจังหวัดนครสวรรค์

ปัจจัยประชากรศาสตร์ส่งผลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและระดับการศึกษามีบทบาทสำคัญต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม (วชิรา ทองสุข, 2565; กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2564) กลุ่มอายุที่สูงกว่ามีแนวโน้มที่จะมีความตระหนักมากกว่า อาจเนื่องมาจากการเผชิญปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจนในช่วงชีวิตที่ผ่านมา ขณะที่กลุ่มรายได้สูงมักมีความสามารถในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีความยั่งยืนมากกว่า

2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคที่ส่งผลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในจังหวัดนครสวรรค์

พฤติกรรมการบริโภคส่งผลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในจังหวัดนครสวรรค์ แสดงว่าการลดการใช้พลาสติกส่งผลกระทบในเชิงบวกและมีนัยสำคัญต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม การลดการใช้พลาสติก เช่น การใช้ถุงผ้าหรือขวดน้ำแบบใช้ซ้ำ ช่วยเสริมสร้างการตระหนักถึงผลกระทบของขยะพลาสติกที่มีต่อสิ่งแวดล้อมซื้อสินค้าที่มีเครื่องหมายรับรองว่าเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สำหรับพฤติกรรมการบริโภค การลดการใช้พลาสติกแสดงผลเชิงบวกต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับรายงานของสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 4 นครสวรรค์ (2566) ที่ระบุว่าขยะพลาสติกเป็นปัญหาหลักในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม การซื้อสินค้าที่มีเครื่องหมายรับรองกลับมีผลเชิงลบ อาจสะท้อนถึงปัญหาด้านราคาสินค้าและการรับรู้ถึงคุณค่าของเครื่องหมายรับรองในกลุ่มผู้บริโภค

3. เพื่อศึกษาการตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในจังหวัดนครสวรรค์

การตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อมส่งผลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในจังหวัดนครสวรรค์ ตัวแปร Green Products, Green Place และ Green Promotion มีผลกระทบเชิงบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติในด้านการตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อม ผลวิจัยแสดงให้เห็นว่า Green Products และ Green Promotion เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ญัฐพล เมืองทุม (2563) ที่กล่าวว่า การตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อมช่วยสร้างคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์และส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของธุรกิจ

ระยะยาว อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยยังสะท้อนถึงความท้าทายในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคในพื้นที่ที่ยังคงให้ความสำคัญกับความสะดวกสบาย การสร้างกลยุทธ์การตลาดที่เน้นการให้ความรู้ และลดราคาสินค้าสีเขียว อาจช่วยเพิ่มความตระหนักและสนับสนุนพฤติกรรมผู้บริโภคที่ยั่งยืนในจังหวัดนครสวรรค์ แต่ในด้าน Green Price กับพบว่าไม่มีผลส่งผลกระทบต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในจังหวัดนครสวรรค์ อาจเป็นไปได้ว่าผู้บริโภคในจังหวัดนครสวรรค์ไม่ได้ให้ความสำคัญหรือเชื่อมโยงราคาของผลิตภัณฑ์สีเขียวกับความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ (Green Products) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Green Place) และการส่งเสริมการขาย (Green Promotion) มากกว่าราคา เพราะสิ่งเหล่านี้มีผลต่อการรับรู้ในแง่ของความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้ชัดเจนกว่า หรือกลยุทธ์การตลาดด้านสิ่งแวดล้อมไม่ได้สื่อสารให้ผู้บริโภครู้ว่าราคาที่ตั้งไว้สะท้อนถึงต้นทุนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมหรือคุณค่าที่แท้จริงในเชิงสิ่งแวดล้อม ทำให้ราคาดังกล่าวไม่กลายเป็นปัจจัยส่งต่อความตระหนักของผู้บริโภคในจังหวัดนครสวรรค์ ทำให้ไม่สามารถเชื่อมโยงราคาสินค้าสีเขียวกับการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

สำหรับผู้ประกอบการ

1. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ผู้ประกอบการควรมุ่งเน้นการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตอบโจทย์ด้านความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้บรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ การลดการใช้พลาสติก หรือการเลือกใช้วัตถุดิบที่ยั่งยืน เพื่อเพิ่มการยอมรับในกลุ่มผู้บริโภค การติดฉลากสินค้าที่แสดงข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ฉลาก Eco-label หรือ Carbon Footprint เป็นต้น จะช่วยสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคและกระตุ้นการตัดสินใจซื้อ
2. การขยายช่องทางจัดจำหน่าย ควรเพิ่มจุดขายผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงได้ง่าย เช่น ร้านสะดวกซื้อ ห้างสรรพสินค้า หรือแพลตฟอร์มออนไลน์ เป็นต้น เพื่อเพิ่มโอกาสให้ผู้บริโภคเลือกซื้อผลิตภัณฑ์สีเขียว การจัดตั้งจุดเติมสินค้าแบบ Refill ในชุมชนหรือร้านค้าใหญ่จะช่วยเพิ่มความสะดวกให้กับผู้บริโภคที่สนใจพฤติกรรมดังกล่าว
3. การตั้งราคาที่เหมาะสม ผู้ประกอบการควรพิจารณาตั้งราคาสินค้าสีเขียวให้อยู่ในระดับที่ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงได้ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้มีรายได้ปานกลางถึงต่ำ ควรพัฒนารูปแบบโปรโมชั่นที่เน้นการลดราคา หรือการมอบสิทธิพิเศษให้กับผู้บริโภคที่สนับสนุนสินค้าสีเขียว เช่น การให้ส่วนลดเมื่อซื้อซ้ำหรือการให้คะแนนสะสม เป็นต้น

สำหรับผู้บริโภค

1. การให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของพฤติกรรมผู้บริโภค ผู้บริโภคควรได้รับข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของการบริโภคที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว เช่น การเพิ่มปริมาณขยะ การปล่อยก๊าซเรือนกระจก และการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น การจัดกิจกรรมสร้างความตระหนัก เช่น การรณรงค์

ลดการใช้พลาสติก หรือการให้ความรู้ผ่านช่องทางโซเชียลมีเดีย เป็นต้น จะช่วยกระตุ้นให้ผู้บริโภคตระหนักถึงบทบาทของตนเองในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2. การส่งเสริมพฤติกรรมผู้บริโภคเชิงสร้างสรรค์ สนับสนุนให้ผู้บริโภคมีส่วนร่วมในกิจกรรมรีไซเคิล หรือการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เช่น การนำวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้งานใหม่ หรือการร่วมมือกับชุมชนในการจัดการขยะ เป็นต้น

สำหรับภาครัฐ

1. การส่งเสริมการผลิตและการบริโภคสินค้าสีเขียว ภาครัฐควรจัดทำโครงการสนับสนุนผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าสีเขียว เช่น การลดภาษี หรือการให้เงินสนับสนุนสำหรับการพัฒนาสินค้าที่ยั่งยืน ควรสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริโภคเลือกบริโภคสินค้าสีเขียว เช่น การลดภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับสินค้าประเภทนี้ การจัดตั้งโครงสร้างพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อม การจัดตั้งจุดรีไซเคิลในชุมชน ตลาดสด หรือพื้นที่สาธารณะ จะช่วยให้ประชาชนสามารถจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการเติมสินค้าแบบ Refill เช่น การตั้งสถานีเติมสินค้าในพื้นที่เมืองหรือห้างสรรพสินค้า เป็นต้น

2. การสร้างแคมเปญรณรงค์ในระดับชุมชน

2.1. การสร้างความตระหนักผ่านกิจกรรมสาธารณะ ภาครัฐควรร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมรณรงค์ เช่น วันปลอดพลาสติก กิจกรรมปลูกต้นไม้ ประกวดชุมชนต้นแบบสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2.2. การให้รางวัลสำหรับพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การมอบรางวัลให้กับชุมชนที่มีการจัดการขยะที่ดี การส่งเสริมการบริโภคสินค้าสีเขียวผ่านการให้สิทธิพิเศษในระดับพื้นที่ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมีความแม่นยำและได้ข้อมูลที่สะท้อนพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง เสนอแนะการเก็บข้อมูลครั้งต่อไป ดังนี้

1. กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนควรระบุคุณลักษณะของกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน เช่น ผู้บริโภคที่มีความสนใจในสินค้าสีเขียวหรือมีพฤติกรรมที่สนับสนุนความยั่งยืน อาจพิจารณาจากอายุ ระดับการศึกษา รายได้ หรืออาชีพ เพื่อให้การเก็บข้อมูลสามารถเข้าถึงกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกับสินค้าประเภทนี้ได้โดยตรง

2. ออกแบบแบบสอบถามที่เจาะจงต่อพฤติกรรมผู้บริโภคสินค้า ควรเน้นคำถามเกี่ยวกับการเลือกซื้อสินค้าสีเขียว การให้ความสำคัญต่อคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ เช่น ราคา ความสะดวก หรือการรับรองมาตรฐานสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

3. เลือกสถานที่เก็บข้อมูลที่เหมาะสม การเก็บข้อมูลควรมุ่งเน้นพื้นที่ที่ผู้บริโภคสินค้าสีเขียวมักใช้บริการ เช่น ร้านค้าปลีกที่เน้นสินค้าสีเขียว ห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ที่มีโซนสินค้าเพื่อสิ่งแวดล้อม หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น งานแสดงสินค้าสีเขียว เป็นต้น

4. ใช้ช่องทางออนไลน์เพื่อขยายการเข้าถึง การเก็บข้อมูลผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น โซเชียลมีเดีย หรือแบบสอบถามออนไลน์ สามารถช่วยขยายการเข้าถึงผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายที่มักใช้เทคโนโลยีในการค้นหาข้อมูลและซื้อสินค้าสีเขียว

5. เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อเสริมข้อมูลเชิงลึก นอกจากแบบสอบถาม ควรใช้การสัมภาษณ์หรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าสีเขียว เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่สะท้อนมุมมองและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

6. ปรับเปลี่ยนคำถามตามลักษณะกลุ่มตัวอย่าง ออกแบบคำถามให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น คำถามที่ง่ายต่อการเข้าใจสำหรับกลุ่มผู้บริโภคทั่วไป และคำถามที่มีรายละเอียดเชิงเทคนิคสำหรับกลุ่มที่มีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

7. วิเคราะห์ความครอบคลุมของข้อมูลที่ได้ ทบทวนและตรวจสอบว่าข้อมูลที่เก็บมาครอบคลุมทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับสินค้าสีเขียว รวมถึงพฤติกรรม ความต้องการ และข้อจำกัดของผู้บริโภค

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริโภคและการตลาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในจังหวัดนครสวรรค์ ให้ความสำคัญกับบริบทเฉพาะของพื้นที่ที่กำลังเผชิญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่รุนแรง เช่น ปริมาณขยะมูลฝอยที่เพิ่มขึ้น การปล่อยก๊าซเรือนกระจก และการขยายตัวของชุมชนเมือง ซึ่งจะเห็นว่า ปัจจัยด้านประชากร พฤติกรรมผู้บริโภค การตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อม ได้แก่ Green Products, Green Price, Green Place และ Green Promotion มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความตระหนักในพื้นที่ ทำให้ได้ข้อมูลไปใช้ในการวางแผนกลยุทธ์การตลาดที่ยั่งยืน การปรับตัวของธุรกิจและรองรับพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเริ่มต้นจากนโยบายเชิงสิ่งแวดล้อมในระดับชุมชนก่อนและในอนาคตภาครัฐเข้ามาช่วยสร้างแนวทางสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลในระยะยาวต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2564). แผนแม่บทกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561 – 2580). กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- นิชมน ปันมณีนพรัตน์. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อและความพึงพอใจต่ออาหารเพื่อสุขภาพที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม. สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ณัฐพล เมืองทุม. (2563). *Voice of Green การตลาดโลกสวย เทรนด์รักษ์โลก 2020* จาก CMMU.
<https://everydaymarketing.co/trend-insight/voice-of-green-marketing-cmmu-eco-trend-2020/>
- ปริญญา สาทอง. (2566). พฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 17(52), 404 – 415.

- รวีวรรณ อินทรวงศ์ศักดิ์. (2565). ผลของแอนิเมชันที่มีต่อความตระหนัก เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อมและ
ทรัพยากรธรรมชาติสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วชิรา ทองสุข. (2565). อินไซด์ ตลาด คาร์บอนเครดิต เมกะเทรนด์ที่อยู่ไม่ไกลตัวอีกต่อไป.
<https://talkataka.com/blog/carbon-credit>
- สุชาญ์รี เกียรติรัตนากร. (2566). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีในการเข้าพาร์ตเมนต์ของประชากรใน
จังหวัดนนทบุรี อำเภอเมืองนนทบุรี. สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สรารัตน์ คำใส, ยาวภา ปฐมศิริกุล และมณฑิกานต์ เอี่ยมไช้. (2566). พฤติกรรมผู้บริโภคและส่วนประสม
การตลาดบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าธุรกิจกาแฟ. วารสารการบริหารจัดการและ
นวัตกรรมท้องถิ่น, 5(5), 51-62.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2567). สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร (รายเดือน).
<http://www.stat.bora.dopa.go.th>
- สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 4 นครสวรรค์. (2566). รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 4 นครสวรรค์.
- Engel, J. F., Kollat, D. T., & Blackwell, R. D. (1968). *Consumer behavior*. Holt, Rinehart and
Winston.
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2012). *Marketing management* (14th ed.). Pearson Prentice.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities.
Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607–610

คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ

วันที่รับบทความ: 17 มกราคม 2568

วันแก้ไขบทความ: 16 มีนาคม 2568

วันตอบรับบทความ: 22 มีนาคม 2568

ณฤทัย ถิรภัทรบรรสุต¹

อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ (2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ และ (3) เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์โรว์ ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 364 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.945 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t -test, F -test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีเชฟเฟ่

ผลการวิจัยพบว่า (1) คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมมีคุณภาพชีวิตในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, $SD = 0.393$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านร่างกายอยู่ในระดับมาก ด้านจิตใจอยู่ในระดับมาก และด้านความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ในระดับมากตามลำดับ (2) ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศ อายุ รายได้ และอาชีพที่ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต; ผู้สูงอายุ; เทศบาลตำบล

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, 1761 ถนนพัฒนาการ แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250

² อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, 1761 ถนนพัฒนาการ แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250

* ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: naharuethai.t7@gmail.com

อีเมล: ² orapin.piy@kbu.ac.th

Quality of Life of the Elderly in Bang Mueang Sub-district Municipality, Mueang District, Samut Prakan Province

Naharuethai Thirapattarabawornsuk¹Orapin Piyasakulkiat²

Received: 17 January 2025

Revised: 16 March 2025

Accepted: 22 March 2025

Abstract

The objectives of this research are as follows: (1) to assess the quality of life of the elderly in Bang Mueang Sub-district Municipality, (2) to compare personal factors and the quality of life among elderly individuals in Bang Mueang Sub-district Municipality, and (3) to apply the research results as a guideline for improve the quality of life of the elderly in Bang Mueang Sub-district Municipality to achieve a better quality of life. This study was a quantitative research. The study focuses on the elderly population in the Bang Mueang Subdistrict Municipality, Mueang District, Samut Prakan Province. Using Taro Yamane's method, a sample size of 364 participants was determined. Data were collected using a questionnaire with a reliability score of 0.945. The statistics used in this case were descriptive statistics analysis: frequency, percentage, mean, Standard Deviation and including assumption by t-test, F-test One Way Analysis of Variance, and compared tests performed using Scheffe method.

The results of research found that: (1) The quality of life of the elderly in Bang Mueang Sub-district Municipality was overall perceived as high level ($\bar{X} = 4.12$, $SD = 0.393$), when considering each aspect averages sorted from highest to lowest were the environmental aspect at the highest, followed by the physical aspect at the high level, the psychological aspect at the high level, and the social relationship aspect at the high level, respectively. (2) The comparative analysis of the differences in personal factors and quality of life of the elderly were found: Elderly individuals of various genders, ages, incomes, and occupations experience no significant difference in their quality of life. However, among elderly individuals with a certain level of education, the quality of life varies significantly. This difference is statistically significant at the .05 level.

Keywords: Quality of life, Elderly, Subdistrict Municipality

Type of Article: Research Article

¹ Master's Degree Student, Master of Public Administration Program Graduate School Kasem Bundit University, 1761 Phatthanakan Road, Suan Luang Subdistrict Suan Luang District, Bangkok 10250

² Advisor, Master of Public Administration Program Graduate School Kasem Bundit University, 1761 Phatthanakan Road, Suan Luang Subdistrict Suan Luang District, Bangkok 10250

* Corresponding author email: naharuethai.t7@gmail.com

Email: ² orapin.piy@kbu.ac.th

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในศตวรรษที่ 21 สังคมโลกกำลังเผชิญการเปลี่ยนแปลงทางประชากรอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะสถานการณ์ด้านโครงสร้างอายุของประชากรที่มีสัดส่วนของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มมากขึ้น ซึ่งองค์การสหประชาชาติ ได้นิยามว่า ประเทศใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเป็นสัดส่วนเกินร้อยละ 10 หรืออายุ 65 ปีขึ้นไป เกินร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ ถือว่าประเทศนั้นได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุหรือ Aging Society และเมื่อสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มเป็นร้อยละ 20 และอายุ 65 ปีขึ้นไป เพิ่มเป็นร้อยละ 14 จะถือว่าประเทศนั้นเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์หรือ Aged Society (United Nations, 2006)

ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมสูงอายุมาตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2548 จากการที่มีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มีมากเกินร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ และต่อมาในปี พ.ศ. 2564 ไทยได้ก้าวเข้าสู่ "สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์" (Aged Society) เมื่อสัดส่วนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด ดังนั้นจึงถือได้ว่าประเทศไทยได้ก้าวสู่สังคมสูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งในปัจจุบันกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2567) ได้เปิดเผยจำนวนผู้สถิติจำนวนผู้สูงอายุสัญชาติไทย พ.ศ. 2567 ข้อมูล ณ วันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2567 พบว่ามีจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด 13,450,391 คน จากจำนวนประชากรไทยทั้งหมด 64,989,504 คน หรือร้อยละ 20.70 ของจำนวนประชากรทั้งหมด และยังคงมีแนวโน้มว่าจำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มมากขึ้นทุกปี จากนวัตกรรมทางการแพทย์ที่ก้าวหน้าและความสำเร็จด้านสาธารณสุข ทำให้ประชากรมีอายุยืนยาวขึ้น สวนทางกับอัตราการเกิดที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้เกิดการคาดการณ์ว่าประเทศไทยจะขยับเป็นสังคมสูงอายุแบบสุดยอด (Super Aged Society) จะมีอัตราส่วนผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 30 ในปี พ.ศ. 2576 ที่จะถึงนี้ (Amarintv, 2567) ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะส่งผลกระทบต่อประเทศไทยค่อนข้างมากเพราะอัตราส่วนกลุ่มประชากรวัยทำงานน้อยลง ส่งผลโดยตรงต่อการผลิตและเศรษฐกิจภายในประเทศเพราะจะขาดแคลนกำลังคนทั้งในเรื่องของคุณภาพและปริมาณ ทำให้กลุ่มวัยทำงานมีรายได้และค่าใช้จ่ายใกล้เคียงกัน ทำให้ขาดดุลรายได้การบริโภค ขาดเงินออม และไม่สามารถเกื้อหนุนกลุ่มผู้สูงอายุได้เต็มศักยภาพ ทำให้ผู้สูงวัยต้องพึ่งพาตัวเอง ผู้สูงอายุมิแนวโน้มอยู่คนเดียวหรืออยู่ลำพังเพิ่มมากขึ้น

ด้วยเหตุนี้รัฐบาลไทยจึงให้ความสำคัญกับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและออกมาตรการรับมือในเชิงนโยบายในด้านต่าง ๆ โดยได้ประกาศให้นโยบายด้านผู้สูงอายุเป็นระเบียบวาระแห่งชาติ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มาตรา 48 ได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุ ให้มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ เพื่อให้ได้กฎหมายที่ครอบคลุมทุกด้านสำหรับผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ เพื่อให้การดำเนินงานเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนต่อสิทธิและประโยชน์ของผู้สูงอายุเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและให้ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) ทุกหน่วยงานที่มีภาระงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุจะต้องทำงานร่วมกันและดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ เพื่อเตรียมความพร้อมของประชากรไทยทั้งในมิติสุขภาพเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองและทำ

ประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง โดยรัฐบาลได้มอบหมายให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพและภาระค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นเมื่อมีอายุเพิ่มขึ้น และเตรียมความพร้อมสำหรับผู้สูงอายุในการดำเนินชีวิตให้มีคุณภาพที่ดีในอนาคต

เทศบาลตำบลบางเมือง เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ มีเนื้อที่ประมาณ 13.12 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุม 3 ตำบล จำนวนประชากรประมาณ 99,512 คน ประชาชนร้อยละ 80 ในเขตเทศบาลประกอบอาชีพรับจ้าง รับราชการ และอาชีพอิสระ (เทศบาลตำบลบางเมือง, 2567) สำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลบางเมืองมีจำนวน 4,139 คน แบ่งเป็นกลุ่มติดสังคม 3,804 คน กลุ่มติดบ้าน 309 คน และกลุ่มติดเตียง 26 คน ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของกองสวัสดิการสังคมเทศบาลตำบลบางเมือง มีภารกิจที่เกี่ยวกับการสังคมสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ได้แก่ 1) สถานสงเคราะห์คนชรา 2) เปียยังชีพผู้สูงอายุ และ 3) ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุในชุมชน นอกจากนั้นยังมีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ เพื่อให้เป็นศูนย์รวมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ของผู้สูงอายุ และจัดโครงการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามยุทธศาสตร์และแผนประจำปีของเทศบาลตำบลบางเมือง ให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2567)

อย่างไรก็ตาม ผลจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้สูงอายุต้องเผชิญกับปัญหาในการปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน ทั้งในด้านความคิด ความเข้าใจและค่านิยมต่าง ๆ ซึ่งการจะดูแลผู้สูงอายุนั้นเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อน เพราะเป็นวัยที่ต้องการการดูแลเอาใจใส่ในลักษณะที่แตกต่างจากประชากรวัยอื่น นอกจากนี้ยังพบว่าประชากรสูงอายุของประเทศไทยยังประสบกับปัญหาด้านสุขภาพ ด้านภาระค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นตามอายุ และปัญหาของการเข้าถึงสวัสดิการที่ภาครัฐจัดให้ในผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้านและติดเตียง เนื่องจากเป็นผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านการเคลื่อนไหว เช่น เป็นอัมพฤกษ์ อัมพาต และการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลได้น้อยกว่าประชากรกลุ่มอื่นทำให้เข้าไม่ถึงสวัสดิการที่ภาครัฐจัดให้ รวมถึงการไม่สามารถเข้าถึงระบบบริการสาธารณสุข บริการด้านสังคมและบริการขนส่งสาธารณะ แม้ปัจจุบันจะมีการดำเนินการเพื่อส่งเสริมการใช้ชีวิตนอกบ้านของผู้สูงอายุ อาทิ มีบริการทางลาด ทางเดินที่มีราวจับ ลิฟท์ ห้องน้ำผู้สูงอายุ ที่จอดรถ ฯลฯ แต่บางพื้นที่ยังขาดอุปกรณ์อำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ ในขณะที่บางแห่งมีอุปกรณ์แต่ไม่พร้อมใช้งาน ทำให้ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มเสียเปรียบที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการได้ อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มติดสังคมที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้เริ่มมีสมรรถภาพร่างกายเสื่อมถอยลงตามอายุที่มากขึ้นเรื่อย ๆ จึงมีความจำเป็นต้องได้รับการดูแลระยะยาวจากสมาชิกในครอบครัว ผู้ดูแลผู้สูงอายุและชุมชน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2565)

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง “คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ” โดยนำเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก World Health Organization (1997) ชุดย่อฉบับภาษาไทยที่กำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม มาศึกษาถึงระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุใน

พื้นที่เทศบาลตำบลบางเมือง และความแตกต่างกันของลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ มีผลทำให้คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแตกต่างกันหรือไม่ เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมืองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ และก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 4 ด้านตามแนวคิดของ World Health Organization (1997) ได้แก่ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม

ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้วิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 4,003 คน (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2567)

ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาในการทำวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และสรุปผล ตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2567 ถึง เดือนตุลาคม พ.ศ. 2567

ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ที่ใช้วิจัยครั้งนี้ คือ เทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ
2. ทราบถึงผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ
3. ผลวิจัยที่ได้สามารถนำไปเป็นประโยชน์ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเอาไปใช้พัฒนาการดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ตรงตามความต้องการอย่างแท้จริง

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

องค์การสหประชาชาติ (United Nations, 2006) ได้ให้นิยาม “ผู้สูงอายุ” (Older Person) ว่า หมายถึง ประชากรทั้งเพศชายและหญิงที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป นับตั้งแต่อายุเกิด โดยการใช้คำว่า

ผู้สูงอายุ หมายถึง ใช้อายุเป็นหลักในการเรียก สำหรับภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า Older persons มีคำหลายคำใช้เป็นสรพนามเรียกผู้สูงอายุ ได้แก่ Aging, Elderly, Older person, Senior citizen เป็นต้น

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 1997) ได้กล่าวถึงคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไว้ว่าเป็นการรับรู้หรือเข้าใจของปัจเจกบุคคลที่มีต่อสถานภาพชีวิตของตนเอง ภายใต้บริบทของระบบค่านิยมและวัฒนธรรมที่บุคคลนั้น ๆ ใช้ชีวิตอยู่ โดยในปี พ.ศ. 2545 กรมสุขภาพจิต ได้จัดทำเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) ประกอบด้วยคุณภาพชีวิต 4 ด้าน ดังนี้

1) ด้านสุขภาพกาย (Physical Domain) คือ การรับรู้สภาพทางร่างกายของบุคคล ซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน มี 7 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ความเจ็บปวดและความไม่สบาย 2) กำลังวังชาและความเหนื่อยล้า 3) การนอนหลับพักผ่อน 4) การเคลื่อนไหว 5) การดำเนินชีวิตประจำวัน 6) การใช้ยาหรือการรักษา และ 7) ความสามารถในการทำงาน

2) ด้านจิตใจ (Psychological domain) คือ การรับรู้สภาพทางจิตใจของตนเอง มี 6 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ความรู้สึกในด้านดี 2) การคิดการเรียนรู้ ความจำและสมาธิ 3) การนับถือตนเอง 4) ภาพลักษณ์และรูปร่าง 5) ความรู้สึกในทางที่ไม่ดี และ 6) จิตวิญญาณ ศาสนา และความเชื่อส่วนบุคคล

3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationship) คือ การรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ของตนเองกับบุคคลอื่น มี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) สัมพันธภาพทางสังคม 2) การสนับสนุนทางสังคม และ 3) กิจกรรมทางเพศ

4) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต มี 8 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ความปลอดภัยทางด้านร่างกายและความมั่นคงในชีวิต 2) สภาพแวดล้อมของบ้าน 3) แหล่งการเงิน 4) การดูแลสุขภาพและบริการทางสังคม 5) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและทักษะใหม่ ๆ 6) การมีส่วนร่วม มีโอกาสพักผ่อนหย่อนใจและมีเวลาว่าง 7) สภาพแวดล้อม และ 8) การคมนาคม (กรมสุขภาพจิต, 2567)

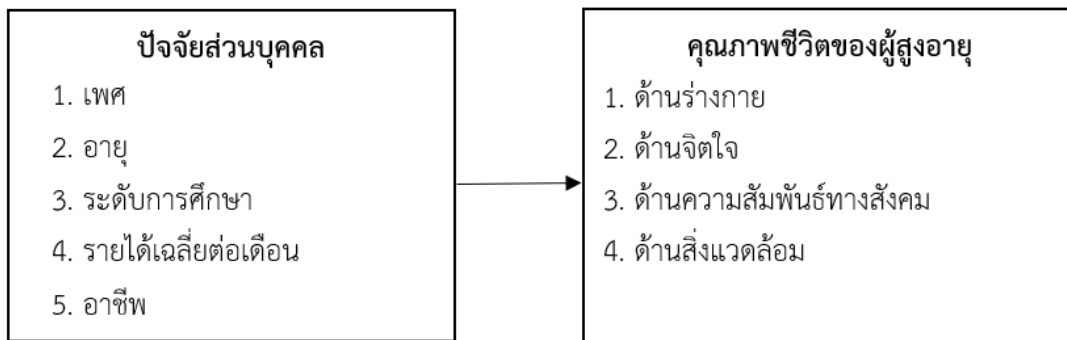
กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามแนวคิดคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 4 ด้านของ World Health Organization (1997) ได้แก่ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม มาปรับใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแสดงในภาพ 1

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพของผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ที่แตกต่างกัน จะมีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 4,003 คน (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2567) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 364 คน และใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) จากผู้สูงอายุที่ยินดีให้ข้อมูลและสะดวกในการตอบแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีผลการประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และมีค่าความเชื่อมั่นสอดคล้องภายในโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha Coefficient's Cronbach) เท่ากับ 0.945 ซึ่งมีความมากกว่า 0.7 ถือว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีคุณภาพ สอดคล้องและเหมาะสมนำไปใช้ได้ (Cronbach, 1970) โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา 4) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ 5) อาชีพ จำนวน 5 ข้อ โดยใช้คำถามลักษณะตรวจสอบรายการ (Check List)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 20 ข้อ โดยใช้คำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และใช้เกณฑ์แบบการวัดของ Likert's Scale (Likert, 1967) ในการวิเคราะห์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ยที่วัดได้	การแปลความหมาย
4.21 – 5.00	คุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมากที่สุด
3.41 – 4.20	คุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมาก
2.61 – 3.40	คุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง
1.81 – 2.60	คุณภาพชีวิตอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.80	คุณภาพชีวิตอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา 4) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ 5) อาชีพ

ตัวแปรตาม คือ คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านร่างกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม (World Health Organization, 1997)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้สถิติเชิงพรรณนา หาค่าสถิติพื้นฐานในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) เพื่ออธิบายข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ สถิติ t -test, F -test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีของ Scheffe (1952)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 318 คน คิดเป็นร้อยละ 87.4 มีอายุ 60 – 69 ปี จำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 65.90 ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 320 คน คิดเป็นร้อยละ 87.90 มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 15,000 บาท จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 53.00 และมีอาชีพแม่บ้าน จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 51.60

ส่วนที่ 2 คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ วิเคราะห์โดยใช้สถิติการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตาราง 1

การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวม

คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง	$\bar{X}$	SD	ระดับคุณภาพชีวิต
1. ด้านร่างกาย	4.07	.481	มาก
2. ด้านจิตใจ	4.06	.466	มาก
3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	3.97	.683	มาก
4. ด้านสิ่งแวดล้อม	4.34	.573	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.12	.393	มาก

จากตาราง 1 แสดงถึงคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมมีคุณภาพชีวิตในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, $SD = .393$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพชีวิตในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$, $SD = .573$) รองลงมา ได้แก่ ด้านร่างกายมีคุณภาพชีวิตในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, $SD = .481$) ด้านจิตใจมีคุณภาพชีวิตในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, $SD = .466$) และด้านความสัมพันธ์ทางสังคมมีคุณภาพชีวิตในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, $SD = .683$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรปราการ ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t -test, สถิติ F -test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีการ Scheffe ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตาราง 2

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ปัจจัยส่วนบุคคล	คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง			ผลการทดสอบสมมติฐาน
	t -test	F -test	p -value	
1. เพศ	-5.00		.617	ปฏิเสธสมมติฐานที่ 1
2. อายุ		.162	.851	ปฏิเสธสมมติฐานที่ 2
3. ระดับการศึกษา		4.573	.011*	ยอมรับสมมติฐานที่ 3
4. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		1.176	.319	ปฏิเสธสมมติฐานที่ 4
5. อาชีพ		1.497	.203	ปฏิเสธสมมติฐานที่ 5

จากตาราง 2 แสดงถึงผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรปราการ สรุปได้ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 เพศของผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t\text{-test} = -.500, p\text{-value} = .617$ ซึ่งค่า $p\text{-value}$ มีค่ามากกว่า .05) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 อายุของผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F\text{-test} = .162, p\text{-value} = .851$ ซึ่งมีค่ามากกว่า .05) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 3 ระดับการศึกษาของผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F\text{-test} = 4.573, p\text{-value} = .011$ ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .05) ดังนั้น เพื่อตรวจสอบว่ากลุ่มใดบ้างที่มีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงทดสอบด้วยเทคนิค Scheffe พบความแตกต่างรายคู่ 1 คู่ ดังนี้

- ผู้สูงอายุในกลุ่มระดับการศึกษาปริญญาตรีมีค่าเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มสูงกว่าปริญญาตรีที่ .506 โดยมีค่า $p\text{-value} = .024$ กล่าวคือ ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีมีคุณภาพชีวิตสูงกว่าผู้มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพบความแตกต่างรายคู่ จึงสรุปได้ว่า ผู้ระดับการศึกษาของผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 4 ผู้รายได้ของผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F\text{-test} = 1.176, p\text{-value} = .319$ ซึ่งมีค่ามากกว่า .05) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 5 อาชีพของผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 1.497, p\text{-value} = .203$ ซึ่งมีค่ามากกว่า .05) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 60 - 69 ปี ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 15,000 บาท และมีอาชีพแม่บ้าน

2. คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมมีคุณภาพชีวิตในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12, SD = .393$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพชีวิตในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34, SD = .573$) รองลงมา ได้แก่ ด้านร่างกายมีคุณภาพชีวิตในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07, SD = .481$) ด้านจิตใจมีคุณภาพชีวิตในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06, SD = .466$) และด้านความสัมพันธ์ทางสังคมมีคุณภาพชีวิตในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97, SD = .683$)

3. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศ อายุ รายได้ และอาชีพที่ต่างกัน มีคุณภาพชีวิต

ไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษา แตกต่างก็มีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผล

การอภิปรายผลจะเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลกับแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยอธิบายตามวัตถุประสงค์และสมมติฐาน ดังนี้

1. คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่าคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ มีความพึงพอใจคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม สภาพที่อยู่อาศัย มีความพึงพอใจกับสุขภาพและความสามารถในการปัจจุบัน มีความรู้สึกว่าคุณภาพชีวิตยังมีความหมาย มีความสุขสงบ และมีความหวังในการดำเนินชีวิต ตลอดจนมีสังคมรอบข้างที่อบอุ่น สามารถผูกมิตรหรือเข้ากับคนอื่นได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของอนรรฆ อิสรหา (2562) ที่กล่าวว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เป็นการรับรู้ความพึงพอใจและการรับรู้สภาวะทางด้านร่างกายจิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคมและสภาพแวดล้อม ได้แก่ การมีสุขภาพดี ไม่มีที่เจ็บป่วยที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิต การได้รับการผ่อนคลายด้านจิตใจ พึงพอใจในรายได้และการสนับสนุน ตลอดจนพึงพอใจในสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของนัฐพร โพธิ์รักษา ภมร ชันชะหัด และธนิศร ยืนยง (2566) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารและการพัฒนาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1.1 ด้านร่างกาย พบว่า คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ มีความพอใจกับสุขภาพในปัจจุบัน มีกำลังกายเพียงพอที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ในแต่ละวัน และสามารถไปในสถานที่ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรสนับสนุนการดำเนินงานที่ส่งเสริมและสำรวจสุขภาพพื้นฐานของผู้สูงอายุในทุกชุมชน พร้อมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ ตลอดจนส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมออกกำลังกายที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพดีอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของ Hunter (1992) ที่กล่าวว่า ความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย วิญญาณ จิตใจ เป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ และคุณภาพชีวิตด้านร่างกายเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีการรับรู้คุณค่าในตนเอง มีความรู้สึกยินดีในชีวิตและเกิดความผาสุกในชีวิต และสอดคล้องผลการศึกษาของพระครูปลัดประวิทย์ วรธมโม (2565) ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยด้านสวัสดิการสังคมที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลเมืองสามพราน จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้านร่างกายอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านจิตใจ พบว่า คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจาก ผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ รู้สึกว่าชีวิตมีความหมาย มีความสุข สงบ และมีความหวังในการดำเนินชีวิต อีกทั้งรู้สึกพอใจในความสามารถของตนเองในการทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชุมชน สนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสแสดงความสามารถ ถ่ายทอดความรู้ที่มีประโยชน์แก่ชุมชน สร้างความภาคภูมิใจในตัวเอง จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพจิตใจ เช่น การทำอาหาร/ขนมงานฝีมือ ฯลฯ และรณรงค์สร้างความตระหนักในครอบครัวให้ดูแลผู้สูงอายุด้วยความใส่ใจในชีวิตประจำวัน สอดคล้องผลการวิจัยของนนทชา ชัยทวิชานันท์ กมลภพ ยอดบ่อพลับ และพึงรัก ริยะชน (2564) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตชุมชนเมือง เทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก” ผลการวิจัยพบว่าระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ด้านจิตใจอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม พบว่า คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจาก ผู้สูงอายุสามารถผูกมิตรและเข้ากับคนอื่นได้ดี ทั้งยังได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อน ญาติ และครอบครัว นอกจากนี้ยังมีความพึงพอใจในชีวิตทางเพศตามวัยของตน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ในชุมชน หรือจัดกิจกรรมนันทนาการในโอกาสต่าง ๆ เช่น วันผู้สูงอายุ กิจกรรมเข้าวัด ฟังธรรมเป็นประจำทุกปี เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์กันเพื่อเพิ่มบทบาททางสังคมแก่ผู้สูงอายุ สอดคล้องกับผลการวิจัยของจิรัชยา เคล้าดี สุภชัย นาคสุวรรณ และจักรวาล สุขไมตรี (2560) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้านความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ให้ความสำคัญกับสภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพ การดำรงชีวิตที่สะดวกสบายและปลอดภัย นอกจากนี้การได้รับข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นในชีวิตประจำวันและโอกาสในการพักผ่อนคลายเครียดก็มีความสำคัญและทำให้รู้สึกมั่นคงปลอดภัยในชีวิต ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความสุขและคุณภาพชีวิต หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการพัฒนาคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อมของผู้สูงอายุด้วยแนวทางที่ครอบคลุมและยั่งยืน โดยการสนับสนุนหรือจัดงบประมาณในการปรับปรุงบ้านเรือนให้เหมาะสมกับการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ สร้างพื้นที่ชุมชนที่ปลอดภัยและเป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ส่งเสริมการรักษาความสะอาดและสุขลักษณะ การดำเนินการเหล่านี้จะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปลอดภัย สะดวกสบาย และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในระยะยาว สอดคล้องกับผลการวิจัยของนัฐฐาพร โพธิ์รักษา ภมร ชันระหัตต์ และธนิศร ยืนยง (2566) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารและการพัฒนาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสระบุรี ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ อภิปรายผลการศึกษาเฉพาะการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 จากการศึกษาพบว่าเพศที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรปราการ มีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน **จึงปฏิเสธสมมติฐานตั้งไว้** สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของสุริยา เฟื่องพานิช (2567) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเทพประทาน อำเภอนาทะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา” ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ ไม่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่นัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของภรณ์แพร์ คุ่มทอง และเกวณีน ศิลพิพัฒน์ (2566) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดนนทบุรี” ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุจังหวัดนนทบุรี ด้านเพศที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 จากการศึกษาพบว่าอายุที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรปราการ มีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน **จึงปฏิเสธสมมติฐานตั้งไว้** สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของปนัดดา วิหาราช และสุปิ่น สมสาร (2565) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเทศบาลตำบลนาหว้า อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี” ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุที่แตกต่างกันมีระดับคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 จากการศึกษาพบว่าระดับการศึกษาที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรปราการ มีคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน **จึงยอมรับสมมติฐานตั้งไว้** ทั้งนี้ เนื่องจาก ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีมีคุณภาพชีวิตสูงกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการศึกษาของปณิทัต บุนนาค (2564) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตบ้านหนองโพรง ตำบลอิสาณ อำเภอมะนัง จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านการศึกษามีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลการศึกษาของลลดา ลวนะลาภานนท์ (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิตและการปรับตัวของผู้สูงอายุในตำบลคลองรี อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา” ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 4 จากการศึกษาพบว่ารายได้ที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรปราการ มีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน **จึงปฏิเสธสมมติฐานตั้งไว้** สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของชญานา คงชน และธณัฐา โรจนตระกูล (2564) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลป่าแดง อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก” ผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลด้านรายได้ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระบบการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของปรารักษ์ทิพย์ ศรีไทย (2563) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลอาจสามารถ อำเภอมะนัง จังหวัดนครพนม” ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะส่วนบุคคลด้านรายได้ไม่มีความแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 จากการศึกษาพบว่าอาชีพที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลบางเมือง อำเภอมือ จังหวัดสมุทรปราการ มีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน **จึงปฏิเสธสมมติฐานตั้งไว้** สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของพัชรี กลิ่นดี (2559) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสามพี่น้อง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม” ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า อาชีพ ที่ต่างกันมีระดับคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของภัทรารักษ์ ดั่งเรือง และนันทิชา หาสนธิ (2562) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี” ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านอาชีพที่ต่างกัน มีระดับคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยจะเห็นได้ว่า แม้ว่าผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลบางเมือง มีคุณภาพชีวิตโดยรวมในระดับมาก อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้น ในประเด็นด้านความสัมพันธ์ทางสังคม เนื่องจากการทดสอบด้วยสถิติพรรณนา พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้านความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นด้านที่อยู่ในระดับมาก แต่อยู่ลำดับสุดท้าย ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมให้มากขึ้น โดยการผลักดันนโยบายที่สนับสนุนผู้สูงอายุให้มีบทบาทในสังคม จัดตั้งชมรมและเครือข่ายผู้สูงอายุ ส่งเสริมกิจกรรมรวมกลุ่มที่สร้างความสัมพันธ์ในชุมชนระหว่างคนรุ่นใหม่และผู้สูงอายุ เช่น การทำอาหาร การออกกำลังกาย การปลูกต้นไม้ หรือการร่วมงานประเพณีในโอกาสสำคัญ ได้แก่ วันผู้สูงอายุหรือกิจกรรมทางศาสนา เพื่อที่จะทำให้ผู้สูงอายุมีสัมพันธภาพทางสังคมที่ดี และสร้างโอกาสให้ผู้สูงอายุได้พบปะพูดคุยและสร้างความสัมพันธ์ใหม่ ๆ ผลักดันนโยบายที่สนับสนุนผู้สูงอายุให้มีบทบาทในสังคม สร้างพื้นที่ให้ผู้สูงอายุได้แสดงความสามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาเพื่อสร้างคุณค่าและความภาคภูมิใจในตัวเอง รวมถึงการจัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุและสนับสนุนการจ้างงานผู้สูงอายุ ตลอดจนส่งเสริมความรู้ด้านการเข้าถึงเทคโนโลยี เช่น สมาร์ทโฟนหรือแอปพลิเคชันที่ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถสื่อสารกับครอบครัวและชุมชน สร้างพื้นที่สื่อสารและพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและช่วยเหลือกันในชุมชน การดำเนินการเหล่านี้จะช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่า ไม่โดดเดี่ยว และสามารถใช้ชีวิตร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงผสมผสานหรือเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะลึกเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาหรือรายละเอียดเชิงลึกที่สามารถนำมาประกอบการวางแผน พัฒนาการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ตรงตามความต้องการอย่างแท้จริง

2. ควรศึกษาถึงตัวแปรในด้านอื่นที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเพิ่มเติมจากที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ เช่น นโยบายภาครัฐหรือการจัดสวัสดิการทางสังคมที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ บทบาทหรือการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ หรือศึกษาถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อความต้องการขั้นพื้นฐานที่แท้จริงของผู้สูงอายุ เพื่อนำองค์ความรู้ไปพัฒนาศักยภาพในการตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในพื้นที่ใกล้เคียงหรือพื้นที่อื่นให้กว้างขวางมากขึ้น เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลที่หลากหลายและเป็นประโยชน์ในจัดสวัสดิการ จัดโครงการและกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้มีความเสมอภาค เท่าเทียมกันทุกพื้นที่ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2567). *ประกาศสำนักทะเบียนกลาง 30 มิถุนายน 2567*. กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2565). *แผนปฏิบัติการราชการกรมกิจการผู้สูงอายุ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)*. กรมกิจการผู้สูงอายุ.
- กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2567). *รายงานข้อมูลอำเภอเมืองสมุทรปราการ*. <https://shorturl.asia/AB1sp>.
- กรมสุขภาพจิต. (2567). *เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย*. <https://dmh.go.th/test/whoqol/>.
- จิรัชยา เกล้าดี สุกชัย นาคสุวรรณ และจักรวาล สุขไมตรี. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารราชพฤกษ์* 15(1), 27-32.
- ชญาภา คงชน และธันธสา โธจนตระกูล. (2564). การจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลป่าแดง อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์* 6(3), 112-121.
- เทศบาลตำบลบางเมือง. (2567). *ข้อมูลสภาพทั่วไปเทศบาลตำบลบางเมือง*. <https://tbm.go.th/public/list/data/index/menu/1144>
- นนทชา ชัยทวิชานันท์ กมลภพ ยอดบ่อพลับ และพิงรัก รริยะชน. (2564). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตชุมชนเมือง เทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก. *Journal of Roi Kaensam Academi* 15(1), 236-249.
- นัฐฐาพร โพธิ์รักษา งามร ชันระหัตต์ และธนิศร ยืนยง. (2566). การบริหารและการพัฒนาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดสระบุรี. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 17(2), 13-28.
- ปนัดดา วิชาราช และสุป็น สมสาร. (2565). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเทศบาลตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี. *วารสารพุทธมคค์*, 7(2), 158-169.

- ปรารงค์ทิพย์ ศรีไทย. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล อาจสามารถ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปิ่นนัทธ์ บุนนท. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตบ้านหนองโพรง ตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารการแพทย์โรงพยาบาลอุดรธานี 29(2), 214-222.
- พระครูปลัดประวิทย์ วรรณโม. (2565). ปัจจัยด้านสวัสดิการสังคมที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลเมืองสามพราณ จังหวัดนครปฐม. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 16(3), 354-369.
- พัชวี กลิ่นดี. (2559). ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสามพี่น้อง อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภรณ์แพร คุ่มทอง และเกวลิณ ศิลพิพัฒน์. (2566). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดนนทบุรี. *Journal of Roi Kaensarn Academy*, 8(10), 184-197.
- ภัทราภรณ์ ตัวงเรือง และนันทิชา หาสนธิ. (2562). คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี. วารสารการประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 3 Graduate School Conference, 2019, 752-758.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก.
- ลลดา ลานะลาภานนท์. (2558). คุณภาพชีวิตและการปรับตัวของผู้สูงอายุในตำบลคลองรี อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สุริยา เพ็งพานิช. (2567). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเทพประทาน อำเภอนาทะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา. วารสารอนามัยสิ่งแวดล้อมและสุขภาพชุมชน 9(4), 298-306.
- อนรรฆ อีสเฮาะ. (2562). คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอมอำเภอเทพา จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Amarintv. (2567). เปิดสถิติครึ่งปี 2567 ผู้สูงอายุเพิ่มมากถึง 13.4 ล้านคน องค์กรไหนรับคนวัยนี้ทำงานต่อบ้าง. <https://www.amarintv.com/news/social/230883>.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Testing* (3rd ed.). Harper & Row.
- Hunter, S. (1992). Adult Day Care: Promoting Quality of Life for the Elderly. *Journal of Gerontological Nursing* 18(2), 17 – 20.
- Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale, Attitude Theory and Measurement*. Wiley and Son.

Scheffe, H. (1952). An Analysis of Variance for Paired Comparisons. *Journal of the American Statistical Association*, 47(259), 381–400.

United Nations. (2006). *We the Peoples: The Role of the United Nations in the Twenty-first Century: The Millennium Report*. United Nations.

World Health Organization. (1997). *WHOQOL: Measuring Quality of Life*. World Health Organization.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. Harper and Row.

ทัศนคติของประชาชนต่อการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินของ องค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร

วันที่รับบทความ: 30 ธันวาคม 2567
วันแก้ไขบทความ: 28 กุมภาพันธ์ 2568
วันตอบรับบทความ: 21 มีนาคม 2568

ธนพร จันทร์แจ้ง¹

ปกรณ ปรียากร²

อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร และ 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้เคยรับบริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินหรือผู้เกี่ยวข้องที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชรจำนวน 125 คน วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบความแตกต่างจึงเปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีการ เชฟเฟ ผลการศึกษาพบว่า 1) ทัศนคติของประชาชนต่อการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการนำส่งสถานพยาบาล ด้านการขนย้ายลำเลียงและการดูแลระหว่างนำส่ง ด้านการรักษาพยาบาลฉุกเฉิน ณ จุดเกิดเหตุ ด้านการออกปฏิบัติการของหน่วยฉุกเฉิน ด้านการแจ้งเหตุขอความช่วยเหลือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านการเจ็บป่วยและการพบเหตุ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ 2) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับทัศนคติของประชาชนต่อการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ ณ ที่อยู่ปัจจุบัน ที่แตกต่างกัน มีทัศนคติของประชาชนต่อการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

คำสำคัญ: การบริการ; ศูนย์การแพทย์ฉุกเฉิน; ทัศนคติ; องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดกำแพงเพชร

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, 1761 ถนนพัฒนาการ

แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250

^{2,3} อาจารย์ที่ปรึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, 1761 ถนนพัฒนาการ

แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร 10250

* ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: Thanaphon254008@gmail.com

อีเมล: ² priyakornpakorn@gmail.com, ³ orapin.piy@kbu.ac.th

Attitudes of People towards the Emergency Medical Center Services of the Wang Thong Subdistrict Administrative Organization, Kamphaeng Phet Province

Received: 30 December 2024

Revised: 28 February 2025

Accepted: 21 March 2025

Thanaphon Chanjaeng ¹

Pakorn Priyakorn ²

Orapin Piyasakulkiat ³

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study attitudes of people towards the Emergency Medical Center Services of the Wang Thong Subdistrict Administrative Organization, Kamphaeng Phet Province, and 2) to compare personal factors and Emergency Medical Services Center of Wang Thong Sub-district Administrative Organization, Kamphaeng Phet Province. This was a quantitative research, collecting the data by a questionnaire from a sample group of 125 people who had received emergency medical center services or related persons living in Wang Thong Sub-district, Kamphaeng Phet Province. The analysis was performed by using the software program to find basic statistics such as frequency, percentage, mean and standard deviation. The values used in hypothesis testing include t-test, One-way Analysis of Variance, when differences were found, pairwise comparisons were made using the Scheffe method.

The study's results revealed that:

1) The attitudes of people towards the Emergency Medical Center Services of the Wang Thong Subdistrict Administrative Organization, Kamphaeng Phet Province, in overall average is at the highest level. When considering in each aspect from the highest value i.e., the delivery to the medical units, the transportation and care during delivery, the emergency

¹ Master's Degree Student, Master of Public Administration Program Graduate School Kasem Bundit University, 1761 Phatthanakan Road, Suan Luang Subdistrict Suan Luang District, Bangkok 10250

² Advisor, Master of Public Administration Program Graduate School Kasem Bundit University, 1761 Phatthanakan Road, Suan Luang Subdistrict Suan Luang District, Bangkok 10250

* Corresponding author email: Thanaphon254008@gmail.com

Email: ² priyakornpakorn@gmail.com, ³ orapin.piy@kbu.ac.th

medical treatment at the scene of the incident, the operations of emergency units and the reporting a request for help, the average are at the highest level. In the area of illness and encounterment, the average is at a high level, respectively.

2) The comparison of personal factors with attitudes of people towards the Emergency Medical Center Services of the Wang Thong Subdistrict Administrative Organization, Kamphaeng Phet Province revealed that gender, age, educational level and length of time lived at the current address, the different people's attitudes towards emergency medical services are not different, significantly at .05.

Keywords: Service; Emergency Medical Center; Attitude; Sub-district Administrative Organization; Kamphaeng Phet Province

Type of Article: Research Article

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเจ็บป่วยฉุกเฉินเป็นการได้รับอุบัติเหตุ หรือมีการเจ็บป่วยกระทันหัน ซึ่งเป็นอันตรายต่อการดำรงชีวิต หรือการทำงานของอวัยวะสำคัญ จำเป็นต้องได้รับการรักษาอย่างทันท่วงที เพื่อป้องกันการเสียชีวิต หรือการบาดเจ็บนั้นมิให้มีความรุนแรงมากขึ้น หากไม่ได้รับการปฏิบัติการฉุกเฉินอย่างทันท่วงที อาจจะทำให้เกิดการสูญเสียชีวิต หรือความพิการ อีกทั้งหากมีอัตราอุบัติการณ์สูงเพิ่มขึ้นจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น พระราชบัญญัติการแพทย์ฉุกเฉิน พุทธศักราช 2551 จึงมีเจตนารมณ์ที่ต้องการให้ผู้ป่วยฉุกเฉินได้รับการคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงระบบการแพทย์ฉุกเฉินอย่างทั่วถึง เท่าเทียม มีคุณภาพมาตรฐานโดยได้รับการช่วยเหลือและรักษาพยาบาลที่มีประสิทธิภาพและทันต่อเหตุการณ์มากขึ้น เพื่อลดและป้องกันความสูญเสียจากการที่ผู้ป่วยฉุกเฉินต้องสูญเสียชีวิต อวัยวะหรือเกิดความบกพร่องในการทำงานของอวัยวะสำคัญ รวมทั้งทำให้การบาดเจ็บหรืออาการป่วยรุนแรงขึ้นโดยไม่สมควร ทั้งในภาวะปกติและภาวะสาธารณภัย (ประกาศคณะกรรมการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ, 2565)

องค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร ได้จัดระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉิน โดยให้ความช่วยเหลือแก้ปัญหาเบื้องต้นในภาวะฉุกเฉิน ประสานงานหน่วยปฏิบัติการฉุกเฉินเพื่อให้การช่วยเหลือผู้เจ็บป่วยให้ได้รับการดูแลรักษาอย่างทันท่วงที ถูกต้อง เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2566 อย่างเป็นทางการ พร้อมรถพยาบาลฉุกเฉินที่ได้รับอนุญาตจำนวน 1 คัน เครื่องมือและอุปกรณ์การปฐมพยาบาลที่ได้มาตรฐานสามารถออกปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดเวลา นายกองค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง กล่าวว่า “วัตถุประสงค์ ศูนย์กู้ชีพ อบต.วังทอง” เพื่อให้บริการด้านการแพทย์ฉุกเฉินกับพี่น้องตำบลวังทอง ในการรับส่งผู้ป่วยที่ประสบอุบัติเหตุ เจ็บป่วยฉุกเฉินก่อนถึงโรงพยาบาล ตามระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉิน โดยเปิดให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง เป็นครั้งแรกของตำบลวังทองที่มี “ศูนย์กู้ชีพ อบต.วังทอง เพราะชีวิตทุกนาทีของพี่น้องตำบลวังทองที่เจ็บป่วย ประสบเหตุมีค่า หมายถึง การรอดชีวิต อบต.วังทองจึงเต็มเต็มการเข้าถึงการบริการสาธารณสุขฉุกเฉินที่ตำบลวังทองได้มีความอบอุ่นใจ หากเกิดภัยด้านสุขภาพด้วยการจัดซื้อรถพยาบาลฉุกเฉินที่ทันสมัยพร้อมด้วยจัดหาบุคลากรที่มีประสบการณ์เข้ามาทำงานเพื่อรับใช้พี่น้องประชาชนวังทอง อบอุ่นใจไปด้วยกัน” (สมาคมนักข่าวส่วนกลางและท้องถิ่นกำแพงเพชร, 2566)

การดำเนินการของหน่วยกู้ชีพองค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชรได้รับข้อเสนอแนะจากประชาชนและบางครั้งได้รับการร้องเรียนผ่านสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับการดำเนินงาน โดยสถิติการใช้บริการการแพทย์ฉุกเฉินในปี พ.ศ. 2566 ที่ผ่านมานั้น มีสถิติผู้ใช้บริการ จำนวน 182 คน มีข้อเสนอแนะในการให้บริการ เช่น การแจ้งเหตุขอความช่วยเหลือ การขนย้าย ลำเลียงผู้ป่วยประมาณ 40 ครั้ง ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร ได้ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้การบริการการแพทย์ฉุกเฉินดำเนินการอย่างต่อเนื่องแต่ยังไม่มีการศึกษาวิจัยในทางวิชาการเพื่อปรับปรุงการให้บริการ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง ทศนคติของประชาชนต่อการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อทราบถึงทัศนคติของประชาชนต่อการให้บริการ

ศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร และเพื่อทราบถึงความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนต่อทัศนคติของประชาชนต่อการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชรให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา คือ ระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉิน 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการเจ็บป่วยและการพบเหตุ 2) ด้านการแจ้งเหตุขอความช่วยเหลือ 3) ด้านการออกปฏิบัติการของหน่วยแพทย์ฉุกเฉิน 4) ด้านการรักษาพยาบาล ณ จุดเกิดเหตุ 5) ด้านการขนย้ายลำเลียงและการดูแลระหว่างนำส่ง และ 6) ด้านการนำส่งสถานพยาบาล (สำนักงานระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉิน กระทรวงสาธารณสุข, 2548)

ขอบเขตด้านประชากร ประชากรเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่เคยรับบริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 182 คน

ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย คือ ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 21 หมู่บ้าน

ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลาในการทำวิจัยครั้งนี้ตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2567 ถึง เดือนตุลาคม พ.ศ. 2567 รวมระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล 10 เดือน

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงทัศนคติของประชาชนต่อการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร
2. ทราบผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนกับการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร

3. ผลของการวิจัยสามารถนำเสนอองค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ต่อไป

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทัศนคติ

วิทวัส จันทราภรณ์ (2558, หน้า 11) กล่าวว่า ทัศนคติ คือ ผลสรุปที่ได้จากความคิดความเชื่อในสิ่งนั้น ๆ ความคิดเห็นของตนเองและผู้อื่น ความรู้ที่ได้รับมา และความรู้สึกของตนเองที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ บุคคลใด บุคคลหนึ่ง สถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งสามารถประมวลผลที่สามารถที่จะยอมรับหรือปฏิเสธในสิ่งนั้น ๆ ได้ และสิ่งที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ ล้วนมีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ขึ้นมาได้

นิศารัตน์ จิรรุ่งแสงสถิต (2556, หน้า 14) ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า คือ ความคิดหรือมุมมอง ความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลใด บุคคลหนึ่ง ซึ่งสามารถนำไปสู่การกระทำต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือบุคคลใด บุคคลหนึ่งนั้นได้ทั้งในทางสอดคล้องหรือไม่สอดคล้อง ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับตัวแปรหลายอย่างที่เกิดขึ้นในสถานการณ์นั้น ๆ

ในการศึกษาครั้งนี้ สามารถสรุปได้ว่า ทัศนคติ หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก หรือมุมมองของประชาชนต่อการให้บริการของศูนย์บริการแพทย์ฉุกเฉินองค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

การบริการสาธารณะ

การบริการสาธารณะ หมายถึง การบริการหรือกิจกรรมที่รัฐจัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือเพื่อตอบสนองความต้องการของส่วนรวม โดยเป็นกิจการที่อยู่ในความอำนาจการหรืออยู่ในความควบคุมของฝ่ายปกครองที่จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชน (อรทัย ก๊กผล, 2552) โดยมีหลักการที่เป็นประเด็นสำคัญในการจัดบริการสาธารณะ คือ การจัดบริการสาธารณะต้องดำเนินการเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นมีความเสมอภาค ความต่อเนื่อง และความโปร่งใสในการให้บริการ (นราธิป ศรีรวม, 2557)

ระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉิน หมายถึง สำนักงานระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉิน กระทรวงสาธารณสุข (2548) 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการเจ็บป่วยและการพบเหตุ 2) ด้านการแจ้งเหตุขอความช่วยเหลือ 3) ด้านการออกปฏิบัติการของหน่วยแพทย์ฉุกเฉิน 4) ด้านการรักษาพยาบาล ณ จุดเกิดเหตุ 5) ด้านการขนย้ายลำเลียงและการดูแลระหว่างนำส่ง และ 6) ด้านการนำส่งสถานพยาบาล

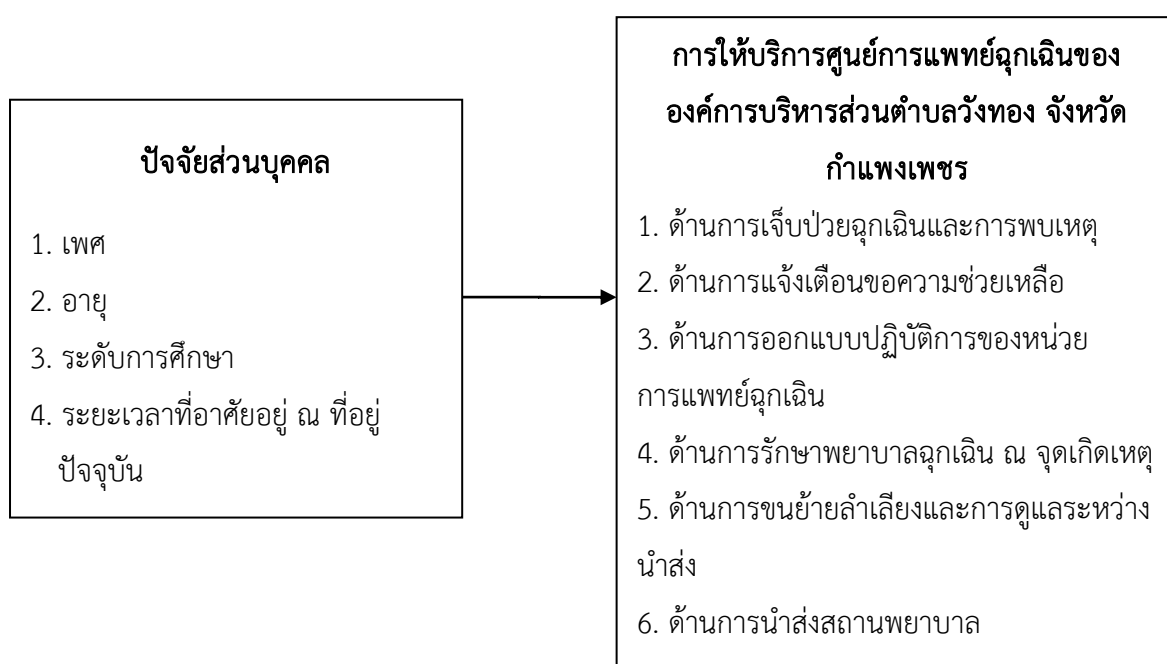
สรุปได้ว่า การบริการสาธารณะเป็นกิจกรรมที่องค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร จัดระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินเพื่อช่วยเหลือผู้เจ็บป่วย ด้วยการออกปฏิบัติการของหน่วยแพทย์ฉุกเฉินเพื่อรักษาพยาบาล ณ จุดเกิดเหตุ และขนย้ายลำเลียงและดูแลระหว่างนำส่งสถานพยาบาล

ข้อมูลศูนย์การแพทย์ฉุกเฉิน

การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร เป็นไปตามพระราชบัญญัติการแพทย์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2551 ที่กำหนดให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินงานและบริหารจัดการระบบการแพทย์ฉุกเฉินในการให้บริการประชาชนด้านการสาธารณสุขและการรักษาพยาบาล ณ จุดเกิดเหตุ ลำเลียงและดูแลผู้เจ็บป่วยไปยังสถานพยาบาล

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้นำเสนอในส่วนก่อนหน้า สามารถกำหนดกรอบแนวคิดได้ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนที่มี เพศ แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร แตกต่างกัน
2. ประชาชนที่มี อายุ แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร แตกต่างกัน
3. ประชาชนที่มี ระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร แตกต่างกัน
4. ประชาชนที่มี ระยะเวลาอาศัยอยู่ ณ ที่อยู่ปัจจุบัน แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร แตกต่างกัน

ระเบียบวิธีวิจัย

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้เคยรับบริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินหรือผู้เกี่ยวข้องที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 182 คน ระหว่าง เดือนมีนาคม พ.ศ. 2567 ถึง เดือนตุลาคม พ.ศ. 2567 กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) กำหนดค่าระดับความคลาดเคลื่อนไว้ที่ร้อยละ .05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 125 คน การสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากรของขนาดผู้เคยรับบริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินหรือผู้เกี่ยวข้องที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลวังทองตามสัดส่วนที่คำนวณได้โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการเลือกเก็บข้อมูลจากประชาชนที่ยินดีให้ข้อมูลและมีความสะดวกในการตอบแบบสอบถามจนครบตามจำนวน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองและมีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเนื้อหาของคำถามออกเป็น 2 ส่วน คือ ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนที่เคยรับบริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉิน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนต่อการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร

การสร้างแบบสอบถาม (Questionnaires) จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ตามสูตรของโรวินेलลีและแฮมเบิลตัน (Rovinelli & Hambleton, 1977) ได้ค่ามากกว่า 0.5 ในแต่ละคำถาม จึงจะสรุปได้ว่าคำถามนั้นตรงประเด็นที่สามารถวัดได้ตรงกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา และ 4) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ ณ ที่อยู่ปัจจุบัน

ตัวแปรตาม ได้แก่ การให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร ประกอบด้วย 1) ด้านการเจ็บป่วยฉุกเฉินและการพบเหตุ 2) ด้านการแจ้งเหตุขอความช่วยเหลือ 3) ด้านการออกปฏิบัติการของหน่วยการแพทย์ฉุกเฉิน 4) ด้านการรักษาพยาบาลฉุกเฉิน ณ จุดเกิดเหตุ 5) ด้านการขนย้ายลำเลียงและการดูแลระหว่างนำส่ง และ 6) ด้านการนำส่งสถานพยาบาล

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ เพื่ออธิบายข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t -test เพื่อทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบตัวแปร 2 กลุ่ม และความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) เพื่อทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่มเพื่ออธิบายข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนต่อการให้บริการแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนต่อการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร

ตาราง 1

แสดงการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติของประชาชนต่อการ ให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร โดยรวม ($n=125$)

ทัศนคติของประชาชนต่อการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ด้านการเจ็บป่วยและการพบเหตุ	3.95	.803	มาก
2. ด้านการแจ้งเหตุขอความช่วยเหลือ	4.26	.709	มากที่สุด
3. ด้านการออกปฏิบัติการของหน่วยฉุกเฉิน	4.32	.542	มากที่สุด
4. ด้านการรักษาพยาบาลฉุกเฉิน ณ จุดเกิดเหตุ	4.34	.566	มากที่สุด
5. ด้านการขนย้ายลำเลียงและการดูแลระหว่างนำส่ง	4.41	.549	มากที่สุด
6. ด้านการนำส่งสถานพยาบาล	4.49	.539	มากที่สุด
รวม	4.30	.512	มากที่สุด

จากตาราง 1 แสดงถึงทัศนคติของประชาชนต่อการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการนำส่งสถานพยาบาล มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และด้านการเจ็บป่วยและการพบเหตุ มีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด

2. เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับทัศนคติของประชาชนต่อการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร

ตาราง 2

การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อทัศนคติของประชาชนต่อการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร

	ปัจจัยส่วนบุคคล	<i>t</i>	<i>F</i>	<i>p-value</i>
การบริการการ แพทย์ฉุกเฉิน	เพศ	.455	-	.650
	อายุ	-	.972	.333
	ระดับการศึกษา	-	.181	.856
	ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ ณ ที่อยู่ปัจจุบัน	-	1.650	.196

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 พบว่าค่าเฉลี่ยของทัศนคติของประชาชนต่อการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่พักอาศัย ณ ที่อยู่ปัจจุบัน แตกต่างกันมีทัศนคติต่อการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

การอภิปรายผล

1. ทัศนคติของประชาชนต่อการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร คุณภาพการให้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$, $SD = 0.512$) ทั้งนี้เนื่องจาก ประชาชนผู้เคยรับบริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินหรือผู้เกี่ยวข้องที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร มีทัศนคติด้านการขนย้ายลำเลียงและการดูแลระหว่างนำส่งว่าหน่วยการแพทย์ฉุกเฉินสามารถเคลื่อนย้ายผู้ป่วย/ผู้บาดเจ็บ ณ จุดเกิดเหตุได้อย่างรวดเร็ว และหน่วยการแพทย์ฉุกเฉินให้การดูแลผู้ป่วย/ผู้บาดเจ็บขณะนำส่งโรงพยาบาลได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย อีกทั้งการนำส่งสถานพยาบาลว่าพนักงานขับรถสามารถรับและนำส่งผู้ป่วย/ผู้บาดเจ็บได้อย่างทันท่วงที มีการประสานงานกับโรงพยาบาลเป้าหมายก่อนนำส่งผู้ป่วย และสอดคล้องกับผลการศึกษาของสังพงษ์ โชคคติวัฒน์ (2566) ทำการศึกษาเรื่อง “ผลของการพัฒนาระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินโรงพยาบาลเจริญศิลป์ อำเภोजะริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร” ผลการวิจัยพบว่า ในขั้นตอนการวางแผนมีการระดมความคิดเห็นจากหลายภาคส่วน ได้แผนพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่งานอุบัติเหตุฉุกเฉิน พัฒนาหน่วยปฏิบัติการ และพัฒนาแนวทางการออกปฏิบัติการ นำสู่การปฏิบัติตามแผน ในขั้นการตรวจสอบมีการติดตาม กำกับ อย่างต่อเนื่อง ปรับกระบวนการทำงาน ได้แก่ 1) เพิ่มพนักงานขับรถพยาบาล ตลอด 24 ชั่วโมง 2) จัดเวรพยาบาล EMS ขึ้นปฏิบัติงานทุกวันแยกจากงานอุบัติเหตุและฉุกเฉิน 3) จัดประชุมทบทวนเมื่อพบ อุบัติการณ์ ทุกเดือน 4) ปรับปรุงห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน 5) จัดทำแนวทางการให้บริการ 6) ติดตั้งระบบ GPS กล้องติดตามและบันทึกความเร็วของรถ EMS 7) จัดอบรมการ

ดูแลผู้ป่วยก่อนถึงโรงพยาบาลและซ่อมแผนรับอุบัติเหตุหมู่และสาธารณภัยและผลการพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ของเจ้าหน้าที่งานอุบัติเหตุฉุกเฉิน ด้วยเช่นกัน

2. อภิปรายผลการศึกษการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนกับการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนผู้เคยรับบริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินหรือผู้เกี่ยวข้องที่มีเพศแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนที่ได้รับบริการไม่ว่าเป็นเพศหญิงหรือชาย ได้เห็นถึงการให้บริการของศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชรที่ทำการขนย้ายลำเลียงและการดูแลผู้เจ็บป่วยของหน่วยการแพทย์ฉุกเฉินที่สามารถเคลื่อนย้ายผู้ป่วย/ผู้บาดเจ็บ ณ จุดเกิดเหตุได้อย่างรวดเร็ว **จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้** สอดคล้องกับผลการศึกษาของแสงอาทิตย์ วิชัยยา (2561) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ระบบการแพทย์ฉุกเฉินของผู้ป่วยฉุกเฉินเร่งด่วนและผู้ป่วยวิกฤติในโรงพยาบาลผาง” ผลการวิจัยพบว่า เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้ระบบการแพทย์ฉุกเฉินของผู้ป่วยฉุกเฉินเร่งด่วน และผู้ป่วยวิกฤติในโรงพยาบาลผาง

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนผู้เคยรับบริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินหรือผู้เกี่ยวข้องที่มีอายุแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยการแพทย์ฉุกเฉินได้ปฏิบัติการที่แสดงให้เห็นถึงการดูแลผู้ป่วย/ผู้บาดเจ็บขณะนำส่งโรงพยาบาลได้อย่างถูกต้องและปลอดภัยโดยไม่ได้คำนึงว่าจะเป็นวัยใด อายุเท่าไร ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีมากที่สุด **จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้** ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของบุญญา ทรงพร (2566) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเลือกใช้บริการการแพทย์ฉุกเฉินในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยนำ ได้แก่ อายุ มีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้บริการการแพทย์ฉุกเฉิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .001

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนผู้เคยรับบริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินหรือผู้เกี่ยวข้องที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีทัศนคติต่อการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก ประชาชนที่ได้รับบริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชรรับรู้ได้ถึงการใช้บริการได้เลือกปฏิบัติในการรับและนำส่งผู้ป่วย/ผู้บาดเจ็บส่งสถานพยาบาลได้อย่างทันท่วงทีโดยมิได้เลือกปฏิบัติว่าผู้ป่วยหรือผู้บาดเจ็บจะมีการศึกษาระดับใด ซึ่งหากพิจารณาทัศนคติของประชาชนในประเด็นนี้จะเห็นได้ว่ามีทัศนคติในระดับที่ดีมากที่สุด **จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้** สอดคล้องกับผลการศึกษาของ แสงอาทิตย์ วิชัยยา (2561) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ระบบการแพทย์ฉุกเฉินของผู้ป่วยฉุกเฉินเร่งด่วนและผู้ป่วยวิกฤติในโรงพยาบาลผาง” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้ระบบการแพทย์ฉุกเฉินของผู้ป่วยฉุกเฉินเร่งด่วน และผู้ป่วยวิกฤติในโรงพยาบาลผาง

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนผู้เคยรับบริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินหรือผู้เกี่ยวข้องที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ ณ ที่อยู่ปัจจุบันแตกต่างกันมีทัศนคติต่อการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก ประชาชนผู้รับบริการรับรู้ได้ว่าศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินขององค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชรมีจิตบริการสาธารณะ เห็นได้จากการประสานงานกับโรงพยาบาลเป้าหมายก่อนนำส่งผู้ป่วยที่แสดงถึงจิตบริการที่ต้องการให้ผู้เจ็บป่วยหรือผู้ได้รับบาดเจ็บได้รับการรักษาพยาบาลได้สะดวกและรวดเร็วที่สุดโดยไม่ได้แบ่งแยกว่าผู้เจ็บป่วย หรือผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจะเป็นผู้ที่อยู่อาศัยระยะเวลานานเท่าไร **จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้** สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฉัตร โชติช่วง (2564, หน้า 8-11) ได้กล่าวไว้ว่า คุณภาพของการให้บริการ คือความสามารถในการตอบสนองต่อความคาดหวังหรือความต้องการของผู้ใช้บริการได้เป็นอย่างดีซึ่งเกิดจากความน่าเชื่อถือ ความเชื่อมั่น ความซื่อสัตย์ ความสะดวก รวดเร็ว ซึ่งการบริการที่มีคุณภาพนั้นจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้ใช้บริการได้เปรียบเทียบกับที่รับรู้ได้ด้วยตัวเอง และความคาดหวังของผู้ที่มาเข้ารับการบริการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากผลการวิจัย จะเห็นได้ว่า ถึงแม้ว่าภาพรวมจะอยู่ในระดับดีมากก็ตาม แต่หากนำมาพิจารณาเป็นรายข้อในด้านการเจ็บป่วยและพบเหตุ จะมีข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น ๆ คือ สามารถพิจารณาถึงกลไกการบาดเจ็บเพื่อประเมินความรุนแรงของอาการได้ และสามารถประเมินสภาพผู้ป่วยฉุกเฉินขั้นต้นได้ จึงมีข้อเสนอแนะในด้านดังกล่าวให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้

1. จัดอบรมการดูแลผู้ป่วยก่อนถึงโรงพยาบาลและซ้อมแผนรับมืออุบัติเหตุหมู่และสาธารณภัยและผลการพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ ทักษะ ทักษะคิด ของเจ้าหน้าที่งานอุบัติเหตุฉุกเฉิน
2. จัดทำแผนพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่งานอุบัติเหตุฉุกเฉิน พัฒนาหน่วยปฏิบัติการ และพัฒนาแนวทางการออกปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้ได้เป็นข้อมูลในการบริหารงานภาครัฐ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มประชาชนผู้เคยรับบริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินหรือผู้เกี่ยวข้องที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลวังทอง จังหวัดกำแพงเพชร เท่านั้น ซึ่งประชาชนในเขตพื้นที่อื่น อาจมีความคิดเห็นที่แตกต่างออกไป ควรมีการขยายพื้นที่ในการทำวิจัยให้กว้างมากขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้ทำการศึกษาในลักษณะเดียวกันนี้ในพื้นที่อื่นในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อเปรียบเทียบผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ จะทำให้เกิดการต่อยอดองค์ความรู้เรื่องทัศนคติของประชาชนต่อการให้บริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉินในพื้นที่อื่น ๆ ที่กว้างขวางขึ้นต่อไป

2. การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาปัจจัยในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉิน เช่น การมีจัดการอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความพร้อมอยู่เสมอ การพัฒนาระบบการจัดการบริการการแพทย์ฉุกเฉินโดย

การมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการบริการการแพทย์ฉุกเฉิน ให้มีความเหมาะสมต่อความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้น และเพื่อแก้ไขปัญหาการสูญเสียอวัยวะ และเสียชีวิต

3. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาวิจัยในเชิงผสมผสานหรือเชิงคุณภาพ โดยการใช้การสัมภาษณ์จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริการศูนย์การแพทย์ฉุกเฉิน หรือทำการสนทนากลุ่มระหว่างประชาชน เพื่อให้สามารถได้รับข้อมูลที่มีรายละเอียด และมีข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น ทำให้สามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ได้สูงสุด เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยใหม่ ๆ ไปพัฒนาการบริการการแพทย์ฉุกเฉินให้มีศักยภาพให้ทัดเทียมกับประเทศอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- ฉัตร โชติช่วง. (2564). คุณภาพงานบริการที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการศูนย์บริการ
ทรมูฟ สาขาเซ็นทรัลแจ้งวัฒนะ. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการ
การตลาดดิจิทัล, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- นราธิป ศรีราม. (2557). แนวคิดเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะของท้องถิ่น เอกสารการสอนชุด
วิชาการจัดบริการสาธารณะของท้องถิ่น หน่วยที่ 1-7. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิศารัตน์ จิรรุ่งแสงสถิต. (2556). ทักษะและส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ
จองที่พักบนอินเทอร์เน็ตของนักท่องเที่ยวชาวไทยในกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระ
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- บุญญา ทรงพร. (2566). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเลือกใช้บริการการแพทย์ฉุกเฉินในอำเภอ
สวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. วารสารวิชาการสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม, 7(14), 49-63.
- ประกาศคณะกรรมการการแพทย์ฉุกเฉิน. เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่และการ
กำกับดูแลหน่วยปฏิบัติการอำนวยการ พ.ศ. 2565. (2565, 12 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา.
เล่ม 139, ตอนพิเศษ 166 ง
- วิทวัส จันทร์ลาภ. (2558). ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีและทัศนคติที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้เว็บไซต์
สำเร็จรูปของผู้ประกอบการเครื่องสำอางในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจ
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สมาคมนักข่าวส่วนกลางและ ท้องถิ่นกำแพงเพชร. (2566). นายกหนึ่ง”เปิด”ศูนย์กู้ชีพ อบต.วังทอง ทุกนาที่มี
ค่าดูแลทุกชีวิตชาววังทอง. <https://kppnews.net/2023/06/19/121276>.
- สังพงษ์ โชคคติวัฒน์. (2566). ผลของการพัฒนาระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินโรงพยาบาลเจริญศิลป์อำเภอ
เจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร. วารสารโรงพยาบาลสกลนคร, 26(2), 28-40.
- แสงอาทิตย์ วิชัยยา. (2561). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ระบบการแพทย์ฉุกเฉินของผู้ป่วยฉุกเฉินเร่งด่วน
และผู้ป่วยวิกฤติในโรงพยาบาลฝาง. นิพนธ์ต้นฉบับ, 10(1), 93-102.

สำนักงานระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉิน กระทรวงสาธารณสุข. (2548). *คู่มือการจัดระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548* (พิมพ์ครั้งที่ 2). แอลทีเพลส.

อรทัย ก๊กผล. (2552). *เคล็ดลับการจัดบริการสาธารณะท้องถิ่น: บทเรียนจากรางวัลพระปกเกล้า '51*. ส เจริญการพิมพ์.

Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). *On the Use of Content Specialists in the Assessment of Criterion-referenced Test Item Validity. Dutch Journal of Educational Research*, 2(2), 49-60.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. Harper and Row.

ปัญหาทางกฎหมายและอำนาจในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของ ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน

วันที่รับบทความ: 27 กุมภาพันธ์ 2568

วันแก้ไขบทความ: 25 มีนาคม 2568

วันที่ตอบรับบทความ: 9 เมษายน 2568

ขวัญทยา บุญเชิด¹

รัชณี สุขสวัสดิ์²

ณิชา วัชรากุลพงศ์³

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี ข้อกฎหมาย และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ข้อพิพาทที่อยู่ในอำนาจไกล่เกลี่ยของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน สาเหตุหรือข้อจำกัดในการนำข้อพิพาทเข้าสู่การไกล่เกลี่ยของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่าข้อพิพาทที่อยู่ในอำนาจของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ภายใต้บังคับมาตรา 8 มาตรา 20 ประกอบมาตรา 69 และมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ให้ศูนย์ไกล่เกลี่ยมีอำนาจในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่ง โดยข้อพิพาทนั้นเป็นข้อพิพาทระหว่างทนายเกี่ยวกับทรัพย์สินมรดก ข้อพิพาทที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินห้าแสนบาท หรือไม่เกินจำนวนตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ข้อพิพาทเกี่ยวกับที่ดินที่มีใช้ข้อพิพาทเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ ข้อพิพาทอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา และต้องเป็นข้อพิพาทที่ไม่เกี่ยวข้องกับสิทธิในครอบครัว สิทธิแห่งสภาพบุคคล หรือกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ ข้อพิพาททางอาญา ข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ตามกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว จะทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้ ข้อพิพาททางอาญาที่ไกล่เกลี่ยได้ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้แก่ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่ระบุเป็นความลหุโทษ ตั้งแต่มาตรา 390 ไปจนถึงมาตรา 395 และมาตรา 397 ความผิดที่กฎหมายกำหนดให้ยอมความได้ ความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา และยังคงเห็นปัญหา ดังนี้ 1) ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน 2) ปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน 3) ปัญหา

^{1,2} คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

272 หมู่ 9 ถนนสุราษฎร์-นาสาร ตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี, 84100, ประเทศไทย

³ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

1 หมู่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช

* ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: kwantaya.bun2@sru.ac.th

อีเมล: ² ratchanee.suk@sru.ac.th, ³ nichsha1980@icloud.com

เกี่ยวกับลักษณะของข้อพิพาทที่อยู่ในขอบอำนาจของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน

ข้อเสนอแนะเห็นควรให้มีการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้คำแนะนำแก่ประชาชนได้อย่างถูกต้อง และควรกำหนดอายุของผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยคือ อายุ 35 ปีขึ้นไป สิ่งที่สำคัญที่สุดของการเป็นคนกลางผู้ไกล่เกลี่ยมีหน้าที่เจรจาให้คู่พิพาทมีความเชื่อถือไว้วางใจ ทำให้คู่พิพาททุกฝ่ายต่างยอมรับในตัวผู้ไกล่เกลี่ย และควรกำหนดประเภทคดีที่ไกล่เกลี่ยได้ให้กว้างขึ้น และควรแก้ไขกฎหมายให้ขยายจำนวนทุนทรัพย์ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งของภาคประชาชน

คำสำคัญ: การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท; อำนาจในการไกล่เกลี่ย; ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

Legal Issue and Authority of the Mediation Process of the Public Sector Dispute Mediation Center

Received: 27 February 2025

Revised: 25 March 2025

Accepted: 9 April 2025

Kwantaya Buncherd¹

Ratchanee Suksawat²

Nichsa Vatcharakunphong³

Abstract

The research aims to examine the concepts and theories, along with the laws and government policies associated with dispute mediation. It also focuses on the types of disputes under the jurisdiction of the Public Sector Dispute Mediation Center, as well as the causes or constraints that affect the decision to refer disputes to the mediation process of the Public Sector Dispute Mediation Center. The researcher used the qualitative research approach by collecting data through documentary research and in-depth interviews. Data were analyzed using the content analysis techniques.

The study found that disputes within the jurisdiction of the Public Sector Dispute Mediation Center, under Sections 8, 20, 69, and 35 of the Dispute Mediation Act cover only civil matters. These disputes encompass inheritance disputes between heirs, disputes of value no more than five hundred thousand baht (or the amount specified in the royal decree), land disputes that do not involve property rights, and other disputes outlined in the royal decree. The disputes must not involve family rights, personal status rights, or property rights, nor should they involve criminal matters or disputes related to criminal cases under the jurisdiction of the Juvenile and Family Court, in accordance with the juvenile and family court law and procedures, as these types of disputes are not eligible for mediation under this Act. Criminal disputes that are eligible for mediation under this Act include offences classified as misdemeanour crimes under the Penal Code, specifically Section 390 to Section

^{1,2} Faculty of Law, Surattani Rajabhat University

272 Surat-Nasan Road Tambon Khuntale, Muang, Surattani Province, 84100, Thailand

³ Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

1 Tambon Tha Ngio, Muang Nakhon Si Thammarat, Nakhon Si Thammarat Province, 80280, Thailand

* Corresponding author email: kwantaya.bun2@sru.ac.th

Email: ² ratchanee.suk@sru.ac.th, ³ nichsha1980@icloud.com

395 and Section 397, offences that the law permits to be settled, and other misdemeanour offences that do not impact the public, as specified in the royal decree. The study also highlighted the following problems: 1) Problems related to the operation of the Public Sector Dispute Mediation Center, 2) Problems regarding the qualifications of mediators at the Public Sector Dispute Mediation Center, and 3) Problems related to the characteristics of disputes within the scope of the mediation authority of the Public Sector Dispute Mediation Center.

The recommendations suggest improving the capacity of personnel at the Public Sector Dispute Mediation Center to enhance their knowledge of relevant laws and regulations to provide accurate guidance to the public. It is also recommended that the required minimum age for mediators be set at thirty-five years or older. The most important factor for a mediator is the ability to establish trust and credibility with the parties involved and ensure that all parties accept the mediator. Furthermore, it is suggested that the types of cases eligible for mediation be broadened. The proposal includes expanding the mediation authority of the public sector, as well as revising the law to raise the financial thresholds for mediating civil disputes within the public sector.

Keywords: Dispute mediation; Mediation authority; The Public Sector Dispute Mediation Center

Type of Article: Research Article

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Mediation) เป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่เป็นกระบวนการสร้างความเป็นธรรมทางสังคม เปิดโอกาสประชาชนสามารถเข้าถึงความยุติธรรม อันเป็นการเชื่อมโยงกลไกตามกฎหมายและวิถีชีวิตของประชาชนเข้าด้วยกัน เพื่อมุ่งสู่การสร้างสังคมแห่งความเป็นธรรมร่วมกัน และประการที่สำคัญคือการระงับข้อพิพาททางเลือก ต้องเป็นการระงับข้อพิพาทที่ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของคู่พิพาททุกฝ่ายว่าประสงค์จะเข้าร่วมกระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือกนั้นหรือไม่ โดยจะมีการกำหนดบทบาทหน้าที่แก่คู่พิพาทที่ประสงค์จะใช้กระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือก อีกทั้งยังช่วยให้คู่พิพาทสามารถกลับมาอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข อันเนื่องมาจากผลของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมักเกิดจากความพึงพอใจของคู่พิพาททั้งสองฝ่ายเสมอ

พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พุทธศักราช 2562 บัญญัติรับรองผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน โดยมีเจตนารมณ์ในการลดจำนวนคดีที่ขึ้นสู่ศาล และเพื่อเป็นการยุติข้อพิพาทตั้งแต่ต้นทางเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่เปิดโอกาสให้ผู้กรณีหรือคู่ขัดแย้งสามารถเยียวยาหาหนทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยมีผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นคนกลาง ทำหน้าที่ช่วยเหลือให้ข้อแนะนำในการไกล่เกลี่ย แต่ไม่ใช่เป็นผู้ชี้ขาดข้อพิพาท โดยลักษณะของข้อพิพาทที่อยู่ในอำนาจไกล่เกลี่ยของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ภายใต้บังคับมาตรา 8 มาตรา 20 ประกอบมาตรา 69 และมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กำหนดให้ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนมีอำนาจในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งและข้อพิพาททางอาญา

ข้อพิพาททางแพ่งมาตรา 20 ประกอบมาตรา 69 (1) (2) ต้องเป็นข้อพิพาทที่ไม่เกี่ยวข้องกับสิทธิแห่งสภาพบุคคล สิทธิในครอบครัวหรือกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งให้กระทำได้ในกรณี ดังต่อไปนี้ (1) ข้อพิพาทเกี่ยวกับที่ดินที่มีข้อพิพาทเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ (2) ข้อพิพาทระหว่างทายาทเกี่ยวกับทรัพย์มรดก (3) มีทุนทรัพย์ไม่เกินห้าแสนบาทหรือไม่เกินจำนวนตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา (4) ข้อพิพาทอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

ข้อพิพาททางอาญามาตรา 8 พระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับแก่คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ตามกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว มาตรา 35 ประกอบมาตรา 69 (3) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาให้กระทำได้ในกรณีดังต่อไปนี้ (1) ความผิดอันยอมความได้ (2) ความผิดลหุโทษตามมาตรา 390 มาตรา 391 มาตรา 392 มาตรา 393 มาตรา 394 มาตรา 395 และมาตรา 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญา (3) ความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ยังมีปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้คดีเข้าสู่ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนในปริมาณที่น้อยมาก จากข้อมูลสำนักงานยุติธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี ข้อพิพาทที่เข้าสู่ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 - พ.ศ. 2567 มีข้อพิพาทจำนวน 78 ราย ดังนั้น เพื่อให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์

ใกล้เคียงข้อพิพาทภาคประชาชนสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังเป็นการลดปริมาณคดีที่จะเข้าสู่ศาล และทำให้การดำเนินการใกล้เคียงข้อพิพาทภาคประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนในการดำเนินการระงับข้อพิพาททางเลือกโดยการใกล้เคียงข้อพิพาทของศูนย์ใกล้เคียงข้อพิพาทภาคประชาชน จึงเห็นควรทำการศึกษาปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับอำนาจในการใกล้เคียงข้อพิพาทของ ศูนย์ใกล้เคียงข้อพิพาทภาคประชาชน เพื่อให้เกิดความสมานฉันท์ขึ้นในสังคม ทำให้ปริมาณคดีเข้าสู่ศาลน้อยลง ลดปัญหาความขัดแย้ง ลดงบประมาณของแผ่นดิน เสริมสร้างสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข และส่งเสริมระบบยุติธรรมทางเลือกอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี กฎหมาย และนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการใกล้เคียงข้อพิพาทของศูนย์ใกล้เคียงข้อพิพาทภาคประชาชน
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาหรือข้อจำกัดในการใกล้เคียงข้อพิพาทของศูนย์ใกล้เคียงข้อพิพาทของศูนย์ใกล้เคียงข้อพิพาทภาคประชาชน
3. เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหการใกล้เคียงข้อพิพาทของศูนย์ใกล้เคียงข้อพิพาทของศูนย์ใกล้เคียงข้อพิพาทภาคประชาชน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยจะทำการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการใกล้เคียงข้อพิพาท ได้แก่ ความเป็นมาของกระบวนการใกล้เคียงข้อพิพาท แนวคิดทฤษฎีการใกล้เคียงข้อพิพาท ความหมายของการใกล้เคียงข้อพิพาท ศูนย์ใกล้เคียงข้อพิพาทภาคประชาชน ประเภทคดีในการระงับข้อพิพาทของศูนย์ใกล้เคียงข้อพิพาทภาคประชาชน รวมทั้งศึกษาปัญหาได้แก่ (1) ปัญหาการใกล้เคียงข้อพิพาทของศูนย์ใกล้เคียงข้อพิพาทภาคประชาชน (2) ปัญหาข้อพิพาทที่อยู่ในอำนาจของศูนย์ใกล้เคียงข้อพิพาทภาคประชาชน และ (3) ปัญหาของศูนย์ใกล้เคียงข้อพิพาทภาคประชาชน เพื่อนำผลการศึกษามาวิเคราะห์หาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและสร้างมาตรการกฎหมายที่เหมาะสมต่อไป
2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน โดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ภาครัฐและองค์กรภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการใกล้เคียงข้อพิพาทในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะข้อพิพาทที่อยู่ในอำนาจใกล้เคียงของศูนย์ใกล้เคียงข้อพิพาทภาคประชาชนเท่านั้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบแนวคิด ทฤษฎีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน
2. ทำให้ทราบปัญหาการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน
3. ได้แนวทางแก้ไขปัญหาการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความเป็นมาของกระบวนการไกล่เกลี่ยของประเทศไทย

กฎหมายไทยมีการไกล่เกลี่ยคดีที่เกิดขึ้นในกรุงสุโขทัยจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ โดยมีคำอธิบายไว้ในหลักอรรถาธิบายของกฎหมายตราสามดวง ว่าด้วยอำนาจของกษัตริย์เกี่ยวกับการตัดสินคดีความในสมัยสุโขทัย ใช้หลักตัดสินคดีความอย่างเรียบง่ายตามกฎหมายธรรมชาติ โดยยึดหลักความยุติธรรมเป็นหลัก ระวังความขัดแย้งด้วยการหาทางออกที่เป็นธรรม ต่อมาเมื่อได้รับมอบอำนาจจากพระมหากษัตริย์เป็นผู้ตัดสินคดีความตามหลักอรรถาธิบาย เรียกว่าตระลาการ ซึ่งตรงกับคำว่า ผู้พิพากษาตามความหมายในปัจจุบัน (นพพร โพธิ์รังสิยากร, 2563) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย โดยประกาศใช้ประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 เป็นลำดับต้น และต่อมาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวพระองค์ทรงมีพระราชประสงค์ให้ประเทศไทยพ้นจากการเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขต จึงทรงปรับปรุงกฎหมายอย่างต่อเนื่อง กระทั่งในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงดำเนินพระราชโองบายสืบเนื่องตลอดมาจนเป็นผลสำเร็จครบบริบูรณ์ ประเทศไทยจึงได้คืนเสรีภาพในอำนาจศาลได้ตั้งอยู่ในสถานะเท่าเทียมชาติอื่น ๆ สมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 เป็นการจัดการรูปแบบการปกครองโดยให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้มีบทบาทและอำนาจหน้าที่เป็นผู้ดูแลชุมชน ทั้งเป็นการกำหนดข้อกฎหมายที่สำคัญสืบเนื่องจากข้อกฎหมายแต่เดิม กล่าวคือ การระงับไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยกำหนดให้นายอำเภอสามารถระงับข้อพิพาทได้ (นพพร โพธิ์รังสิยากร, 2563) อนึ่งพระราชบัญญัติกระบวนการวิธีพิจารณาความแพ่ง รัตนโกสินทร์ศก 115 ได้กำหนดให้ศาลมีหน้าที่ในการว่ากล่าวเปรียบเทียบให้คู่ความประนีประนอมยอมกันโดยดีจนเต็มกำลังสติปัญญาที่จะกระทำได้ เมื่อไกล่เกลี่ยกันได้สำเร็จแล้วจึงทำคำสั่ง “เลิกแล้วกัน” ตามสัญญาดังกล่าว ซึ่งศาลจะได้บันทึกมีให้นำคดีมาฟ้องกันอีก และมีประกาศพระราชบัญญัติกระบวนการวิธีพิจารณาความแพ่ง รัตนโกสินทร์ศก 127 ยังคงเนื้อหาพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่บัญญัติเอาไว้ เพียงแต่มีการแก้ไขเนื้อหาสำคัญ คือ ไม่ได้บังคับให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นหน้าที่ของศาลอีกต่อไป เพียงแต่ระบุว่าผู้พิพากษามีอำนาจกระทำได้ (ตะวัน มานะกุล, 2557)

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปในสังคมปัจจุบัน นักสังคมวิทยามองว่ามนุษย์นั้นดำรงอยู่ภายใต้อิทธิพลของเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ยังรวมไปถึงค่านิยมของท้องถิ่น ซึ่งแนวคิดในการระงับข้อขัดแย้งหรือการจัดการเกี่ยวกับปัญหาข้อพิพาทจึงเกิดขึ้น โดยมีเป้าหมายให้คู่พิพาทสามารถทำความเข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้นและสามารถดำรงชีวิตร่วมกันได้ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจึงเป็นกระบวนการระงับข้อพิพาทที่สามารถให้บุคคลเข้ามาทำหน้าที่เป็นคนกลางในการช่วยเหลือชักจูงให้คู่พิพาทยอมเจรจาผ่อนผันเข้าหากัน อันจะนำไปสู่การทำความเข้าใจกันด้วยความพอใจทั้งสองฝ่าย ด้วยเหตุนี้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจึงเป็นทางเลือกอีกทางเลือกหนึ่งในการระงับข้อพิพาทแทนการนำคดีไปฟ้องร้องต่อศาล ด้วยเหตุนี้จึงมีแนวความคิดเกี่ยวกับการยุติข้อพิพาท ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการข้อพิพาท เนื่องจากมนุษย์ยังคงต้องรวมตัวกัน และพึ่งพาอาศัยกันและกันเพื่อความอยู่รอด การที่บุคคลจะมีความคิดเห็น ทัศนคติ ความเชื่อ หรือผลประโยชน์ที่ไม่ตรงกัน ย่อมเกิดขึ้นได้เป็นธรรมดา ในสังคมหนึ่งอาจเกิดความขัดแย้งขึ้นได้ โอกาสที่จะเกิดความขัดแย้งย่อมมีเพิ่มมากขึ้น ความขัดแย้งมีทั้งด้านที่เป็นบวกและด้านที่เป็นลบอยู่ในตัวความขัดแย้ง ในด้านบวกส่งผลให้องค์กรมีความกระตือรือร้นในการทำงานมีความคิดสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมอยู่เสมอ อีกทั้งยังทำให้เกิดความสามัคคีในกลุ่มหรือองค์กร เกิดความร่วมมือในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนความขัดแย้งที่มากเกินไปก็อาจส่งผลด้านลบต่อองค์กรได้เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการทำให้เกิดการแตกความสามัคคี เสียโอกาสในการแข่งขันหรือสูญเสียบุคลากรที่มีคุณภาพไปจากองค์กร นักบริหารจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการนำพาองค์กรไปสู่การเปลี่ยนแปลง จากความขัดแย้งไปปรับใช้ในการบริหารบุคลากรในองค์กรให้มีความก้าวหน้าและประสิทธิภาพต่อไปได้เป็นอย่างดี (กฤษวัฏฐ์ จัมปาสุต, 2562)

2. แนวคิดเกี่ยวกับการประนีประนอมข้อพิพาท รูปแบบการประนีประนอมข้อพิพาทระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำความผิด คือรูปแบบกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ซึ่งนำทั้งผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดมาพูดคุยโดยอาศัยคนกลาง เพื่อทำหน้าที่ในการประนีประนอมข้อพิพาท โดยผู้ประนีประนอมข้อพิพาทต้องผ่านการอบรม ซึ่งผลของการประนีประนอมข้อพิพาทมักจะเป็นการหาวิธีการเยียวยา และชดเชยความเสียหายจากการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นให้แก่ผู้เสียหาย ส่วนข้อสังเกตที่น่าสนใจของรูปแบบการประนีประนอมข้อพิพาทบางกรณีมีข้อจำกัดในเรื่องของการมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น กรณีที่ผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดไม่ต้องการให้บุคคลภายนอกที่ไม่เกี่ยวข้องเข้ามารับรู้ปัญหาส่วนตัวที่เกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม แนวทางของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยส่วนมากจะเน้นรูปแบบที่เปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อแก้ไขปัญหา ร่วมกันมากขึ้น (สุรชัย ศรีจันทร์, 2560)

3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด ซึ่งเป็นการสื่อสารสองทางระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน หรือองค์การในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรมทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งการมีส่วนร่วมจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมการ

ดำเนินการ และหาทางออกที่ดีที่สุดร่วมกัน เพื่อบรรลุข้อตกลงที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ร่วมกัน และส่งผลต่อการมีส่วนร่วมจะสนับสนุนให้ประชาชนร่วมกันจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ความหมายของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

สรวิศ ลิ้มปริงชี กล่าวไว้ว่า กระบวนการไกล่เกลี่ย หมายความว่า การพูดคุยหาข้อสรุปข้อพิพาทโดยมีตัวกลางเข้ามาเกี่ยวข้องกับการพูดคุยหาข้อสรุปของคู่พิพาท ตัวกลางตัวนี้เรียกว่า “ผู้ไกล่เกลี่ย” (Mediator) เป็นผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อพิพาทแต่อย่างใด แต่เหตุที่เขามานั้นเนื่องจากการได้รับการร้องขอให้เข้ามาช่วยคู่พิพาทในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง (สรวิศ ลิ้มปริงชี, 2555)

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ และคณะ มีความเห็นว่า การเจรจาไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง (Mediation) หมายความว่า การเจรจาไกล่เกลี่ยที่อาศัยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นกลาง ไม่ใช่การเกลี้ยกล่อม เพราะฉะนั้นคนกลางไม่มีอำนาจชี้ถูกผิด ถ้าแบ่งข้างแยกซ้ายไปแล้วก็ต้องอาศัยการเจรจาไกล่เกลี่ยโดยคนกลางหรือผู้ไกล่เกลี่ย ผู้ที่ไม่มีส่วนได้เสีย ดังนั้นต้องเป็นผู้ที่คู่ความให้ความเชื่อถือ (กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, 2550)

วันชัย วัฒนศัพท์และคณะ มีความเห็นว่า การไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง (Mediation) หมายความว่า การเข้าไปแทรกแซงในการไกล่เกลี่ยโดยผู้ที่เป็นบุคคลที่สามที่เป็นกลาง ทั้งความคิดและการปฏิบัติและเป็นที่ยอมรับ โดยคนกลางไม่มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับข้อพิพาท โดยมีหน้าที่ช่วยให้คู่กรณีที่มีข้อถกเถียงหรือขัดแย้งกันอยู่ให้บรรลุในข้อตกลงอันเป็นที่ยอมรับร่วมกันโดยความสมัครใจ โดยทั่วไปการไกล่เกลี่ยโดยคนกลางคือกระบวนการที่ต่อเนื่องของกระบวนการเจรจาด้วยความช่วยเหลือของคนที่เขาอยู่ตรงกลางที่เรียกว่า “ผู้ไกล่เกลี่ย” (วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ, 2550)

จากนิยามความหมายของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทข้างต้นนั้น สรุปว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท คือ กระบวนการระงับข้อพิพาทที่มีบุคคลที่สามเข้ามาช่วยเหลือให้คู่ความเจรจาต่อรองกันได้สำเร็จและบรรลุข้อตกลงร่วมกัน โดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต้องเกิดจากความสมัครใจของคู่ความทั้งสองฝ่ายที่จะทำการไกล่เกลี่ยเพื่อหาข้อยุติร่วมกันและการไกล่เกลี่ยต้องมีคนกลางหรือมีผู้ไกล่เกลี่ย (Mediator) เพื่อให้ความช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวกในการเจรจาต่อรองกันของคู่ความ เพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดร่วมกัน

ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน

ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 โดยให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพมีหน้าที่และอำนาจกำกับดูแลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ตลอดถึงกำหนดหน้าที่ของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนในการไกล่เกลี่ยและบทลงโทษผู้ไกล่เกลี่ยที่รับสินบนด้วยการเรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่น อันเป็นการกระทำความผิดในหน้าที่ รวมถึงบทลงโทษบุคคลที่ให้สินบนแก่ผู้ไกล่เกลี่ย นอกจากนั้นศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนที่ขึ้นทะเบียนกับกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ดำเนินการเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ตามกฎหมายว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และกำหนดให้ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนที่ขึ้นทะเบียนตามระเบียบฉบับนี้มีชื่อเรียกโดยย่อว่า “ศกช.”

ประเภทคดีในการระงับข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน

พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้หน่วยงานภาครัฐทำหน้าที่ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท แต่หาได้ให้อำนาจหน้าที่แก่หน่วยงานดังกล่าวทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ในทุกกรณีไม่ โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดอำนาจหน้าที่ให้หน่วยงานภาครัฐสามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งโดยกระทำได้ในกรณีดังต่อไปนี้ (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, 2563)

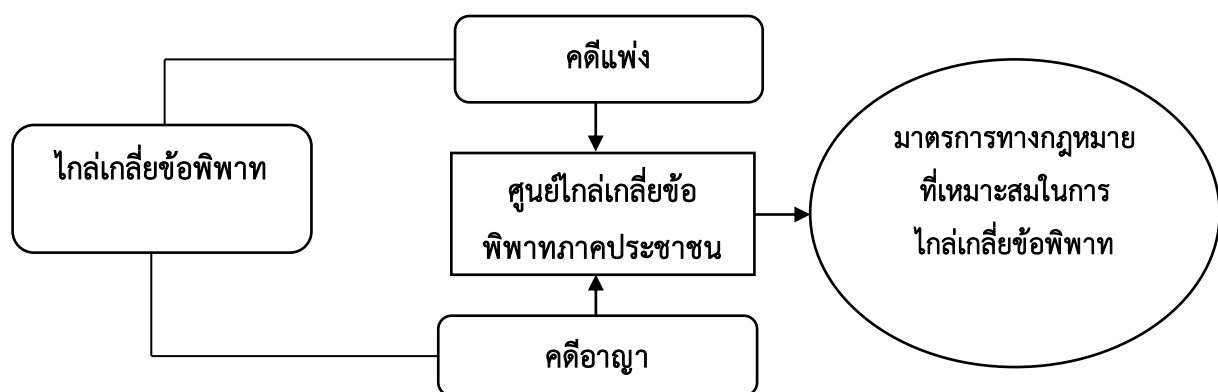
(1) ข้อพิพาทเกี่ยวกับที่ดินที่มีข้อพิพาทเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ หมายความว่า ข้อพิพาทที่มีใช่เป็นการโต้แย้งความเป็นเจ้าของทรัพย์สิน และไม่ใช้ส่งผลต่อการเปลี่ยนชื่อเจ้าของในเอกสารกรรมสิทธิ์ เช่น สัญญาขายฝาก สัญญาจำนอง เป็นต้น

(2) ข้อพิพาทระหว่างทายาทเกี่ยวกับทรัพย์สินมรดก หมายถึง กองมรดกย่อมตกทอดแก่ทายาทโดยสิทธิตามกฎหมาย หรือโดยพินัยกรรม ทายาทที่มีสิทธิตามกฎหมายเรียกว่า ทายาทโดยธรรม ทายาทที่มีสิทธิตามพินัยกรรมเรียกว่า ผู้รับพินัยกรรม

(3) ข้อพิพาทอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

(4) ข้อพิพาทอื่นนอกจาก (1) (2) และ (3) ที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน 5 ล้านบาทหรือไม่เกินจำนวนตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ข้อพิพาทที่มีทุนทรัพย์ ได้แก่ ข้อพิพาทที่เกิดจากสัญญาซื้อขายสัญญาเช่าทรัพย์สิน และสัญญาเช่าซื้อสัญญากู้ยืมสัญญาค้ำประกัน สัญญาจำนอง สัญญาจำนำ โดยกฎหมายกำหนดได้ตามความเหมาะสม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยใช้รูปแบบวิจัยแบบการวิจัยเชิงคุณภาพและใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธีการ ดังนี้

การวิจัยเอกสาร (documentary Research) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าทางเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใกล้เคียงข้อพิพาทของศูนย์ใกล้เคียงข้อพิพาทภาคประชาชน ดังที่ได้กล่าวไว้ในขอบเขตของการวิจัย นำผลการศึกษาวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและสร้างมาตรการที่เหมาะสมต่อไป

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ผู้วิจัยนำผลการวิจัยเอกสารซึ่งเป็นประเด็นปัญหา มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 15 คน โดยคัดเลือกจากประสบการณ์ การมีบทบาทในกระบวนการใกล้เคียง และการกระจายกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย เช่น ผู้ใกล้เคียง นักกฎหมาย เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสร้างเป็นมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมต่อไป

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัญหาทางกฎหมายและอำนาจในการใกล้เคียงข้อพิพาทของศูนย์ใกล้เคียงข้อพิพาทภาคประชาชน สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. การใกล้เคียงข้อพิพาทของศูนย์ใกล้เคียงข้อพิพาทภาคประชาชน

ตามพระราชบัญญัติการใกล้เคียงข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กำหนดให้ศูนย์ใกล้เคียงข้อพิพาทภาคประชาชนใช้ในการจัดกระบวนการใกล้เคียงข้อพิพาทอย่างมีระบบและเป็นมาตรฐานเดียวกัน มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการใกล้เคียงข้อพิพาททางแพ่ง ได้แก่ ข้อพิพาทเกี่ยวกับที่ดินที่มีข้อพิพาทเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ ข้อพิพาทระหว่างทายาทเกี่ยวกับทรัพย์มรดก และข้อพิพาทอื่นที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินห้าล้านบาท ส่วนข้อพิพาททางแพ่งที่ไม่สามารถทำการใกล้เคียงได้ ดังนี้

(1) ข้อพิพาทเกี่ยวกับสิทธิแห่งสภาพบุคคล โดย “สิทธิแห่งสภาพบุคคล” หมายถึง สิทธิต่าง ๆ เกี่ยวกับสถานะภาพ และความสามารถของบุคคล ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 ลักษณะ 2 หมวด 1 เช่น การใช้ชื่อ ใช้นาม การเป็นคนไร้ความสามารถ การทำการแทน ผู้ไม่อยู่ การถือสัญชาติ เป็นต้น

(2) ข้อพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในครอบครัว โดย “สิทธิในครอบครัว” หมายถึง สิทธิที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา หรือบิดามารดาและบุตร เช่น การหย่า ภริยาเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูจากสามี สามีหรือภริยาฟ้องเรียกค่าเสียหายหรือค่าทดแทนจากหญิงอื่นหรือจากชายอื่นที่มีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับภริยาหรือสามีของตน

(3) ข้อพิพาทเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ โดย “อสังหาริมทรัพย์” หมายถึง ที่ดิน ทรัพย์อันติดกับที่ดิน หรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดิน รวมทั้งสิทธิทั้งหลายอันเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ที่ดินด้วย

2. ปัญหาข้อพิพาทที่อยู่ในอำนาจของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน

ภายใต้บังคับมาตรา 8 มาตรา 20 ประกอบมาตรา 69 และมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท มีอำนาจในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่ง โดยข้อพิพาทนั้นเป็นข้อพิพาทระหว่างทนายทนายเกี่ยวกับทรัพย์มรดก ข้อพิพาทที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินห้าแสนบาท หรือไม่เกินจำนวนตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ข้อพิพาทเกี่ยวกับที่ดินที่มีข้อพิพาทเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ ข้อพิพาทอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา และต้องเป็นข้อพิพาทที่ไม่เกี่ยวกับสิทธิในครอบครัว สิทธิแห่งสภาพบุคคลหรือกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ ส่วนข้อพิพาททางอาญาที่ไกล่เกลี่ยได้ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้แก่ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่ระบุเป็นความลหุโทษ ตั้งแต่มาตรา 390 ไปจนถึงมาตรา 395 และมาตรา 397 ความผิดที่กฎหมายกำหนดให้ยอมความได้ ความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

ประเด็นปัญหาการวินิจฉัยว่า ขอบเขตอำนาจของศูนย์ไกล่เกลี่ยที่จัดตั้งขึ้นเพื่อระงับข้อพิพาทภาคประชาชนมีขอบเขตที่ชัดเจนหรือไม่ และสามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่กฎหมายมิได้ห้ามไว้ได้หรือไม่ประการใด เนื่องจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือก เจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อต้องการให้คู่พิพาทยุติข้อพิพาทได้โดยเร็ว ได้รับความพึงพอใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย ประหยัดงบประมาณ และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ การที่กฎหมายให้อำนาจศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนเป็นหน่วยงานไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และบันทึกข้อตกลงมีผลทางกฎหมายถือเป็นประเด็นที่สำคัญ เพราะหากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพออกหนังสือรับรองบันทึกข้อตกลงไปแล้ว จะส่งผลให้ข้อตกลงระงับพิพาทนั้นบังคับกันได้ตามกฎหมาย เช่น ข้อโต้แย้งกรณีการโอนลอยรถยนต์เพื่อขอสินเชื่อ กรณีเช่นนี้จะถือว่าเป็นข้อพิพาทที่เกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์หรือไม่ ปัญหาเกี่ยวกับสัญญาขายฝากที่ดิน เนื่องจากผู้ขายฝากมีสิทธิในการไถ่คืน เป็นต้น

ดังนั้น กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพควรปรับปรุงคู่มือการปฏิบัติงานให้มีความชัดเจน มีช่องทางให้ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทปรึกษาเป็นการเฉพาะ ในประเด็นดังกล่าวก่อนพิจารณารับเรื่องเพื่อทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามกระบวนการ เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์ไกล่เกลี่ยที่จัดตั้งขึ้นเพื่อระงับข้อพิพาทภาคประชาชนเกิดประสิทธิภาพ ลดผลกระทบทางกฎหมายที่อาจจะเกิดขึ้นจากกระบวนการไกล่เกลี่ย อันจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ศูนย์ไกล่เกลี่ยที่จัดตั้งขึ้นเพื่อระงับข้อพิพาทภาคประชาชน อีกหนึ่งประเด็นที่น่าสนใจคือประเด็นในกรณีที่ข้อพิพาททางแพ่งที่มีทุนทรัพย์เกินห้าแสนบาท ซึ่งคู่พิพาทสมัครใจและต้องการระงับพิพาทด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยที่จัดตั้งขึ้นเพื่อระงับข้อพิพาทภาคประชาชน ศูนย์ไกล่เกลี่ยไม่ควรจำกัดอำนาจในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งที่มีทุนทรัพย์เกินห้าแสนบาท เพราะบางครั้งประชาชนที่เข้ามาใช้บริการต้องการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งทุนทรัพย์มากกว่าห้าแสนถึงหนึ่งล้านบาท ซึ่งประชาชนก็มีความต้องการในการไกล่เกลี่ยกัน หากมีการขยายจำนวนทุนทรัพย์ เป็นจำนวนไม่เกินกว่าหนึ่งล้านบาทก็คงดี โดยอาจเพิ่มหลักเกณฑ์การไกล่เกลี่ยมากขึ้น และยึดหลักบนพื้นฐานความเป็นธรรมของคู่พิพาททั้งสองฝ่าย ประเด็นดังกล่าวแม้กฎหมายมิได้ให้อำนาจศูนย์ไกล่เกลี่ยที่จัดตั้งขึ้นเพื่อระงับข้อพิพาทภาคประชาชนไว้ หากคู่กรณีมีความประสงค์ต้องการที่จะให้ศูนย์ไกล่เกลี่ยที่จัดตั้งขึ้นเพื่อระงับข้อพิพาทภาคประชาชนให้คำแนะนำหรือเป็นที่ปรึกษา โดยที่คู่กรณีทำการเจรจาตนเองซึ่ง

ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไม่ได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการเจรจา เช่นนี้ศูนย์ไกล่เกลี่ยที่จัดตั้งขึ้นเพื่อระงับข้อพิพาทภาคประชาชนควรส่งเสริมสนับสนุนเป็นองค์กรที่ผลักดันทุกด้าน เพื่อให้ประชาชนเชื่อมั่นและให้ความสนใจในกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมากยิ่งขึ้น และสามารถยุติข้อขัดแย้งด้วยสันติก่อให้เกิดความสมานฉันท์ในสังคมอีกด้วย

3. ปัญหาของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน

ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน มีการกำหนดข้อพิพาทว่ามีคดีประเภทใดบ้างที่ไกล่เกลี่ยได้หรือไม่ได้ กฎหมายฉบับนี้ได้รับรองการจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีภาคประชาชน การส่งเสริมและการกำกับดูแลศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีภาคประชาชน ซึ่งกำหนดให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ทำหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนรวมกลุ่มกันจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน เพื่อดำเนินงานเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน โดยการจัดตั้งและการดำเนินการของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนนั้นต้องปฏิบัติตามระเบียบกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดว่าให้ผู้ไกล่เกลี่ย ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายกำหนด ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนมีอำนาจหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การศึกษาบทบาทหน้าที่การดำเนินงานของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กำหนดให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม สนับสนุนให้ภาคประชาชนรวมตัวกันเพื่อจัดตั้งเป็นศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน เพื่อดำเนินภารกิจเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และผลของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของภาคประชาชนมีผลตามกฎหมาย แต่ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทยังมีปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนี้

1) ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ประชาชนจำนวนไม่น้อยกว่าห้าคนรวมตัวกันเป็นศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท แม้จะมีขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยากในการดำเนินการจัดตั้งแต่อำนาจและหน้าที่คณะทำงานต้องดำเนินการมีจำนวนมาก และบางครั้งคณะทำงานของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนก็ไม่ได้มีความรู้ความสามารถทางด้านกฎหมาย รวมทั้งระเบียบที่เกี่ยวข้องที่จะให้คำแนะนำกับประชาชนที่ถูกต้อง

2) ปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องเป็นผู้ที่ผ่านการอบรมตามที่คณะกรรมการคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติรับรอง และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เกี่ยวกับอายุของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทซึ่งอายุก็เป็นส่วนสำคัญที่เหมาะสมจะเป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เพราะสิ่งที่สำคัญที่สุดของการเป็นคนกลางผู้ไกล่เกลี่ยมีหน้าที่เจรจาให้คู่พิพาทมีความเชื่อถือไว้วางใจ ทำให้คู่พิพาททุกฝ่ายต่างยอมรับในตัวผู้ไกล่เกลี่ย ซึ่งการที่ผู้ไกล่เกลี่ยอายุน้อยเกินไป ขาดประสบการณ์ จิตวิทยาในการเจรจาโน้มน้าวใจ หาทางออกให้แก่

คู่พิพาท ก็อาจจะทำให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นเป็นการยากขึ้น จนบางเรื่องอาจจะทำให้ไม่สามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้สำเร็จได้ สร้างความบาดหมางเพิ่มขึ้นไปอีกได้เช่นกัน

การอภิปรายผล

กฎหมายไทยมีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน โดยการไกล่เกลี่ยอยู่บนแนวคิดการจัดการข้อพิพาท แนวคิดการประนีประนอมข้อพิพาท รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชน ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนสามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่ง ได้แก่ ข้อพิพาทเกี่ยวกับที่ดินที่มีข้อพิพาทเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ ข้อพิพาทระหว่างทายาทเกี่ยวกับทรัพย์สินมรดก และข้อพิพาทอื่นที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินห้าล้านบาท ถ้าเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับสิทธิแห่งสภาพบุคคล สิทธิในครอบครัว หรือกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ ไม่สามารถกระทำได้ ภายใต้บังคับมาตรา 8 มาตรา 20 ประกอบมาตรา 69 และมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ให้ศูนย์ไกล่เกลี่ยที่จัดตั้งขึ้นเพื่อระงับข้อพิพาทภาคประชาชนมีอำนาจในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนี้ ข้อพิพาททางแพ่ง โดยข้อพิพาทนั้นเป็นข้อพิพาทระหว่างทายาทเกี่ยวกับทรัพย์สินมรดก ข้อพิพาทที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินห้าแสนบาท หรือไม่เกินจำนวนตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ข้อพิพาทเกี่ยวกับที่ดินที่มีข้อพิพาทเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ ข้อพิพาทอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา และต้องเป็นข้อพิพาทที่ไม่เกี่ยวกับสิทธิในครอบครัว สิทธิแห่งสภาพบุคคลหรือกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ ส่วนข้อพิพาททางอาญา ข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว จะทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้ ข้อพิพาททางอาญาที่ไกล่เกลี่ยได้ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้แก่ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่ระบุเป็นความลหุโทษ ตั้งแต่มาตรา 390 ไปจนถึงมาตรา 395 และมาตรา 397 ความผิดที่กฎหมายกำหนดให้ยอมความได้ ความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา โดยหลักการไกล่เกลี่ยจะใช้ความสมัครใจของทุกฝ่าย หลักการผ่อนปรนให้แก่กัน หลักฟื้นฟูสันติสัมพันธ์ของคู่กรณี และหลักการยุติคดีด้วยความพึงพอใจ

ปัญหาของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ข้อพิพาทที่อยู่ในอำนาจของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนที่สามารถไกล่เกลี่ยได้ มีการกำหนดข้อพิพาทที่ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนว่ามีคดีประเภทใดบ้างที่ไกล่เกลี่ยได้หรือไม่ได้ กฎหมายฉบับนี้ได้รับรองการจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีภาคประชาชน การส่งเสริมและการกำกับดูแลศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้องคดีภาคประชาชน ซึ่งกำหนดให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ทำหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนรวมกลุ่มกันจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน เพื่อดำเนินงานเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน โดยการจัดตั้งและการดำเนินการของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนนั้นต้องปฏิบัติตามระเบียบกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ภาคประชาชน พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดว่าให้ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กฎหมายกำหนด ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนมี

อำนาจหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การศึกษาบทบาทหน้าที่การดำเนินงานของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กำหนดให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม สนับสนุนให้ภาคประชาชนรวมตัวกันเพื่อจัดตั้งเป็นศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน เพื่อดำเนินภารกิจเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และผลของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของภาคประชาชนมีผลตามกฎหมาย

ข้อเสนอแนะ

1. เห็นควรให้มีการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้คำแนะนำแก่ประชาชนได้อย่างถูกต้อง
2. เห็นควรกำหนดอายุของผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยคือ อายุ 35 ปีขึ้นไป ซึ่งอายุก็เป็นส่วนสำคัญที่เหมาะสมจะเป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การเป็นคนกลางผู้ไกล่เกลี่ยมีหน้าที่เจรจาให้คู่พิพาทมีความเชื่อถือน่าไว้วางใจ ทำให้คู่พิพาททุกฝ่ายต่างยอมรับในตัวผู้ไกล่เกลี่ย ซึ่งการที่หากผู้ไกล่เกลี่ยอายุน้อยเกินไป ขาดประสบการณ์ จิตวิทยาในการเจรจาโน้มน้าวใจ หากทางออกให้แก่คู่พิพาท ก็อาจจะทำให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นเป็นการยากขึ้น จนบางเรื่องอาจจะทำให้ไม่สามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้สำเร็จได้ สร้างความบาดหมางเพิ่มขึ้นไปอีกได้เช่นกัน
3. เห็นควรกำหนดประเภทคดีที่ไกล่เกลี่ยได้ให้กว้างขึ้น ไม่ควรจำกัดอำนาจในการไกล่เกลี่ยของภาคประชาชน และเห็นควรแก้ไขกฎหมายให้ขยายจำนวนทุนทรัพย์ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งของภาคประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎีกา จัมปาสุต. (2562). *มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นก่อนฟ้องตามพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ. (2562). *ชุดความรู้ประกอบการอบรม หลักสูตรอบรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562*. กระทรวงยุติธรรม.
- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2550). *การไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทและความขัดแย้งในชุมชน*. สำนักพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ตะวัน มานะกุล. (2557). *กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในประเทศไทย โครงการสำรวจองค์ความรู้เพื่อการปฏิรูปประเทศไทย*. มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.
- นพพร โพธิ์รังสิยากร. (2563). ที่มาของการระงับข้อพิพาทนอกศาล. *วารสารดุสิต*, 67(2), 1-28.

พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562. (2562, 22 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 67 ก. หน้า 1-22.

วันชัย วัฒนศัพท์, ถวิลวดี บุรีกุล และศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์. (2550). *คู่มือเพิ่มพลังความสามารถกระบวนการจัดการข้อพิพาท*. ศรีรัตนออฟเซต.

สรวิศ ลิ้มปริงซี่. (2555). *การจัดการความขัดแย้งกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท*. สำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม.

สุรัชย์ ศรีจันทร์. (2560). *มาตรการทางกฎหมายในการระงับข้อพิพาทคดีละเมิดจากการเข้ารับบริการทางการแพทย์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

มุมมองของผู้สอนที่มีต่อภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติในบริบทของมหาวิทยาลัย แห่งหนึ่งในประเทศไทย

วันที่รับบทความ: 26 กุมภาพันธ์ 2568

วันแก้ไขบทความ: 1 เมษายน 2568

วันตอบรับบทความ: 9 เมษายน 2568

พัฒน์ วัฒนสินธุ์¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามุมมองของผู้สอนว่ามีความเข้าใจว่าภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติในบริบทของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในประเทศไทยมีลักษณะอย่างไร โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือในการวิจัยคือ การอภิปรายกลุ่ม โดยมีแนวทางคำถามที่ไม่เป็นทางการเป็นแนวทางในการดำเนินการ อภิปราย และใช้การเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง จากการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า ภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติในบริบทของมหาวิทยาลัยแห่งนี้มีลักษณะคือ เป็นลักษณะหนึ่งของภาษาอังกฤษที่หลากหลาย ผู้เรียนภาษาอังกฤษที่มีสัมฤทธิผลสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม และผู้เรียนภาษาอังกฤษที่มีความสามารถหลายภาษา ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยนี้จะมีส่วนช่วยในการปรับเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับภาษาอังกฤษในปัจจุบันและส่งเสริมให้เกิดความตระหนักในแนวคิดภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติของผู้สอนภาษาอังกฤษว่าจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษและพัฒนาทักษะในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมได้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: มุมมอง; ภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติ; วิจัยเชิงคุณภาพ

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹ อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

99 หมู่ 9 ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000

* ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: patwatnasin@gmail.com

Teachers' Perspectives on English as an International Language at a University in Thailand

Pat Watanasin ¹

Received: 26 February 2025

Revised: 1 April 2025

Accepted: 9 April 2025

Abstract

This study seeks to investigate teachers' viewpoints regarding their comprehension of English as an International Language within a university setting in Thailand. A qualitative research was utilized, with focus group discussions serving as the principal research technique. Informal Guidelines were employed to stimulate talks, and 3 participants were chosen by purposive sampling. Content analysis indicated that English as an International Language in this context is defined by its diversity, learners' intercultural communicative skills, and learners' multilingual capabilities. The researcher aspires for this study to alter perceptions of contemporary English and enhance understanding among teachers about the notion of English as an International Language. This may subsequently assist learners in developing confidence in utilizing English and improving their intercultural communication abilities.

Keywords: Perspectives; English as an International Language; Qualitative Study

Type of Article: Research Article

¹ Lecturer, Faculty of Humanities, Naresuan University

99 Village No. 9, Tha Pho Subdistrict, Mueang District, Phitsanulok Province 65000

* Corresponding author email: patwatanasin@gmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันภาษาอังกฤษได้รับการยอมรับว่ามีฐานะเป็นภาษานานาชาติ² คนทั่วโลกสื่อสารส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ เป็นภาษากลางที่ใช้สื่อสารระหว่างคนจากหลากหลายวัฒนธรรมทั้งในและนอกสังคมเดียวกัน ทำให้เกิดการปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตน ทั้งในการดำรงชีวิต การศึกษา และการประกอบอาชีพ เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและความเข้าใจกันมากขึ้นในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ดังจะเห็นได้ว่า 80% ของข้อมูลในอินเทอร์เน็ตเป็นภาษาอังกฤษ ดังนั้นผู้คนจึงหันมาเรียนหรือใช้ภาษาอังกฤษเพื่อจะสื่อสารกับคนทั่วโลกและสื่อสารกันภายในประเทศ ปัจจุบันมีคนประมาณ 500-1000 ล้านคนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่หนึ่งหรือภาษาที่สอง แต่ภายใน 10-15 ปีคาดว่าจะมีคนอีกประมาณ 2000 ล้านคนที่สามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษและเป็นทักษะพื้นฐานของการเรียนรู้ในห้องเรียนทั่วโลก (อรุณี วิริยะจิตรา, 2555)

พงศกร เมธีธรรม (2560) กล่าวว่า ปัจจุบันหลายประเทศต่างยอมรับว่า ภาษาอังกฤษเป็นภาษานานาชาติ ซึ่งการที่ภาษาอังกฤษมีฐานะเป็นภาษานานาชาติต้องประกอบด้วยปัจจัย 2 ประการคือ ภาษานั้นจะต้องสามารถใช้ติดต่อทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ และ ภาษานั้นจะต้องมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมและประเทศชาติไม่ว่าด้านใดก็ตามด้านหนึ่ง กล่าวโดยสรุป ภาษาใดก็ตามที่จะมีสถานะเป็นภาษานานาชาตินั้นไม่ได้มาจากการที่มีจำนวนเจ้าของภาษามากที่สุดในโลกหรือมีผู้พูดผู้ใช้ภาษานั้น ๆ มากที่สุดเพียงอย่างเดียว ภาษานานาชาตินั้นจะต้องไม่ผูกติดกับการติดต่อสื่อสารของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง แต่ต้องเป็นภาษาที่สามารถทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงผู้คนต่างเชื้อชาติ ต่างภาษา และต่างวัฒนธรรม ให้สามารถสื่อสารและเข้าใจกันได้ในทุกมิติต่าง ๆ ของสังคม ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมือง การศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการค้าพาณิชย์ เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษามุมมองของผู้สอนที่มีต่อภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติในบริบทมหาวิทยาลัยของตน

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

ได้รับทราบมุมมองของผู้สอนที่มีต่อแนวคิดภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติในบริบทของมหาวิทยาลัยของตนและเพื่อสร้างความตระหนักในแนวคิดภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติ

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติหรือภาษาสากล (English as an International Language) คืออะไร ราชบัณฑิตยสถาน (2553) ได้ให้ความหมายของภาษาอังกฤษในฐานะภาษาสากลว่า หมายถึง ภาษาอังกฤษที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษที่คนเกาหลีและคนไทยใช้เจรจา² ในบทความนี้ ใช้คำว่า ภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติ ในความหมายเหมือนกับคำว่า ภาษาสากล ภาษากลาง หรือภาษาโลก ในความหมายว่า เป็นภาษาที่ใช้สื่อสารกันทั่วโลกธุรกิจกัน ภาษาที่ใช้จะไม่เหมือน

ภาษาอังกฤษที่เจ้าของภาษาใช้ เช่น ภาษาอังกฤษแบบอังกฤษ หรือ ภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน เมื่อภาษาอังกฤษได้กลายเป็นภาษากลางเพื่อการสื่อสาร ทำให้ภาษาอังกฤษในปัจจุบันมีสภาพภาพที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือจากเดิมที่ภาษาอังกฤษเคยเป็นสมบัติของชุมชนภาษาใดภาษาหนึ่ง แต่ในปัจจุบันภาษาอังกฤษได้กลายเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารของผู้คนที่มีภูมิหลังทางภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การสื่อสารระหว่างผู้คนที่มีความแตกต่างทางภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันทำให้ลักษณะทางภาษาและรูปแบบการใช้ภาษาแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ในการใช้งานแต่ละครั้ง และอาจจะแตกต่างไปตามค่านิยม สถานะ และความสามารถในการใช้ภาษาของผู้ใช้ภาษาแต่ละคน ดังนั้นความคาดหวังที่จะให้ภาษาอังกฤษที่นำไปใช้จริงนอกห้องเรียนที่มีรูปแบบเดียว จึงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก หรือแม้กระทั่งอาจจะเป็นไปได้เลย (อนุชิต ตุ่มฉวีจินดา, 2566)

อีกแนวคิดหนึ่งที่เกี่ยวข้องกันคือ ความหลากหลายของภาษาอังกฤษ (World Englishes) ซึ่งหมายความว่า ภาษาอังกฤษที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มหลักตามบริบทของผู้ใช้ ภาษาอังกฤษ ได้แก่ ภาษาอังกฤษในฐานะเจ้าของภาษา ภาษาอังกฤษในฐานะภาษาที่สอง และภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ Krachu (1992 อ้างถึงใน เสาวคนธ์ คุณวุฒิ, 2558) ได้นำเสนอ Circles Theory เพื่อแบ่งภาษาอังกฤษออกเป็น 3 กลุ่มหลักตามความหลากหลายของภาษาอังกฤษที่ถูกนำไปใช้ในประเทศต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มประเทศวงใน กลุ่มประเทศวงนอก และกลุ่มประเทศวงขยาย และในเมื่อคนเหล่านี้จำเป็นต้องสื่อสารกันจึงจำเป็นต้องมีสมัตตียะในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (Intercultural Communicative Competence) ซึ่งก็หมายถึง ความสามารถในการสื่อสารอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพกับคนที่มีภูมิหลังทางวัฒนธรรมรวมถึงภาษาที่แตกต่างกันโดยใช้ทั้งความรู้ ทักษะ และทักษะที่เหมาะสม (Jackson, 2024).

นอกจากนั้น จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีการสำรวจทัศนคติของครูอาจารย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนจำนวน 365 คน ร่วมกับการวิเคราะห์สัมพันธสารจากการสัมภาษณ์จำนวน 21 คนเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อกระบวนการทัศนภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติ ครูอาจารย์ส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยที่ผู้ใช้ภาษาอังกฤษทั่วโลกคิดว่าตนเองเป็นเจ้าของภาษาเช่นเดียวกันกับเจ้าของภาษาเดิม ซึ่งน่าจะได้รับอิทธิพลมาจากกระบวนการทัศนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศซึ่งขับเคลื่อนด้วยอุดมการณ์เจ้าของภาษาเดิม นั่นจึงแสดงว่าครูอาจารย์ในท้องถิ่นของประเทศไทยไม่เคยให้ความสนใจหรือตระหนักเกี่ยวกับแนวคิดเชิงวิพากษ์ที่มีต่อมนทัศน์เจ้าของภาษาอังกฤษ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนในการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทัศนภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติเชิงวิพากษ์ให้แก่ครูอาจารย์ภาษาอังกฤษในท้องถิ่น เพื่อที่พวกเขาจะได้เกิดแนวคิดเชิงวิพากษ์ และปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีอยู่เดิมต่อมนทัศน์เจ้าของภาษาอังกฤษ หรือเพื่อที่พวกเขาจะได้หาจุดสมดุลระหว่างอุดมการณ์กระบวนการทัศนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ และภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติสำหรับการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียน อีกทั้งการสอนภาษาอังกฤษในภาพรวมทั้งหมดของประเทศไทยอาจจำเป็นต้องเปลี่ยนจากกระบวนการทัศนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศไปสู่ภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติ (ไพสิฐ บริบูรณ์, 2556)

ในส่วนของการคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อแนวคิดภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติ นราธิป จินดาพิทักษ์ และอดิศา แซ่เตียว (2555) ได้ทำการสำรวจทัศนคติและความตระหนักของนักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษต่อความหลากหลายของสำเนียงภาษาอังกฤษ ภายใต้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติซึ่งพิจารณาภาษาอังกฤษจากมุมมองพหุรูปแบบมากกว่ารูปแบบเดี่ยวซึ่งผูกติดกับเจ้าของภาษาเพียงอย่างเดียว ผลการศึกษาสรุปได้ว่านักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษส่วนใหญ่ มีทัศนคติต่อสำเนียงภาษาอังกฤษในกลุ่มวงใน (ภาษาอังกฤษแบบอเมริกันและแบบอังกฤษ) ดีกว่าภาษาอังกฤษในกลุ่มวงนอก (ภาษาอังกฤษแบบฟิลิปปินส์และแบบอินเดีย) และสำเนียงภาษาอังกฤษในกลุ่มวงขยาย (ภาษาอังกฤษแบบญี่ปุ่นและแบบไทย) อย่างมีนัยสำคัญ โดยผู้พูดจากกลุ่มวงในถูกมองว่า มีคุณสมบัติ (เช่น สถานะ ความสามารถ และบุคลิกภาพ) ที่ดีกว่าผู้พูดที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา (กลุ่มวงนอก และวงขยาย) ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่าทัศนคติต่อคุณสมบัติของผู้พูดที่นักศึกษาได้แสดงออกผ่านสำเนียงบ่งบอกถึงการเหยียดทางภาษา จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้เสนอว่ามีความจำเป็นในการเสริมสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับภาษาอังกฤษในบริบทที่เปลี่ยนไป เพื่อให้นักศึกษาเกิดการยอมรับความหลากหลายทางภาษา

แต่สำหรับประเทศไทยนั้น ศักดิ์สิทธิ์ แสงบุญ (2558) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า การสอนภาษาอังกฤษทั้งในฐานะภาษาที่สองและภาษาต่างประเทศนั้นมีประวัติอันยาวนาน ในระยะแรกผู้สอนภาษาอังกฤษในอุดมคติคือเจ้าของภาษาที่พูดภาษาอังกฤษด้วยสำเนียงแบบเจ้าของภาษาที่มีการศึกษาเท่านั้น เนื้อหาที่ปรากฏในเอกสารการสอนหรือตำราที่ใช้ก็สะท้อนค่านิยม ความคิดและวิถีชีวิตของเจ้าของภาษาที่เป็นชนชั้นกลาง แต่จากสถานการณ์ในปัจจุบันที่มีการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากลมากขึ้นเรื่อย ๆ ภาษาอังกฤษจึงได้รับสถานะให้เป็นภาษากลางของโลกที่ใช้ในการสื่อสารระดับนานาชาติ ดังนั้นหากผู้ใช้ภาษาอังกฤษในฐานะภาษากลางที่มาจากประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศและประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลักอาจทำให้ภาษาอังกฤษที่ใช้มีรูปแบบที่ต่างไปจากภาษาของประเทศที่เป็นผู้กำหนดบรรทัดฐานของภาษาอังกฤษมาตรฐาน

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นถึงสถานะของภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติและสถานการณ์ของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะทำการศึกษาเชิงลึกในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งว่าผู้สอนมีความคิดเห็นอย่างไรต่อแนวคิดภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติในบริบทมหาวิทยาลัยของตนมีลักษณะอย่างไร

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการอภิปรายกลุ่ม (Focus Group) โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในสถานการณ์ใด สถานการณ์หนึ่ง โดยมีผู้เข้าร่วมในการอภิปรายกลุ่มจำนวน 3 คน และมีผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการอภิปรายกลุ่ม ผู้เข้าร่วมในการอภิปรายกลุ่มครั้งนี้คัดเลือกมาจากหลักเกณฑ์ที่กำหนด (Purposive Sampling) คือเป็นอาจารย์สอนภาษาอังกฤษในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 10 ปีขึ้นไป และมีผลงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัย

ได้คัดเลือกผู้เข้าร่วมในการอภิปรายกลุ่มเหล่านี้ตามที่ชาย โพธิ์สีตา (2562) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ในการอภิปรายกลุ่มโดยมากจะเป็นกลุ่มที่มีความรู้ดีในเรื่องที่นักวิจัยต้องการศึกษา และเนื่องจากว่าผู้เข้าร่วมในการอภิปรายกลุ่มครั้งนี้ทั้ง 3 คนไม่ได้ผ่านการสุ่มตัวอย่างทางสถิติ จึงไม่ได้เป็นตัวแทนของประชากร ดังนั้นผลการวิจัยจึงไม่อาจสรุปนัยทั่วไปได้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคำถามที่ไม่เป็นทางการเป็นหลักและมีการถามคำถามต่อเนื่องจนกระทั่งได้ข้อมูลที่ต้องการและครบถ้วน โดยเมื่อถึงขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อให้เกิดความเชื่อถือได้ (Trustworthiness) ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการเพื่อนช่วยตรวจสอบ (Peer Debriefing) เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลมีความถูกต้องและตอบคำถามการวิจัยครั้งนี้ให้ได้มากที่สุด หลังจากนั้นจึงได้สรุปและอภิปรายผลการวิจัยต่อไปด้วยวิธีพรรณนาโวหาร

ผลการวิจัย

จากการอภิปรายกลุ่ม ผู้วิจัยได้จัดประเภทผลการวิจัยที่ได้ออกเป็น 3 ประเด็นหลักที่ค้นพบจากงานวิจัยนี้ พร้อมกับยกตัวอย่างความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์บางคนประกอบ (ตัวเอียง) เพื่อสนับสนุนผลการวิจัยดังกล่าว ดังต่อไปนี้

ลักษณะของภาษาอังกฤษที่หลากหลาย

ผู้ให้การสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า ความเป็นมาตรฐานของภาษาอังกฤษได้ถูกตั้งคำถาม ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งกล่าวว่า

“อย่างน้อย ในหนังสือที่เรียนในห้อง ก็มีการยกตัวอย่างบทสนทนาของผู้พูดภาษาอังกฤษที่หลากหลายเชื้อชาติ มีสำเนียงที่แตกต่างกัน ผู้เรียนก็จะได้คุ้นเคยกับการใช้ภาษาอังกฤษที่เกิดขึ้นจริงในสังคม ไม่ใช่แค่เจ้าของภาษาพูดกันเองเท่านั้น ในบางโอกาสคนไทยก็พูดภาษาอังกฤษคุยกับคนจีนที่พูดภาษาอังกฤษ เป็นต้น”

ผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งยังได้กล่าวเสริมว่า

“เวลานิสิตฟังบทสนทนาที่ผู้พูดไม่ใช่เจ้าของภาษา ก็จะบอกเสมอว่า เห็นไหม เราก็พูดสำเนียงเรานี้ละ ขอให้พูดให้ถูกก็พอ คนอื่นเค้าก็เข้าใจเราแล้ว อยากให้นิสิตเห็นตัวอย่างแบบนี้เยอะ ๆ ว่า สมัยนี้ใคร ๆ ก็พูดภาษาอังกฤษได้ ไม่เห็นจะต้องพูดให้เหมือนคนอังกฤษหรือคนอเมริกัน”

ผู้เรียนภาษาอังกฤษที่มีสามัคคีเยทางการศึกษาระหว่างวัฒนธรรม

และเมื่อถูกถามถึงผู้เรียนภาษาอังกฤษในสถานการณ์ปัจจุบันที่เจอในห้องเรียน ผู้ให้ข้อมูลยังได้กล่าวถึงประเด็นเรื่องความสามารถในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เช่น

“บอกเด็กเสมอว่า เราเรียนภาษาอังกฤษก็เพื่อใช้ภาษาอังกฤษในแบบของเราในการเผยแพร่วัฒนธรรมความเป็นไทย แต่ต้องไม่ลืมที่จะเรียนรู้ ตระหนัก และยอมรับความแตกต่างของวัฒนธรรมของชาติอื่นด้วย ไม่งั้นจะสื่อสารกันไม่รู้เรื่อง”

“อย่างหนังสือเรียนที่ใช้อยู่ตอนนี้ ก็มีกล่าวถึงประเพณีต่าง ๆ ทั่วโลกเลย นิสิตอ่านกันสนุกมาก ไม่เหมือนแต่ก่อนมีแต่ วันคริสต์มาส อะไรพวกนี้ เด็กได้รู้อะไรเยอะเลย ครูก็ได้รู้ด้วย”

ผู้เรียนภาษาอังกฤษที่มีความสามารถหลายภาษา

เมื่อถูกถามว่าบรรยากาศในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบันส่วนใหญ่มีลักษณะอย่างไร ส่วนใหญ่จะแสดงความคิดเห็นว่าผู้เรียนก็มีการใช้ภาษาแม่ควบคู่ไปกับการใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนในห้องเรียน “ปฏิเสธไม่ได้ว่าเด็กเราก็ตูตภาษาไทยเป็นภาษาแรก เพราะฉะนั้นการที่จะให้พูดภาษาอังกฤษตลอดเวลาในห้องดูเหมือนจะเป็นไปไม่ได้ อย่างเช่นการทำงานกลุ่มย่อย เวลาเด็กทำงานรวมตัวกันก็มักจะพูดภาษาไทยกัน แต่เราก็คิดว่า อย่างน้อยเวลามานำเสนอหน้าห้องและช่วงตอบคำถาม ได้มีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษบ้างก็ยิ่งดี” “ผู้สอนควรจะใช้ประโยชน์จากภาษาแม่ของผู้เรียนในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษนะ ถ้าจะให้ใช้แค่ภาษาอังกฤษอย่างเดียว น่าจะไม่เข้าใจกัน บ้างที่ครูก็อธิบายเป็นภาษาไทยเช่น ความหมายของคำ แปลไปเลยก็รู้เรื่องเลย หรือถามความหมาย ถ้าตอบถูกเป็นภาษาไทยก็น่าจะใช้ได้”

การอภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์การวิจัยที่ต้องการศึกษาว่า ผู้สอนมีความเข้าใจว่าแนวคิดภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติสากลในบริบทมหาวิทยาลัยของตนเป็นอย่างไร ผลการวิจัยพบว่า ภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติในบริบทมหาวิทยาลัยของตน มีลักษณะคือ เป็นลักษณะหนึ่งของภาษาอังกฤษที่หลากหลาย ผู้เรียนภาษาอังกฤษที่มีสัมัตติยะทางการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม และผู้เรียนภาษาอังกฤษที่มีความสามารถหลายภาษา ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นของ ดิยู ศรีนราวัฒน์ (2558) ที่กล่าวว่า ภาษาอังกฤษมีสถานภาพเป็นภาษานานาชาติที่สำคัญที่สุดในปัจจุบัน ทำให้มีการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษอย่างกว้างขวางทั่วโลก จึงกล่าวได้ว่าการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาส่วนใหญ่ในปัจจุบันเป็นการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติ นอกจากนั้น จะเห็นได้ว่าผู้เรียนภาษาที่สองยังสามารถใช้ภาษาที่สองแบบนานาชาติ เช่น ภาษาอังกฤษแบบที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เสาวคนธ์ คุณวุฒิ (2558) มีความเห็นว่า ความรู้เรื่องความหลากหลายของภาษาอังกฤษ (World Englishes) ทำให้ผู้เรียนตระหนักถึงความแตกต่างของภาษาอังกฤษ เนื่องจากในปัจจุบันภาษาอังกฤษถือเป็นภาษาโลก ผู้ใช้ภาษาอังกฤษจึงไม่ใช่มีเพียงเจ้าของภาษา เช่น ชาวอังกฤษ ชาวอเมริกัน แต่ภาษาอังกฤษได้ถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวางในฐานะภาษากลางสำหรับติดต่อสื่อสารระหว่างเจ้าของภาษาและผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา ดังนั้นผู้เรียนจึงควรมีความรู้เกี่ยวกับบริบทภาษาอังกฤษหลัก ๆ ที่ใช้ในปัจจุบัน สามารถอธิบายความแตกต่างของภาษาอังกฤษประเภทต่าง ๆ ตามบริบทของผู้ใช้ภาษา รวมถึงภาษาอังกฤษที่ถูกนำไปใช้ในในฐานะภาษากลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับการติดต่อสื่อสารระหว่างเจ้าของภาษาและผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา

ในเรื่องผู้เรียนที่ควรมีสัมัตติยะทางการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมนั้น ก็สอดคล้องกับ Baker และ Croucher (อ้างถึงใน เมลดา สุดาจิตรอาภา, 2561) ที่ได้เสนอว่า การสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษในฐานะภาษากลางนั้นยังคงเป็นรูปแบบหนึ่งของการติดต่อสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เนื่องจากบุคคลที่ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารยังคงได้รับอิทธิพลจากอัตลักษณ์ประจำชาติของตนอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ดังจะเห็นได้จากการ

ใช้สำนวน อุปลักษณะ และการสลับภาษาไปมาระหว่างภาษาอังกฤษและภาษาแม่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งสัญญาณ และเป็นการประกอบสร้างอัตลักษณ์ส่วนบุคคลในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์ผ่านการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง รวมถึงปัจจัยต่าง ๆ อาทิ เพศ ความเชื่อ อุดมการณ์ คุณค่า อำนาจ และการครอบงำ ทั้งหมดนี้ล้วนแล้วแต่ส่งผลต่อการใช้ภาษาในการสื่อสารของผู้ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสารทั้งสิ้น

อรุณี วิริยะจิตรา (2555) กล่าวว่า มาตรฐานภาษาอังกฤษตามแบบฉบับของเจ้าของภาษากำลังถูกลดความสำคัญลง ชาวโลกไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษแบบอังกฤษหรือแบบอเมริกันอีกต่อไป ดังนั้นกลยุทธ์ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการใช้ภาษาอังกฤษในฐานะภาษาสากลในการสื่อสารของคนทั่วโลก เนื่องจากในปัจจุบันภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากล ผู้เรียนควรมีสามัตถิยะ การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมด้วย ซึ่งหมายถึง กระบวนการในการรับรู้และเข้าใจวัฒนธรรมของตนเองและวัฒนธรรมของผู้อื่นทั่วโลก ไม่ใช่เพื่อให้สามารถใช้ทักษะภาษาอังกฤษอย่างมีประสิทธิภาพแต่เพียงอย่างเดียว แต่เพื่อเพิ่มความเข้าใจและความสามารถในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของมวลมนุษยชาติในโลก

และจากผลการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น อาจเนื่องมาจากสาเหตุที่ว่าภาษาอังกฤษได้มีบทบาทมากขึ้นในฐานะภาษากลางที่ใช้สื่อสารกันระหว่างคนที่มีความแตกต่างกันทางวัฒนธรรม และไม่เพียงแต่กับผู้ที่แต่ก่อนถูกมองว่าเป็นเจ้าของภาษาเท่านั้น แต่กับระหว่างผู้ที่ไม่ได้เป็นเจ้าของภาษา และในเรื่องที่ว่าภาษาอังกฤษแบบใดควรที่จะถือว่าเป็นภาษาอังกฤษแบบมาตรฐาน ในปัจจุบันก็มีการยอมรับว่า ไม่ได้มีแค่ภาษาอังกฤษแบบอังกฤษหรือแบบอเมริกาเท่านั้นที่จะถือว่าเป็นมาตรฐาน แต่ยังมีภาษาอังกฤษแบบอื่น ๆ ที่มีคุณค่าและได้รับการยอมรับเช่นเดียวกัน อาจกล่าวได้ว่า ไม่มีรูปแบบใดดีกว่ารูปแบบอื่น ๆ トラบเท่าที่ผู้คนเหล่านั้นสามารถสื่อสารและเข้าใจกันได้ และในเรื่องที่ว่าผู้ใช้ภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติ จำเป็นที่จะต้องติดต่อกับคนที่มาจากวัฒนธรรมที่หลากหลายจึงควรที่จะต้องมีความรู้และตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมทั้งของตนเองและอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดหรือความเข้าใจผิดในการสื่อสารระหว่างกัน

แต่สำหรับประเทศไทย ภาษาอังกฤษมีฐานะเป็นภาษาต่างประเทศมาเป็นเวลานาน คือ เป็นแค่วิชาหนึ่งที่สอนกันในหลักสูตร และผู้เรียนส่วนใหญ่มีก็วัตถุประสงค์ในการเรียนเพียงเพื่อให้ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดเท่านั้น ไม่ได้เรียนเพื่อใช้สื่อสารกับคนอื่น ๆ ในสังคม แม้กระทั่งการทำงานในอนาคต บางคนก็สามารถประกอบอาชีพได้โดยไม่ต้องใช้ภาษาอังกฤษ ทำให้แนวคิดภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติ ยังคงเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ยากในบริบทของประเทศไทย และยังคงเป็นแนวคิดเชิงวิพากษ์ที่ต้องการการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ของทั้งผู้สอนและผู้เรียนในเรื่องการเป็นเจ้าของภาษา การเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม และการใช้ประโยชน์จากภาษาแม่ในการเรียนภาษาอังกฤษเช่นการสลับภาษา เป็นเสมือนการเสริมพลังให้กับผู้เรียนทุกคน และจะอย่างไรให้ผู้สอนภาษาอังกฤษชาวไทยที่มีความสามารถเกิดความมั่นใจว่าตนเองก็สามารถเป็นผู้สอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติได้ โดยเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารและใช้ภาษาในการปฏิบัติงานใดงานหนึ่ง ไม่จำเป็นต้องมุ่งเน้นให้มีความสามารถเทียบเท่าคนที่ได้ชื่อว่าเป็นเจ้าของภาษาในอดีต ให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจว่า ภาษาอังกฤษเป็นเหมือนทุนทางวัฒนธรรม เสมือนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของตนทั้งในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพในอนาคต

เมลตา สุดาจิตรอาภา (2561) อธิบายว่า เนื่องจากในปัจจุบันภาษาอังกฤษได้กลายมาเป็นภาษาที่ใช้สื่อสารโดยผู้ที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ ซึ่งจำนวนของผู้ที่ไม่ได้พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่มีจำนวนมากกว่าผู้ที่พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ถึงสามเท่าตัว ดังนั้นจึงเริ่มเกิดกระแสการเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ จากการเรียนการสอนโดยยึดแม่แบบของผู้ที่พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ในประเทศสหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย เป็นหลัก มาสู่แนวทางการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะที่เป็นภาษากลาง ซึ่งเริ่มมีบทบาทในการนำเสนอความหลากหลายของภาษาอังกฤษในแง่ของสำเนียงและลดความสำคัญของความถูกต้องของภาษาในแง่ของไวยากรณ์ลง เนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางที่ใช้สื่อสารระหว่างผู้ที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่เป็นหลัก ดังนั้นการเรียนการสอนควรมุ่งเน้นความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับชนต่างวัฒนธรรม พัฒนากลวิธีในการสื่อสาร และการผสมวัฒนธรรมท้องถิ่นของผู้เรียนในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ตลอดทั้งประเด็นในเรื่องของการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของผู้เรียนภาษาอังกฤษในฐานะที่เป็นภาษากลางที่ใช้สื่อสารกับผู้ที่ไม่ได้พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ เพื่อเป็นการสร้างเสริมพลังอำนาจและความรู้สึกในการเป็นเจ้าของภาษาอังกฤษซึ่งในขณะนี้มีบทบาทเป็นภาษากลางของการติดต่อสื่อสารของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ การมุ่งเน้นไปที่การสอนและการฝึกฝนเพื่อทำให้ผู้เรียนภาษาที่สองใช้รูปแบบภาษาและไวยากรณ์ในลักษณะแบบเดียวกันกับเจ้าของภาษาอาจจะเป่าหมายที่ไม่ยืดหยุ่นและอาจส่งผลให้มองข้ามปัจจัยอื่นที่อาจจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนภาษาที่สองได้ สำหรับแนวทางการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษากลางที่ใช้ในการสื่อสาร ไม่ได้ละเลยในเรื่องความถูกต้องหรือความเป็นมาตรฐานของภาษาอังกฤษอย่างสิ้นเชิง หากแต่ให้ความสำคัญกับรูปแบบการใช้ภาษาอังกฤษที่สามารถเข้าใจได้ อนุชิต ตุ่มณีจินดา (2566) ยังเน้นว่า ในปัจจุบันภาษาอังกฤษที่ใช้อยู่ในสังคมมีความหลากหลายมาก สิ่งที่คุณสอนควรทำคือการสร้างความตระหนักรู้ให้กับผู้เรียนถึงการเปลี่ยนแปลงและความหลากหลายของภาษาอังกฤษที่ผู้เรียนต้องออกไปพบเจอนอกห้องเรียน รวมไปถึงการสร้างทัศนคติที่ดีต่อความหลากหลายทางภาษาและการพัฒนาทักษะการสื่อสารในบริบทข้ามวัฒนธรรม ในท้ายที่สุด ทรงธรรม อินทจักร (2561) เสนอว่า สิ่งสำคัญ 2 ประการที่ควรถูกปรับเปลี่ยนสำหรับการสอนภาษาอังกฤษแห่งโลกยุคใหม่ก็คือ ทัศนคติ และ วิธีสอนภาษา ทั้งนี้เพื่อเป็นการเอื้อต่อบริบทใหม่ ๆ

ข้อเสนอแนะและองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

งานวิจัยนี้มีส่วนช่วยในการส่งเสริมให้เกิดความตระหนักในแนวคิดภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติของอาจารย์สอนภาษาอังกฤษว่าจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษและพัฒนาทักษะในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งทั้งหมดก็อาจเกิดขึ้นได้จากการปรับเปลี่ยนทัศนคติและวิธีสอนของผู้สอนในบริบทที่ใกล้เคียงกับงานวิจัยนี้

เอกสารอ้างอิง

- ชาย โพธิ์สิตา. (2562). *ศาสตร์และศิลป์การวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 8). อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ดิยุ ศรีนราวัฒน์. (2558). *การเรียนรู้ภาษา ใน ภาษาและภาษาศาสตร์*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทรงธรรม อินทจักร. (2561). *ภาษาอังกฤษในฐานะภาษาโลก*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นราธิป จินดาพิทักษ์ และอดิศา แซ่เตียว. (2555). ทักษะคิดและความสำเนียงของนักศึกษาวิชาเอก
ภาษาอังกฤษต่อความหลากหลายของสำเนียงภาษาอังกฤษ ภายใต้กรอบแนวคิดภาษาอังกฤษในฐานะ
ภาษานานาชาติ. *วารสารภาษาอังกฤษศึกษา*, 7, 74-85.
- ไพสิฐ บริบูรณ์. (2556). มโนทัศน์ “เจ้าของภาษา” ในมุมมองของครูอาจารย์ภาษาอังกฤษในท้องถิ่นและนัยที่
มีต่อสถานะของภาษาอังกฤษและการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย.
<http://academia.edu/3807841>.
- พงศกร เมธีธรรม. (2560). *ภาษาอังกฤษ มายาคติ อำนาจ และการครอบงำ*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เมตตา สุตาจิตรอาภา. (2561). *ภาษาศาสตร์ประยุกต์: สหวิทยาการเพื่อการแก้ปัญหาด้านภาษา*.
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2553). *พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์)*. รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977).
- ศักดิ์สิทธิ์ แสงบุญ. (2558). การประยุกต์ใช้ผลการวิจัยการเรียนรู้ภาษา การเรียนรู้ภาษาที่สองในการเรียนการสอน
สอนภาษาอังกฤษ ใน เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษ.
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เสาวคนธ์ คุณวุฒิ. (2558). *World Englishes ใน เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา ภาษาศาสตร์เบื้องต้น*.
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อนุชิต ต๋ามณีจินดา. (2566). *ภาษา (ศาสตร์) กับสังคมและการสอน*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรุณี วิริยะจิตรา. (2555). *เหลียวหลังแลหน้า การสอนภาษาอังกฤษ*. ส.เอเชียเพรส (1989) จำกัด.
- Jackson, J. (2024). *Introducing Language and Intercultural communication* (3rd ed.).
Routledge.

อิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกที่มีต่อละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรัก

ลักขิกา สุภาโชค¹ณรงค์ฤทธิ์ เชาว์กรรม²จินตนา สายทองคำ³

วันที่รับบทความ: 5 มีนาคม 2568

วันแก้ไขบทความ: 5 เมษายน 2568

วันที่ตอบรับบทความ: 10 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรัก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกที่มีต่อละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรัก ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ สังเกตการณ์ และนำข้อมูลมาเรียบเรียง วิเคราะห์ จากนั้นสรุปข้อมูลด้วยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการศึกษา พบว่าละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรัก เป็นละครที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตกในหลายด้าน ได้แก่ 1) อิทธิพลด้านโครงสร้างของละคร ที่ดัดแปลงมาจากนวนิยายเรื่อง ดิ เอนชานเท็ด ดอลล์ (The Enchanted Doll) ของนักประพันธ์ชาวอังกฤษ 2) อิทธิพลด้านรูปแบบการแสดง ที่ผู้แสดงเป็นคณีนึงเหมือนภาพวาดแทนตุ๊กตา ซึ่งได้รับแนวคิดมาจากการแสดง “ตาโบโลวิงด์” 3) องค์ประกอบการแสดงที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก ได้แก่ (1) ท่าทางที่ใช้ในการแสดง ได้รับแนวคิดมาจากการแสดงโอเปร่าของตะวันตก เรียกว่า “ท่ากำแบ” (2) เพลงที่ใช้ในการแสดง ได้รับอิทธิพลจากตะวันตก ทำให้เกิดเป็นเพลงไทยทำนองฝรั่ง (3) การแต่งกายในละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรัก มีลักษณะการแต่งกายที่ได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตก คือ การสวมเสื้อราชประแตน สวมหมวก สวมถุงเท้า และรองเท้า ผู้หญิงเริ่มสวมเสื้อแพรไหม ลูกไม้ ตัดแบบตะวันตก เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการรับวัฒนธรรมตะวันตกเข้าสู่สังคมไทยอย่างชัดเจน และ (4) เวทีและฉากประกอบการแสดง พื้นที่ที่ใช้ในการแสดงเป็นลักษณะคล้ายละครตะวันตกและเทคนิคการปรับเปลี่ยนฉากเพื่อความสมจริง ส่วนประกอบของการแสดงละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรัก สะท้อนให้เห็นถึงความน่าสนใจและความแปลกใหม่ของละคร ทำให้ละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรัก เป็นละครร่วมสมัยที่สามารถพัฒนาไปในระดับสากล และเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการแสดงของละครแบบไทยเพื่อการพัฒนา สืบสาน และอนุรักษ์ต่อไป

คำสำคัญ: ละครเรื่อง; ละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรัก; รูปแบบการแสดง; อิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตก

ประเภทของบทความ: บทความวิจัย

¹ นักศึกษาปริญญาโท, หลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, เลขที่ 2 ถนนราชินี แขวง พระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200, ประเทศไทย ผู้รับผิดชอบโครงการ

² อาจารย์ ดร., โครงการหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, เลขที่ 2 ถนนราชินี แขวง พระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200, ประเทศไทย

³ รศ. ดร., โครงการหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, เลขที่ 2 ถนนราชินี แขวง พระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200, ประเทศไทย

* ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: maprang_165463@hotmail.com

อีเมล: ² Narongrit.chao@gmail.com, ³ Krujin@gmail.com

Western Cultural Influence in a Thai Musical play Entitled “TukkaTa Yodrak”

Received: 5 March 2025

Revised: 5 April 2025

Accepted: 10 April 2025

Laksika Supachok ¹

Narongrit Chaokram ²

Jintana Saithongkham ³

Abstract

This article is a part of the thesis on musical theater entitled Tukkata Yod Rak. This study was conducted with the purpose to examine influence of Western culture in the musical Tukkata Yod Rak. Qualitative research methodology was employed, including data collection through relevant documents, interviews with experts, observations and the synthesis and analysis of the gathered information. The findings were then summarized and presented as descriptive analysis.

Research results showed that *Tukkata Yodrak* musical play has been significantly influenced by Western culture in all aspects, as follows: 1) Structural Influence – as the play was adapted from *The Enchanted Doll*, a work by an English author. 2) Performance Style Influence – the performance could be found reflecting inspiration from *Tableau Vivant technique*, where performers stand still like painted figures instead of actively portraying dolls. 3) Performance Elements Influenced by Western Culture - the following elements were observed: (1) Gestures and movements – Inspired by Western opera, particularly the act of clenching and releasing hand gestures. (2) Music – Influenced by Western melodies, leading to the creation of Thai songs with Western-style tunes. (3) Costume design – as could be observed in the musical Tukkata Yodrak, the costumes reflected western influences, featuring Raj Pattern jackets, hats, socks, and shoes. Women also wore silk blouses and dresses tailored in a Western style, clearly showcasing the integration of Western culture into Thai Society.

¹ Master's Degree Student, Master of Fine Arts Program in Thai Performing Arts, Faculty of Fine and Applied Arts, National Institute of Development Administration, 2 Ratchini Road, Phra Borom Maha Ratchawang, Phra Nakhon District, Bangkok 10200, Thailand. Project Supervisor

² Dr. Lecturer, Master of Fine Arts Program in Thai Performing Arts, Faculty of Fine and Applied Arts, National Institute of Development Administration, 2 Ratchini Road, Phra Borom Maha Ratchawang, Phra Nakhon District, Bangkok 10200, Thailand.

³ Associate Professor Dr., Master of Fine Arts Program in Thai Performing Arts, Faculty of Fine and Applied Arts, National Institute of Development Administration, 2 Ratchini Road, Phra Borom Maha Ratchawang, Phra Nakhon District, Bangkok 10200, Thailand.

* Corresponding author email: maprang__165463@hotmail.com

Email: ² Narongrit.chao@gmail.com; ³ Krujin@gmail.com

(4) Stage and scenery – the stage design resembled Western theater, incorporating scene transitions and set changes to enhance realism. These components contributed to the uniqueness and novelty of the play and positioned *Tukkata Yodrak*, a contemporary musical with potential for international recognition. Furthermore, it serves as a guideline for enhancing and preserving the performance style of Thai musical theater while ensuring its continuity and cultural conservation.

Keywords: Musical Play; Tukkata Yodrak Musical; Performance Style; the Western Cultural Influences

Type of Article: Research Article

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัฒนธรรมตะวันตกมีอิทธิพลต่อสังคมไทยมาอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มตั้งแต่ช่วงปลายสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นช่วงเวลาที่วัฒนธรรมตะวันตกถูกเผยแพร่เข้าสู่สังคมไทยทั้งด้านการปกครองและกฎหมาย ด้านการศึกษา ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านสังคมและวัฒนธรรม รวมไปถึงด้านศิลปะการแสดง ซึ่งการแสดงของไทยได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกในหลากหลายองค์ประกอบ จึงเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของวงการศิลปะการแสดงไทย ทำให้เกิดละครประเภทต่าง ๆ ที่มีรูปแบบและองค์ประกอบของวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาผสมผสาน ซึ่งเป็นละครรูปแบบใหม่ที่ได้รับความสนใจจากผู้ชมอย่างมาก เช่น ละครดึกดำบรรพ์ ละครพันทาง ละครพูด และละครร้อง โดยละครร้องถือเป็นละครประเภทหนึ่งที่เกิดขึ้นในช่วงปลายสมัยรัชกาลที่ 5 ริเริ่มโดยพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ และเป็นละครที่ได้รับความสนใจจากสังคมไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นละครรูปแบบใหม่ที่ดำเนินเรื่องด้วยการร้องเพลงเป็นหลัก ใช้ท่าทางธรรมชาติหรือ “ท่ากำแบ” แทนกระบวนการรำแบบละครไทยแบบดั้งเดิม ละครร้องที่ถูกกล่าวถึงซ้ำ ๆ และได้รับการตอบรับจากผู้ชมนั้นมีหลายเรื่องด้วยกัน แต่ละครร้องที่ได้รับความนิยมและมีความน่าสนใจในการศึกษาทวิวิธีการแสดงแบบตะวันตก คือ ละครร้อง เรื่อง ตึกตายอดรัก

ตึกตายอดรัก เป็นละครร้องของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ จัดแสดงขึ้นครั้งแรกในปี พุทธศักราช 2450 ทรงใช้นามปากกาว่า “ประเสริฐอักษร” (ประเทิน มหาจันทร์, 2525) ละครร้อง เรื่อง ตึกตายอดรัก กล่าวถึงเรื่องราวความรักของหนุ่มสาวที่ไม่มีความซับซ้อน เป็นเรื่องรักเบาสมอง มีเนื้อหาที่สอดแทรกบรรยายอากาศความสนุกสนาน ชวนหัวเราะ ทำให้ละครร้องเรื่องนี้ได้รับความนิยมจากผู้ชมเป็นอย่างมาก เห็นได้จากหลักฐานในข้อความพระราชหัตถเลขา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว วันที่ 5 พฤษภาคม รัตนโกสินทร์ศก 128 พ.ศ. 2452 ส่งถึงพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ มีความว่า

“เธอทำให้ชาววังคลั่งละครเสียหมดแล้ว บัดนี้กำหนดการสมโภชพระที่นั่ง ซึ่งเคยมีแต่สังเวและดอกไม้แขวน กับประโคมตามแบบมาแต่ดึกดำบรรพ์ บัดนี้จะแถมมีละคร ขอให้ฉันหา เขาออกซื้อเรื่อง ๆ หนึ่งว่า ตึกตาแสนสวย แต่เล่นวันเดียวก็ไม่พอจะขอให้เล่น 2 วัน คือ กำหนดวันเสาร์ที่ 15 และวันอาทิตย์ที่ 16 คราวนี้เป็นวันดูเปล่าแต่ฉันคนเดียวไม่ต้องออกเงิน”

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว)

(พระนางเธอลักษมีลาวัณ, 2474, หน้า 22)

จากข้อความข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าละครร้อง เรื่อง ตึกตายอดรัก เป็นละครที่ได้รับความสนใจและได้รับการตอบรับจากผู้ชมเป็นอย่างมาก โดยในช่วงปลายสมัยรัชกาลที่ 5 และถูกนำมาแสดงในเขตพระราชวังอยู่หลายครั้งเป็นที่ชื่นชมของบรรดาชาววัง เนื่องจากละครร้อง เรื่อง ตึกตายอดรัก เป็นละครร้องที่มีแนวคิด โครงสร้าง รูปแบบ และองค์ประกอบการแสดงที่ได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกเป็นส่วนมาก เป็นการสะท้อนความหลากหลายทางวัฒนธรรมส่งผลให้ละครร้องเรื่องดังกล่าวมีความแปลกใหม่และเป็นที่น่าสนใจ

ละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก จัดแสดงเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน โดยกลุ่มผู้สืบสานละครเรื่องตามแนวทางของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ คือมูลนิธิดุริยประณีต ซึ่งเป็นองค์กรที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อสืบทอด อนุรักษ์ และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย ทั้งในด้านดนตรีไทยและด้านนาฏศิลป์ไทย มูลนิธิดุริยประณีตถือเป็นองค์กรสำคัญให้การอนุรักษ์ละครเรื่องแบบดั้งเดิมของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์ เนื่องด้วยมีบุคลากรในองค์กรที่ได้รับถ่ายทอดทั้งรูปแบบและองค์ประกอบการแสดงละครเรื่องโดยตรงมาจากแม่เยื่อน ศรีไกรวิน (แม่เยื่อนใหญ่) และแม่ชม้อย ช่างละคร (แม่ชม้อย) ซึ่งทั้งสองคนถือว่าเป็นตัวละครสำคัญในคณะละครปรีดาภัยของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์

เนื่องจากอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกถือเป็นวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อประเทศไทยในหลายด้านมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งด้านการเมืองการปกครอง การศึกษา เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และศิลปวัฒนธรรม ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญและเกิดแรงบันดาลใจในการศึกษาอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตก โดยผู้วิจัยมุ่งศึกษาอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกในละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก ที่ทำให้ละครเรื่องนี้เป็นละครที่มีความน่าสนใจและมีความสำคัญในการศึกษาพัฒนาการของอิทธิพลตะวันตกที่มีต่อประเทศไทย รวมไปถึงการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา สืบสาน และอนุรักษ์ละครเรื่องแบบไทยสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกที่มีต่อละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีขอบเขตการศึกษาด้านเนื้อหาโดยการมุ่งศึกษาเฉพาะอิทธิพลทางวัฒนธรรมตะวันตกที่ปรากฏในโครงสร้าง รูปแบบ และองค์ประกอบการแสดงละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ที่จัดแสดงโดยมูลนิธิดุริยประณีต เท่านั้น

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ได้องค์ความรู้ ด้านประวัติความเป็นมา รูปแบบ และองค์ประกอบการแสดงของละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกที่มีต่อสาขานาฏศิลป์และศิลปะการแสดงของไทย
2. ได้องค์ความรู้ด้านอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกที่มีต่อละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก เพื่อเป็นแนวทางในการสืบสาน อนุรักษ์ และต่อยอดรูปแบบการแสดงละครเรื่องและศิลปะการแสดงของไทยชนิดอื่นสืบต่อไป

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก โดยมุ่งเน้นในการวิเคราะห์อิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกที่มีต่อละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวกับ

วิวัฒนาการทางวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นศึกษาปัจจัยที่ว่าด้วยการแพร่กระจาย(Diffusion) เป็นการกระจายออกไปอย่างกว้างขวาง จนทำให้เกิดการคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ขึ้น ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมของนักวิชาการหลายท่าน ดังนี้

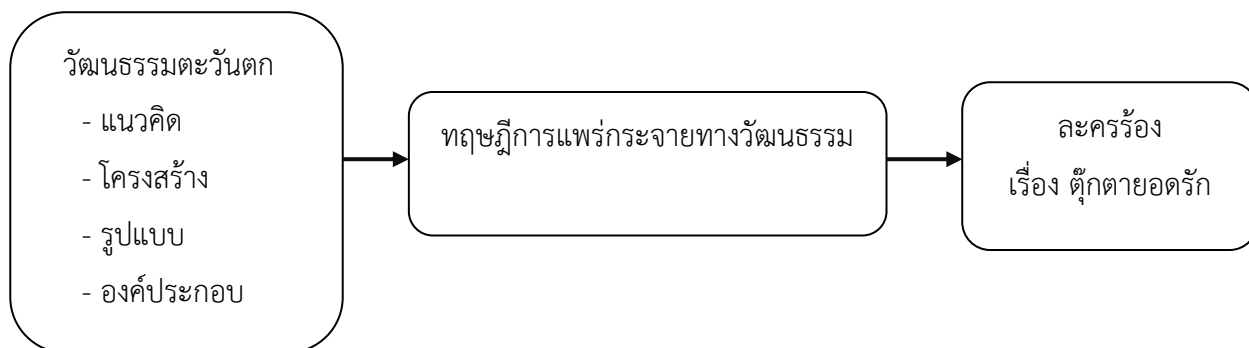
อ้อมใจ วงษ์มณฑา (2555) กล่าวถึงที่มาและพัฒนาการของทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมไว้ว่า ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมสามารถรวบรวมแนวคิดที่เน้นอิทธิพลของการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมต่อการเปลี่ยนแปลง แบ่งได้ 3 กลุ่ม คือ 1) สำนักอังกฤษ (British School) ปฏิเสธแนวคิดที่ว่าวัฒนธรรมต่างเกิดได้ด้วยตัวเองไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งในสำนักนี้มีความเห็นว่าคนมีลักษณะชีวภาพพื้นฐานเหมือนกัน ดังนั้น ถ้าคนจะสร้างวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นที่ต่างกัน วัฒนธรรมก็จะต้องเหมือน ๆ กันในส่วนพื้นฐาน แต่ความแตกต่างหลากหลายขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน 2) สำนักเยอรมัน (German School) มีแนวคิดที่มนุษย์ไม่ชอบสร้างวัฒนธรรมขึ้นมาเอง แต่ชอบยืมวัฒนธรรมจากเพื่อนบ้าน วัฒนธรรมนั้นเมื่อแพร่กระจายไปวัฒนธรรมที่ปลายทางจะต้องเหมือนวัฒนธรรมต้นกำเนิดไม่มากนักน้อย มนุษย์ส่วนใหญ่ในสังคมต่าง ๆ มักไม่ค่อยมีความคิดสร้างสรรค์ ไม่รู้จักคิดค้นสิ่งใหม่ แต่มักลอกเลียนจากผู้อื่นอยู่เสมอ 3) สำนักอเมริกัน (American School) วัฒนธรรมจะแพร่กระจายจากจุดศูนย์กลาง (จุดกำเนิด) ไปตามพื้นที่เท่าที่มันจะไปได้ในเขตภูมิศาสตร์เดียวกัน และยุคสมัยใกล้เคียงกัน ทำให้เราเห็นภาพวัฒนธรรมเป็นกลุ่ม ๆ และแพร่กระจายไปในทุก ๆ ที่ที่ไม่มีอุปสรรคทางภูมิศาสตร์ขวางกั้นตามสภาพทางภูมิประเทศที่มนุษย์สามารถเดินทางไปถึงได้

วีณา เรียวแรง (2565) กล่าวว่า เจ้าของทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม คือ ราล์ฟ ลินตัน (Ralph Linton) นักมานุษยวิทยา ชาวอเมริกา เชื่อว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเกิดจากการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม โดยผ่านการติดต่อสื่อสารกันระหว่างสังคมที่ต่างวัฒนธรรมและต่างแพร่กระจายวัฒนธรรมไปสู่กันและกัน สังคมเจริญกว่าอาจรับวัฒนธรรมบางอย่างของสังคมที่ด้อยกว่าก็ได้ และสังคมที่ด้อยกว่าอาจไม่รับวัฒนธรรมของสังคมที่เจริญกว่าก็เป็นได้ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมส่วนใหญ่เกิดจากการแพร่กระจายของวัฒนธรรมจากภายนอกเข้ามามากกว่าเกิดจากการประดิษฐ์คิดค้นใหม่ขึ้นเองในสังคม

นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ (2565) กล่าวถึงความคิดเรื่อง “การแพร่กระจาย” ทางวัฒนธรรม (Cultural Diffusion) หมายถึงการกระจายตัวของแบบแผนทางวัฒนธรรมจากพื้นที่หนึ่งไปยังพื้นที่อื่น เช่น ภาษา การแต่งกาย ศาสนา เทคโนโลยี วัตถุสิ่งของ เครื่องมือเครื่องใช้ หรือความคิด ความเชื่อ ซึ่ง ลีโอ โฟรบีเนียส (Leo Frobenius) เป็นผู้นำเสนอความคิดนี้ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1897 รูปแบบการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมมี 5 ลักษณะ คือ (1) การแพร่จากที่หนึ่งไปยังที่อื่นโดยวัฒนธรรมในที่เดิมยังคงมีพลังและแพร่ออกไปมีพลังในที่อื่นด้วย (2) การแพร่แบบเปลี่ยนพื้นที่ โดยกลุ่มคนในวัฒนธรรมหนึ่งย้ายถิ่นอาศัยไปอยู่ในที่ใหม่ (3) การแพร่แบบลำดับขั้น เป็นการนำวัฒนธรรมของชนชั้นสูงแพร่ไปสู่ชนชั้นล่าง (4) การแพร่ผ่านบุคคล ซึ่งคน ๆ หนึ่งจะนำวัฒนธรรมติดตัวไปและเผยแพร่ไปสู่คนอื่นหนึ่งแบบตัวต่อตัว (5) การแพร่แบบมีตัวกระตุ้น เป็นการแพร่วัฒนธรรมผ่านบางสิ่งบางอย่าง หรืออาศัยความคิดบางอย่างเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่

จากการศึกษาทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมของนักวิชาการที่กล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเป็นการกระจายวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ที่ถ่ายทอดจากกลุ่มหนึ่งไปอีกรูปแบบหนึ่งเป็นการแพร่กระจายวัฒนธรรมผ่านการติดต่อระหว่างสังคม วัฒนธรรมตะวันตกที่ผสมผสานอยู่ในละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก เป็นลักษณะของการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมอย่างกว้าง โดยเริ่มจากการแพร่กระจายของวัฒนธรรมตะวันตกที่เห็นได้อย่างเด่นชัดในช่วงปลายสมัยรัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้นโยบายเปิดประเทศในการรับวัฒนธรรมตะวันตก เพื่อแสดงให้เห็นว่าประเทศสยามนั้นไม่ใช่บ้านป่าเมืองเถื่อน (ปิยะนาถ อังควาณิชกุล, 2549) ทำให้สังคมไทยได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาในหลายด้านรวมถึงด้านการแสดงของไทย ละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรักได้รับการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมตะวันตก ตั้งแต่ความเป็นมาของละครเรื่อง ที่มาของโครงเรื่องตุ๊กตายอดรัก ลักษณะการแสดง และองค์ประกอบการแสดง ทำให้ละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก เป็นเรื่องที่มีความสนใจจากผู้ชมเป็นอย่างมาก

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัย (2568)

ระเบียบวิธีการวิจัย

อิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกที่มีต่อละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและค้นคว้ารูปแบบการวิจัยตามขั้นตอน โดยการเก็บรวบรวมเอกสารและข้อมูล ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย หนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการ การศึกษาข้อมูลภาคสนาม ประกอบด้วย การสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ ดังนี้

1. กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็นกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านวัฒนธรรมตะวันตกที่มีต่อโครงสร้าง รูปแบบ และองค์ประกอบการแสดงละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก และมีประสบการณ์มากกว่า 20 ปี โดยความรู้และข้อมูลที่สำคัญจากการสัมภาษณ์ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 พูนพิศ อมาตยกุล (2568, 25 กุมภาพันธ์, สัมภาษณ์) กล่าวว่า ละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก ถือละครเรื่องที่มีความนิยมมากในสมัยปลายรัชกาลที่ 5 เป็นบทพระนิพนธ์เรื่องที่สองของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก มีเนื้อหาที่เน้นความสนุกสนาน ขวัญหัวเราะ และ ยังมีการจัดการแสดงมาจนถึงปัจจุบัน

1.3 เสาวนิต วิงวอน (2567, 15 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์) กล่าวว่า ละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก เป็นละครเรื่องที่คู่ควรต่อการศึกษารื่องของอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกที่ผสมผสานอยู่ในละคร ทั้งความเป็นมา รูปแบบ และองค์ประกอบการแสดง ซึ่งถือเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษาหรือริเริ่มสร้างสรรค์งานละครและ ศิลปะการแสดงของไทย

1.4 สาวิกา ชื่นคงชู (2568, 21 มกราคม, สัมภาษณ์) กล่าวว่า ละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก มี กลวิธีการแสดงทั้งการออกท่าทางการแสดง การร้องเพลง และการสื่อสารอารมณ์ของตัวละคร เป็นการแสดงที่ กลวิธีที่แตกต่างจากละครแบบดั้งเดิม ซึ่งเน้นในเรื่องของการแสดงที่ธรรมชาติ ทั้งการพูด การร้อง และการ เคลื่อนไหว

1.5 สืบศักดิ์ ดุริยประณีต (2568, 30 กุมภาพันธ์, สัมภาษณ์) กล่าวว่า เพลงที่ใช้ในการแสดงละคร เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก เป็นเพลงไทยที่ใช้วงดนตรีปี่พาทย์ไม้นวมในการประกอบการแสดง มีหน้าทับพิเศษที่ใช้ใน การแสดงละครเรื่องโดยเฉพาะ เรียกว่า “หน้าทับละครเรื่อง” เพลงต่าง ๆ ที่ใช้ในละครเรื่องเรื่องดังกล่าว เป็นเพลงที่มี ความเข้ากับยุคสมัย ประกอบไปด้วย เพลงไทยแบบเดิม เพลงไทยที่แต่งขึ้นมาใหม่สำหรับละครเรื่อง เพลงไทย สำเนียงฝรั่ง คือ เพลงที่มีเนื้อร้องไทยทั้งร้อยแก้ว ร้อยกลอน แต่นำทำนองฝรั่งมาใช้ในการบรรเลงประกอบการร้อง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การศึกษาอิทธิพลทางวัฒนธรรมตะวันตกในละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก ผู้วิจัยใช้วิธีการจดบันทึกและจัดการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการตั้งแนวข้อคำถามเพื่อเป็นแนวทางใน การสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูล ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

1.1 ประวัติและความเป็นมาของละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก

1.2 อิทธิพลและแนวคิดของวัฒนธรรมตะวันตกที่สอดแทรกอยู่ในละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก

1.3 โครงสร้างและรูปแบบการแสดงของละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก มีการสอดแทรกอยู่อิทธิพลทาง วัฒนธรรมตะวันตกอย่างไร

1.4 องค์ประกอบการแสดงของละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก ได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมตะวันตกใน ส่วนประกอบใดบ้าง

3. วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ ตำรา วรรณกรรม จดหมายเหตุ บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ผ่านการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ การบันทึกและการวิเคราะห์ ข้อมูล นำไปสู่การตรวจสอบเพื่อสรุปประเด็นที่ตอบปัญหาการวิจัย โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ออกเป็น 4 ส่วน คือ การศึกษาข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอข้อมูล

3.1 การศึกษาข้อมูล โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทางวิชาการและข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก ดังนี้

1) การศึกษาข้อมูลเอกสาร การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารจากหนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์และบทความ โดยศึกษาจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เช่น 1) สำนักหอสมุดแห่งชาติ 2) หอจดหมายเหตุแห่งชาติ 3) ศูนย์นราธิปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ 4) สำนักงานวิทยทรัพยากรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 5) ศูนย์รักษาศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ 6) มุลนิธิศุริยประณีต และ 7) ห้องสมุดวิทยาลัยนาฏศิลป์

2) การศึกษาข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านวัฒนธรรมตะวันตกที่มีต่อโครงสร้าง รูปแบบ และองค์ประกอบ การแสดงละครร้อง เรื่อง ตึกตายอดรัก และการการศึกษาข้อมูลจากการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม โดยการศึกษาจากภาพเคลื่อนไหวการแสดงละครร้อง เรื่อง ตึกตายอดรัก

3.2 การตรวจสอบข้อมูล การศึกษาอิทธิพลทางวัฒนธรรมตะวันตกในละครร้อง เรื่อง ตึกตายอดรัก ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบจากการเก็บข้อมูลทางวิชาการและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์ของข้อมูล

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลผ่านวิธีการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ โดยการจำแนกข้อมูลเกี่ยวกับอิทธิพลทางวัฒนธรรมตะวันตกในละครร้อง เรื่อง ตึกตายอดรัก และจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเภทที่กำหนดไว้และทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 1) โครงเรื่องของละครร้อง เรื่อง ตึกตายอดรัก
- 2) รูปแบบการแสดงของละครร้อง เรื่อง ตึกตายอดรัก
- 3) องค์ประกอบการแสดงของละครร้อง เรื่อง ตึกตายอดรัก

3.4 วิเคราะห์ข้อมูลจากการลงภาคสนาม ด้วยการสัมภาษณ์ และสังเกตการณ์ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงตีความข้อสรุปนำเสนอในรูปแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

3.5 การนำเสนอข้อมูล จากการวางแผนดำเนินการศึกษาอิทธิพลทางวัฒนธรรมตะวันตกในละครร้อง เรื่อง ตึกตายอดรัก ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดจากข้อมูลเอกสารและข้อมูลภาคสนามมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล โดยการเขียนเชิงพรรณนาวิเคราะห์ จากนั้นทำการสรุปผลการวิจัย และจัดทำบทความวิจัยตามลำดับ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาอิทธิพลทางวัฒนธรรมตะวันตกที่มีต่อการแสดงละครร้อง เรื่อง ตึกตายอดรัก มีโครงสร้าง รูปแบบ และองค์ประกอบการแสดงที่ได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมตะวันตกสอดแทรกอยู่ในทุกส่วนประกอบของละคร โดยแสดงรายละเอียดอิทธิพลทางวัฒนธรรมตะวันตกที่เห็นอย่างชัดเจนและโดดเด่นในละครร้อง เรื่อง ตึกตายอดรัก ได้ดังนี้

1. โครงเรื่องของละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก

บทละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรัก ดัดแปลงมาจากนวนิยายเรื่อง ดิ เอนแชนทิด ดอลล์ (The Enchanted Doll) ของต่างประเทศ (ประเทิน มหาจันทร์, 2525, หน้า 30) ประพันธ์โดย มาร์ค เลมอน (Mark Lemon)

นักประพันธ์ชาวอังกฤษ ได้รับการตีพิมพ์ครั้งแรกที่กรุงลอนดอนในปี ค.ศ. 1849 (พวงเพ็ญ สว่างใจ, 2551, หน้า 56) ดิ เอนแชนทิด ดอลล์ (The Enchanted Doll) มีเนื้อหาจำนวน 4 บท ได้แก่

บทที่ 1 Jacob Pout's first interview with the black fairy.

บทที่ 2 The Enchanted Doll returns to Jacob Pout.

บทที่ 3 Jacob goes to a bear garden, and afterwards to a Christmas party.

บทที่ 4 Jacob parts from The Enchanted Doll at last.

เมื่อนำนวนิยายเรื่อง ดิ เอนแชนทิด ดอลล์ (The Enchanted Doll) ของ มาร์ค เลมอน (Mark Lemon) มาเปรียบเทียบกับบทละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรัก ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ พบว่า เนื้อเรื่องมีความสอดคล้องกันเพียงแต่มีจุดมุ่งหมายของละครที่แตกต่างกัน นวนิยายเรื่อง ดิ เอนแชนทิด ดอลล์ (The Enchanted Doll) เป็นเทพนิยายที่มีจุดมุ่งหมายสื่อให้เห็นถึงความลึกลับ มหัศจรรย์ของตุ๊กตา ความปรารถนาที่นำไปสู่ผลลัพธ์ที่คาดไม่ถึง ละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรักมีจุดมุ่งหมายที่สื่อให้เห็นถึงเรื่องราวความรักระหว่างชายหญิง ผู้วิจัยสามารถเปรียบเทียบเนื้อเรื่องที่สอดคล้องกันระหว่างบทละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรัก และนวนิยาย เรื่อง ดิ เอนแชนทิด ดอลล์ (The Enchanted Doll) ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1

เปรียบเทียบเนื้อเรื่องระหว่างบทละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรัก และนวนิยายเรื่อง ดิ เอนแชนทิด ดอลล์ (The Enchanted Doll)

หัวข้อเปรียบเทียบ	นวนิยาย เรื่อง ดิ เอนแชนทิด ดอลล์ (The Enchanted Doll)	ละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรัก
ตัวละครหลัก	เจacob พาวด์ (Jacob Pout) ช่างทำตุ๊กตาผู้ยากจน	หลวงกะละมัย ช่างปั้นตุ๊กตา
เนื้อเรื่องโดยย่อ	เจacob พาวด์ (Jacob Pout) เป็นช่างปั้นตุ๊กตาไม้ที่มีฝีมือดี แต่ซี้เกียจและไม่เคยพอใจกับชีวิตของตนเอง เจacob พาวด์ (Jacob Pout) มักจะอิจฉาโทนี่ (Tony) อยู่เสมอ ด้วยนิสัยที่ซี้เกียจของเจacob พาวด์ (Jacob Pout) ทำให้เขาได้พบกับนางฟ้า Malice เป็นนางฟ้าเห็นความอิจฉาและได้มอบตุ๊กตาสีชมพูเป็นเหตุทำให้เกิดเรื่องราววุ่นวาย	หลวงกะละมัยเป็นช่างปั้นตุ๊กตาที่มีฝีมือการปั้นยอดเยี่ยม เขาได้ปั้นตุ๊กตาสีชมพูที่มีลักษณะคล้ายกับลูกสาวของตนเองคือ ชแล่ม เป็นอย่างมาก วันหนึ่งชแล่มได้ทำตุ๊กตาตัวโปรดของคุณพ่อแตก ชแล่มจึงปลอมตัวขึ้นไประหว่างตุ๊กตาแทน จึงเป็นเหตุทำให้เกิดเรื่องราววุ่นวาย

หัวข้อเปรียบเทียบ	นวนิยาย เรื่อง ดิ เอนแซนทิด ดอลล์ (The Enchanted Doll)	ละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก
วัตถุประสงค์ของเรื่อง	ให้กับเขา ทำให้เป็นจุดเริ่มต้นของ เรื่องราวที่น่าเวทีย่างต่าง ๆ ของเจacob พาวด์ (Jacob Pout) ดิ เอนแซนทิด ดอลล์ (The Enchanted Doll) สื่อให้เห็นถึงความอิทธิพลและความไม่พอใจของมนุษย์ซึ่งนำไปสู่ ผลเสียต่าง ๆ การควบคุมอารมณ์และการปรับตัวทัศนคติที่ดี	ละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรัก สื่อให้เห็นถึงการเรียนรู้จากความผิดพลาดของมนุษย์ การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ การยอมรับและการให้อภัย

ที่มา: ผู้วิจัย (2568)

จากตารางข้างต้น สรุปได้ว่าละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรัก นำโครงเรื่องมาจากนวนิยายตะวันตก เรื่อง ดิ เอนแซนทิด ดอลล์ (The Enchanted Doll) ซึ่งเป็นเรื่องราวที่มีการดำเนินเรื่องด้วยตัวละครตุ๊กตาเป็นหลัก เนื้อเรื่องอาจมีความแตกต่างกันบ้าง เนื่องจากพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ได้มีการปรับปรุงและดัดแปลงเรื่องราวเพื่อให้เข้ากับบริบทของสังคมไทยในยุคสมัยนั้น แต่อย่างไรก็ตามทั้งโครงเรื่องและรายละเอียดของการดำเนินเรื่องเห็นได้อย่างชัดเจนว่าเป็นการนำเอาอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตกมาผสมผสานเพื่อให้เกิดความแปลกใหม่ และนำติดตามมากยิ่งขึ้นในบริบทการรับชมของคนไทย

2. รูปแบบการแสดงของละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรัก

จากการศึกษาละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรัก พบว่าละครเรื่องนี้มีรูปแบบการแสดงตรงตามแบบแผนของละครของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ คือการดำเนินเรื่องด้วยการร้องเพลงเป็นหลัก ใช้ท่าทางธรรมชาติหรือ “ท่ากำแบ” ในการสื่อสารลักษณะของท่าทาง ซึ่งรูปแบบการแสดงดังกล่าวมีที่มาจากละครของตะวันตก คือ อุปรากรหรือโอเปร่า นอกจากนี้ละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรัก ยังพบการนำเสนอการแสดงในรูปแบบของการแสดงตาโบลีวังวังต์ (Tableau Vivant)

ตาโบลีวังวังต์ (Tableau Vivant) เป็นภาษาฝรั่งเศส หมายถึง ภาพนิ่งที่มีชีวิต ปีเตอร์ ไวริสซิส (Peter, 2022, p. 2) เสนอว่า “ตาโบลีวังวังต์ (Tableau Vivant) เป็นศิลปะหรือเกมที่ประกอบด้วยการเลียนแบบภาพวาดที่มีชื่อเสียงโดยใช้บุคคลที่มีชีวิตจริง” มีต้นกำเนิดมาจากประเทศฝรั่งเศสในช่วงศตวรรษที่ 19 เป็นการแสดงที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในทวีปยุโรปและสหรัฐอเมริกา มีรูปแบบการแสดงที่นำนักแสดงมาจัดวางให้เหมือนภาพวาด เพื่อให้ดูเหมือนภาพนิ่ง เป็นการเลียนแบบภาพวาดเพื่อความบันเทิง ละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรัก นำกลวิธีการแสดงบทบาทตุ๊กตาดูมาจากการแสดงตาโบลีวังวังต์ (Tableau Vivant) เป็นการแสดงที่นำผู้แสดงที่เป็นคนจริงมาขึ้นนั่งเหมือนตุ๊กตาอยู่บนเวที แทนที่จะนำตุ๊กตาจริง ๆ มาประกอบฉาก สันนิษฐานได้ว่า พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ทรงได้รับอิทธิพลการแสดงมาจากการแสดงตาโบลีวังวังต์ (Tableau Vivant) โดยผู้แสดงละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรัก ที่ได้รับบทบาทเป็นตุ๊กตาประกอบฉากนั้นต่างเป็น

ตุ๊กตาหลากหลายเชื้อชาติ เช่น ตุ๊กตาเชื้อชาติไทย ตุ๊กตาเชื้อชาติจีน ตุ๊กตาเชื้อชาติเกาหลี ตุ๊กตาเชื้อชาติญี่ปุ่น ตุ๊กตาเชื้อชาติฝรั่ง เป็นต้น

3. องค์ประกอบการแสดงของละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรัก

3.1 ท่าทางที่ใช้ในการแสดงในละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรัก เป็นการใช้ลักษณะท่าทางแบบธรรมชาติ หรือเรียกว่า “ท่ากำแบ” ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมตะวันตกจากท่าทางการแสดงของอุปรากรหรือโอเปรา ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยของ เอเม โสตพวาสต์ (Aimee Hautvast) (Aimee, 2020) ในหัวข้อการศึกษาบทบาทของท่าทางในการส่งเสริมสมรรถภาพการแสดงของนักร้องโอเปรา โดยกล่าวว่า การใช้ท่าทางแสดงออกทางร่างกายเป็นเครื่องมือที่ช่วยเพิ่มพลังในการแสดงบนเวที ทำให้การสื่อสารอารมณ์ของตัวละครชัดเจนและเข้มข้นยิ่งขึ้น มีการอธิบายรายละเอียดการเคลื่อนไหวร่างกายที่สอดคล้องกับธรรมชาติ ดังนี้ 1) ดึงดูด กล่าวถึงลักษณะการใช้มือดึงเข้าหาตัวเอง 2) ผลักไส กล่าวถึงลักษณะการใช้มือผลักออกไป 3) ฉีกออก กล่าวถึงลักษณะการใช้มือแยกออกจากกัน 4) รวมกัน กล่าวถึงลักษณะการใช้มือประกบเข้าหากัน 5) เปิด กล่าวถึงลักษณะการใช้มือแยกออกจากกัน 6) บีบแน่น กล่าวถึงลักษณะการใช้มือกำเข้าหากัน 7) ยกขึ้น กล่าวถึงลักษณะการใช้มือยกขึ้น 8) ลดลง กล่าวถึงลักษณะการใช้มือลดลง

จากการวิเคราะห์ลักษณะท่าทางการแสดงโอเปราของเอเม โสตพวาสต์ (Aimee Hautvast) (Aimee, 2020) สรุปได้ว่าพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ทรงนำท่าทางส่วนสำคัญของโอเปรามาดัดแปลงและพัฒนาเป็นท่าทางสำหรับการแสดงละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรัก ซึ่งสามารถแบ่งลักษณะท่าทางสำคัญ ได้ดังนี้

(1) ลักษณะท่าทางของแขนและมือ การยกมือขึ้นแตะใบหน้าหรือหน้าอกเพื่อแสดงท่าทางของความเสียใจ การยกมือขึ้นมาประสานกันระดับอกหรือยื่นมือออกไปด้านหน้าเพื่อแสดงท่าทางของการขอร้อง การเผยมือออกไปในทิศทางต่าง ๆ เพื่อสื่อสารให้เห็นทิศทางของเรื่องราว เป็นต้น

(2) ลักษณะท่าทางของขาและเท้า การยืนเต็มฝ่าเท้าเพื่อแสดงให้เห็นถึงความหนักแน่น มั่นใจ การกระ跳เท้าเพื่อแสดงให้เห็นถึงอำนาจ อารมณ์โกรธ ไม่พอใจ การขยับเท้าไปมาไม่เป็นจังหวะเพื่อแสดงให้เห็นถึงความหวาดกลัว กระวนกระวาย ตื่นเต้น การยืนหรือนั่งไขว่เท้าปิดไป-มาเพื่อแสดงให้เห็นถึงความอาย เป็นต้น

ท่าทางการแสดงของละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรักมีความคล้ายคลึงกับโอเปรา ในท่าทางการเคลื่อนไหวของร่างกายเพื่อสื่อสารและถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกเพื่อให้สอดคล้องกับเสียงร้อง โดยท่าทางจะเป็นลักษณะท่าทางธรรมชาติแตกต่างไปจากการแสดงละครทั่วไป ทำให้การแสดงละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรักมีความน่าสนใจ ดึงดูดผู้ชม และทำท่ายมีมือการแสดงของผู้แสดง

3.2 เพลงที่ใช้ในการแสดง ละครเรื่องพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์เป็นละครที่นำเพลงร้องทำนองฝรั่งมาใช้ในละครของพระองค์ โดยมีหม่อมต่วนนำทำนองเพลงฝรั่งมาปรับเข้ากับกลอนสุภาพของไทยสำหรับร้องเล่นละครเรื่อง เพลงร้องทำนองฝรั่งจึงได้มีขึ้นในครั้งนั้น (กาญจนาคุณพันธุ์, 2520, หน้า 42) ละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรัก ตามบทละครของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์

พงศ์ มีเพลงที่ใช้ในการแสดงทั้งหมด 47 เพลง มีทั้งเพลงไทยแบบเดิมและเพลงไทยทำนองฝรั่งผสมผสานกัน โดยผู้วิจัยศึกษาเพลงในละครเรื่อง เรื่อง ตึกตายอดรัก ผ่านมูลนิธิตริยประณีต พบว่าเพลงที่ใช้ในการแสดง ละครเรื่อง เรื่อง ตึกตายอดรัก ของมูลนิธิตริยประณีต สามารถรวบรวมได้ทั้งหมด 34 เพลง โดยมีเพลงที่เป็นเพลงไทยแบบเดิม 31 เพลง และเพลงที่เป็นเพลงทำนองฝรั่ง 3 เพลง คือ ไวโอเล็ต ฝรั่งเศส ปิดตาเวีย

3.3 การแต่งกายละครเรื่อง เรื่อง ตึกตายอดรัก สร้างขึ้นในช่วงปลายสมัยรัชกาลที่ 5 รูปแบบการแสดงจึงเป็นการนำเสนอเรื่องราวของตัวละครที่อยู่ปลายสมัยรัชกาลที่ 5 ต่อเนื่องจนถึงต้นสมัยรัชกาลที่ 6 ซึ่งถือเป็นยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม อิทธิพลทางวัฒนธรรมตะวันตกถูกเผยแพร่เข้ามา ยังสังคมไทย เจ้านายฝ่ายในได้เปลี่ยนจากหม่อมสไบมาใส่เสื้อลูกไม้แขนพองแบบฝรั่ง ตกแต่งด้วยสร้อยคอยาว สวมถุงเท้ายาว (บรรณพรวรรณ ทองคำพงษ์, 2560, หน้า 9) ละครเรื่อง เรื่อง ตึกตายอดรัก จึงมีรูปแบบการแต่งกาย แบบในรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6 ที่มีอิทธิพลทางวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาผสมผสาน โดยลักษณะการแต่งกาย ของละครเรื่อง เรื่อง ตึกตายอดรัก ผู้วิจัยสามารถอธิบายรายละเอียดได้ ดังนี้

1) การแต่งกายสมัยรัชกาลที่ 5

- การแต่งกายของชาย นุ่งผ้าโจงกระเบน สวมเสื้อราชปะแตน สวมหมวกทรงนกยูง ถือไม้เท้า หรือนุ่งผ้าไหมสีน้ำเงิน สวมเสื้อคอปิด สวมหมวกเฮลเมต สวมถุงเท้าและรองเท้านางสีด้า

- การแต่งกายของหญิง นุ่งโจงกระเบน เสื้อแขนกระบอก แขนยาว ผ่าอก หม่อมผ้าแพร ผ้าคาด หรือนุ่งผ้าจีบไว้ชายพก นุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อแขนยาว ต้นแขนพองแบบหมูแฮม

ตัวละครในละครเรื่อง เรื่อง ตึกตายอดรัก ที่แต่งกายตามแบบสมัยรัชกาลที่ 5 ประกอบด้วย หลวงกะละมัย แม่โถม พระชนะ แม่เทศ เจ้าไม้ นางเต่า เจ้าเถื่อน นางเหมือง เนื่องจากเป็นตัวละครที่มีลักษณะของ ความเป็นผู้ใหญ่ วัยกลางคน ทำให้ลักษณะกายแต่งกายจะอยู่ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 5

2) การแต่งกายสมัยรัชกาลที่ 6

- การแต่งกายของชาย นุ่งโจงกระเบนม่วงสวมเสื้อราชปะแตน ตัดผม แบบยุโรป สวมถุงเท้า

- การแต่งกายของหญิง นุ่งโจงกระเบนใส่เสื้อลูกไม้คอลึก นิยมแขนยาวเสมอศอก มีผ้าสไบพาด ไหลโดยรอบ หรือนิยมผ้าขึ้น มีลายเชิง เสื้อระบายลูกไม้เป็นชั้น

ตัวละครในละครเรื่อง เรื่อง ตึกตายอดรัก ที่แต่งกายตามแบบสมัยรัชกาลที่ 6 ประกอบด้วย หลวง หลวงวิเชียร แม่ชแล่ม หลวงพานิช เนื่องจากตัวละครทั้ง 3 มีลักษณะท่าทางและช่วงอายุน้อยกว่ากลางคน ถือเป็น คนสมัยใหม่ในช่วงรัชกาลที่ 5 ทำให้ลักษณะกายแต่งกายจะอยู่ในช่วงปลายสมัยรัชกาลที่ 5 จนถึงต้นสมัยรัชกาลที่ 6

ภาพ 2 การแต่งกายในละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก

ที่มา: ผู้วิจัย (2568)

3.4 เวทีและฉากประกอบการแสดง ละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรัก มีส่วนประกอบการแสดงที่รวบรวมอิทธิพลทางวัฒนธรรมตะวันตกมาผสมผสานอยู่ในองค์ประกอบการแสดง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) เวทีและพื้นที่ที่ใช้ในการแสดง

ลักษณะเวทีและพื้นที่ในการแสดงของละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรัก เป็นห้องโถงกว้าง มีบันไดขึ้นอยู่ตรงกลาง ทางซ้ายของบันไดพื้นล่างทำเป็นห้องสี่เหลี่ยมผืนผ้า ต่อเข้าไปจนถึงที่นั่งคนดู ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ทางมีการเก็บค่าเข้าชม รายละเอียดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าเวทีและพื้นที่ในการแสดงของละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรัก เป็นลักษณะของเวทีแบบตะวันตก มีพื้นที่สำหรับผู้ชมที่นั่งเป็นแถว ไม่ใช่พื้นที่เปิดโล่งเหมือนการแสดงรำแบบดั้งเดิม ซึ่งได้รับแนวคิดมาจากโรงละครแบบฝรั่ง ซึ่งถือเป็นจุดเปลี่ยนของละครไทยในการนำเสนอละครที่ผสมผสานศิลปะการแสดงแบบไทยเข้ากับแนวคิดและเทคนิคของละครตะวันตก

2) ฉากประกอบการแสดง

ฉากที่ใช้สำหรับการแสดงละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรัก เป็นการแสดงที่เปลี่ยนฉากไปตามท้องเรื่อง โดยฉากละครมีความสมจริงและซับซ้อนมากขึ้นตามแบบละครตะวันตก รวมไปถึงอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการประกอบฉากเพื่อความหลากหลายและสมจริง

การอภิปรายผล

จากการศึกษาอิทธิพลทางวัฒนธรรมตะวันตกที่มีต่อละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรัก ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ว่า ละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรัก เป็นละครที่ได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมตะวันตกจากการผสมผสานรูปแบบและองค์ประกอบต่าง ๆ ของละครตะวันตก ทำให้ละครดังกล่าวมีความแปลกใหม่และเป็นที่น่าสนใจ โดยเห็นได้อย่างเด่นชัด คือ 1) โครงสร้างของละครเรื่อง ตุ๊กตายอดรัก ที่ดัดแปลงมาจากบทประพันธ์ของ มาร์ค เลมอน (Mark Lemon) เรื่อง ดิ เอนชานทิด ดอลล์ (The Enchanted Doll) ซึ่งมี

การนำเสนอบทบาทเกี่ยวกับตุ๊กตาเป็นหลักในการดำเนินเรื่อง ทำให้ละครมีความแปลกใหม่ ชวนให้น่าติดตาม

2) รูปแบบการแสดงละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก ละครเรื่องดังกล่าวเป็นละครที่มีรูปแบบการแสดงมาจากอิทธิพลทางวัฒนธรรมตะวันตกอย่างโดดเด่น คือ การแสดงบทบาทตุ๊กตาโดยผู้แสดงเป็นคนแสดงจริง มารับบทบาทเป็นตุ๊กตาที่ทำท่าทางยืดยางเหมือนภาพวาด หรือเรียนการแสดงนี้ว่า “ตาโบลวิงด์”

3) องค์ประกอบการแสดงของละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก ที่ได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมตะวันตก ได้แก่

(1) ท่าทางที่ใช้ในการแสดง เป็นท่าทางธรรมชาติหรือเรียกว่า “ท่ากำแบ” ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากท่าทางที่ใช้ในการแสดงโอเปร่าของตะวันตก (2) เพลงที่ใช้ในการแสดงละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก สามารถรวบรวมได้ทั้งหมด 34 เพลง โดยมีเพลงที่เป็นเพลงไทยแบบเดิม 31 เพลง และเพลงที่เป็นเพลงทำนองฝรั่ง 3 เพลง

(3) การแต่งกาย กล่าวได้ว่าละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก มีลักษณะการแต่งกายที่ได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตก มีการสวมเสื้อราชประแตน สวมหมวก สวมถุงเท้า และรองเท้า ผู้หญิงเริ่มสวมเสื้อแพรไหม ลูกไหม ตัดแบบตะวันตก เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการรับวัฒนธรรมตะวันตกเข้าสู่สังคมไทยอย่างชัดเจน (4) เวทีและฉากประกอบการแสดงละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก ได้รับแนวคิดและอิทธิพลมาจากละครตะวันตก ทั้งพื้นที่ที่ใช้ในการแสดงและเทคนิคการปรับเปลี่ยนฉากเพื่อความสมจริง

จากการศึกษาอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกที่มีต่อละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก ทำให้ทราบถึงความเป็นมาและพัฒนาการของอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกที่ปรากฏในละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก สอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม กล่าวได้ว่าอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกถูกแพร่กระจายเข้าสู่สังคมไทยอย่างรวดเร็วและหลากหลาย โดยละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก มีกระบวนการในการรับวัฒนธรรมตะวันตกจากการนำนวนิยายของตะวันตกมาดัดแปลงเป็นละครเรื่อง การนำลักษณะท่าทางของตะวันตกมาผสมผสานกับลักษณะท่าทางของการแสดงแบบไทย การนำองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งเพลง เครื่องดนตรี เครื่องแต่งกาย เวที และฉากประกอบการแสดง ทำให้เกิดเป็นการแสดงแบบใหม่ที่เรียกว่า “ละครเรื่อง” เหตุนี้ละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก จึงเป็นละครที่รองรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมด้วยการปรับเปลี่ยน พัฒนา และบูรณาการทำให้เกิดเป็นละครที่ดึงดูดผู้ชมและได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในสมัยนั้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากการศึกษา ละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรัก สามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้และพัฒนาการแสดงละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรักให้เข้ากับยุคสมัยได้มากขึ้น โดยการนำอิทธิพลทางวัฒนธรรมตะวันตกและลักษณะสังคมไทยในปัจจุบันมาต่อยอดให้ละครเรื่อง เรื่อง ตุ๊กตายอดรักพัฒนาไปได้ในระดับสากล และเป็นแนวทางในการรื้อฟื้นละครของไทยเพื่อการสืบสานและอนุรักษ์ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรพิจารณาการสร้างสรรค์ละครร้องไทยร่วมสมัย โดยศึกษาโครงสร้างละครร้องแบบตะวันตกเพื่อเปรียบเทียบกับละครร้องแบบไทย และพัฒนารูปแบบละครร้องไทยให้มีความร่วมสมัย ดึงดูดผู้ชม

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนาคนันท์. (2520). *เรื่องของละครและเพลง*. สำนักพิมพ์เรื่องศิลป์.
- จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2474). *สำเนาพระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชทานกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์*. (พระนางเธอลักษมีลาวัลทรงพิมพ์เนื่องในงานพระศพกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์). พระนคร: โสภณ พิพรรณธนากร.
- นฤพนธ์ คิ้ววิเศษ. (2565). *การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม*.
<https://anthropologyconcepts.sac.or.th/glossary/35>
- บรรณพรพรรณ ทองคำพงษ์. (2560). *การออกแบบหนังสือข้อมูลเชิงคุณภาพ เรื่องวิวัฒนาการวัฒนธรรม การแต่งกายของสตรีไทยตั้งแต่ยุครัตนโกสินทร์สมัยใหม่ถึงปัจจุบัน*. ศิลปนิพนธ์ปริญญาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ประเทิน มหาพันธ์. (2525). *ศิลปะการละครของไทย*. มูลนิธิเจมส์ ทอมสัน.
- ปิยะนาถ อังควาณิกุล. (2549). การสร้างความเป็นตะวันตกให้กับเมืองบางกอกในช่วงการปรับตัวให้ทันสมัย. *วารสารประวัติศาสตร์*, 49(1), 56-77.
- พูนพิศ อมาตยกุล. นักวิชาการสาขานตรีวิทยา ที่ปรึกษาวิทยาลัยราชสุตา มหาวิทยาลัยมหิดล (ผู้ให้สัมภาษณ์) *ลักขิกา สุภาโชค*. (ผู้สัมภาษณ์) เมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2568.
- พวงเพ็ญ สว่างใจ. (2551). *คุณค่าทางวรรณคดีของบทละครของของไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎิบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วีณา เรี่ยวแรง. (2565). *ละครแก่นในจังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
- สาวิกา ชื่นคงชู. (ผู้ให้สัมภาษณ์) *ลักขิกา สุภาโชค*. (ผู้สัมภาษณ์) เมื่อ 21 มกราคม 2568.
- เสาวนิต วิงวอน. (ผู้ให้สัมภาษณ์) *ลักขิกา สุภาโชค*. (ผู้สัมภาษณ์) เมื่อ 15 พฤศจิกายน 2567.
- สืบศักดิ์ ดุริยประณีต. (ผู้ให้สัมภาษณ์) *ลักขิกา สุภาโชค*. (ผู้สัมภาษณ์) เมื่อ 30 กุมภาพันธ์ 2568.
- อ้อมใจ วงษ์มณฑา. (2555). *ความคาดหวังของผู้บริหาร บุคลากร และนักศึกษาต่อบทบาทการส่งเสริมการบริหารงานเอกสารข้อมูลทางวัฒนธรรมของสถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประจำปีงบประมาณ 2555.

Aimee, H. (2020). *Gestures and their role in restoring a singer's performance-focus*.

<https://www.researchcatalogue.net/view/544323/727178>

Peter, V. (2022). *Tableau Vivant and the Aesthetics of Modernity*. A dissertation for the degree of Doctor, University of Michigan.

รูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูผู้สอน และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี

วันที่รับบทความ: 13 มีนาคม 2568
วันแก้ไขบทความ: 3 เมษายน 2568
วันตอบรับบทความ: 14 เมษายน 2568

นวรรตน์ ประทุมตา¹

วีรวัฒน์ จันทน์ตะนะ²

ดวงพร สุขธิพัฒน์³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูผู้สอนและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี ด้วยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยดำเนินการวิจัย 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูผู้สอนและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา กับผู้บริหาร คณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม 2) การพัฒนารูปแบบโดยใช้การอภิปรายกลุ่ม กับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 3) การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 4) การทดลองใช้รูปแบบกับกลุ่มเป้าหมาย 5) การประเมินการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการหลังการใช้รูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยงของครูผู้สอนโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้ทรงคุณวุฒิและครูจากโรงเรียนพี่เลี้ยง 6) ประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์หลังการใช้รูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยงของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี

ผลการวิจัย พบว่า

1. รูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูผู้สอนและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของ

^{1,2,3} อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

* ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: nawarat.pra@mail.pbru.ac.th

อีเมล: ² ssu26003@hotmail.com, ³ aj.yooie30@gmail.com

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี มีรายละเอียดการดำเนินงานการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยงสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านกระบวนการบริหารที่ชัดเจน โดยมีองค์ประกอบและขั้นตอนที่เกี่ยวข้องดังนี้ 1. ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) กรรมการสถานศึกษา 2) ผู้ปกครอง 3) ครูและบุคลากรทางการศึกษา 2. กระบวนการบริหาร ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การตัดสินใจ 3) การปฏิบัติ 4) การประเมินผล 5) การรับผลประโยชน์ 3. ฝ่าย/งานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) งานวิชาการ 2) งานบุคลากร 3) งานบริหารทั่วไป โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนสอนแบบบูรณาการของครูผู้สอนและทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ผลการประเมินรูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยง โดยผู้ทรงคุณวุฒิในภาพรวม มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 ($SD = 0.42$)

2. ผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการหลังการใช้รูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยงของครูผู้สอนโรงเรียนบ้านบางเกตุ โดยผู้ทรงคุณวุฒิและครูจากโรงเรียนพี่เลี้ยง อยู่ระดับดีมาก

3. ผลการประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์หลังการใช้รูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยงของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี มีคะแนนเฉลี่ย 16.33 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.67

คำสำคัญ: โรงเรียนขนาดเล็ก; โรงเรียนพี่เลี้ยง; การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ; ทักษะการคิดวิเคราะห์
ประเภทบทความ: บทความวิจัย

A Model for Managing and Developing Small Schools Through a Mentoring Process to Enhance Teachers' Integrated Teaching Efficiency and Develop Analytical Thinking Skills of Primary School Students in Phetchaburi Province

Received: 13 March 2025

Revised: 3 April 2025

Accepted: 14 April 2025

Nawarat Prathumta ¹

Weerawat Chantharattana ²

Duangporn Sukhthitiphat ³

Abstract

This research aimed to develop and examine the effects of a management and development model for small schools utilizing the mentor school approach. The objective was to enhance the effectiveness of integrated teaching and learning management among teachers, as well as to improve analytical thinking skills among primary school students in Phetchaburi Province. The study employed an action research methodology and was conducted in six phases as follows: 1. Document analysis and in-depth interviews with school administrators, teachers, and school board members of the targeted schools to assess the current state and challenges of managing small schools through a mentoring process and to establish a conceptual framework for developing the model. 2. Model development through focus group discussions with experts to refine the management and development model. 3. Model evaluation by collecting feedback through questionnaires from the expert group to assess the model appropriateness. 4. Model implementation by applying the developed model in the targeted schools. 5. Evaluation of integrated teaching management after the model implementation, performed by experts and mentor teachers. 6. Evaluation of students' analytical thinking skills after the model implementation among primary school students in Phetchaburi Province.

The research findings are as follows:

1. The developed model for managing and developing small schools through a mentoring process to improve teachers' integrated teaching efficiency and enhance the analytical thinking skills of primary school students in Phetchaburi Province was found to be highly effective. The model's administrative processes were clearly defined and included the following components:

^{1,2,3} Lecturer, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University,

* Corresponding author email: nawarat.pra@mail.pbru.ac.th

Email: ² ssu26003@hotmail.com, ³ aj.yooie30@gmail.com

1. Stakeholders involved e.g. 1) School board members 2) Parents 3) Teachers and educational personnel. 2. Administrative processes e.g.: 1) Planning 2) Decision-making 3) Implementation 4) Evaluation 5) Benefit realization. 3. Relevant tasks/areas e.g. 1) Academic Affairs 2) Personnel Affairs 3) General Administration. The model aimed to enhance teachers' ability to perform integrated teaching and improve students' analytical thinking skills. The overall evaluation of the model by experts indicated that it was highly appropriate, with a mean score of 4.55 ($SD = 0.42$).

2. The evaluation of integrated teaching management after implementing the developed model in Ban Bang Ket School, conducted by experts and mentor teachers, was rated as excellent.

3. The assessment of students' analytical thinking skills after implementing the model showed an average score of 16.33 out of 20, equivalent to 81.67 per cent.

Keywords: Small school; Mentor school; Integrated teaching and learning management; Analytical thinking skills

Type of Article: Research Article

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กของไทยเป็นปัญหาที่มีมาอย่างยาวนานกว่าครึ่งศตวรรษ โดยเริ่มจากการที่มีการโอนโรงเรียนประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการไปสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในปีพุทธศักราช 2509 ทำให้แต่ละท้องถิ่น สร้างโรงเรียนขึ้นมาเป็นการแสดงศักยภาพของท้องถิ่น มีลักษณะเป็นโรงเรียนประจำหมู่บ้าน โดยมีแนวคิดการพัฒนาชุมชนที่เรียกว่า “บวร” ซึ่งหมายถึง แนวคิดการพัฒนาชุมชนโดยใช้พลังของบ้าน วัด โรงเรียน มารวมเป็นพลังในการพัฒนาหมู่บ้าน แนวคิดดังกล่าวจึงนำมาซึ่งการสร้างวัดและโรงเรียนให้เป็นสัญลักษณ์แห่งความเข้มแข็ง ของหมู่บ้าน เรียกได้ว่าหากจะดูว่าหมู่บ้านใด มีความเข้มแข็งสมบูรณ์ จะต้องประกอบด้วย หมู่บ้านที่มีความเป็นระเบียบ มีความสวยงาม มีวัดและโรงเรียนประจำหมู่บ้าน ในส่วนของการจัดตั้งโรงเรียนจึงเกิดขึ้นอย่างมากมาย มีโรงเรียนที่ได้รับการบริจาคที่ดินและอาคารจากการร่วมแรงร่วมใจของคนในชุมชน เพราะเห็นว่าการมีโรงเรียนในหมู่บ้านย่อมทำให้เด็ก ๆ มีความสะดวกในการเดินทางไปโรงเรียน ซึ่งถือว่าเป็นแนวคิดที่หวังดีต่อชุมชนและเด็กลูกหลานของตนเอง เพราะในยุคนั้นการเดินทางยังไม่มีความสะดวกสบาย เส้นทางคมนาคมยังมีความยากลำบาก การมีโรงเรียนของหมู่บ้าน จึงเป็นความสุขของทุกคนที่มีส่วนร่วมในการสร้างโรงเรียน เมื่อกาลเวลาผ่านไปสภาพของชุมชนเปลี่ยนแปลงไป เส้นทางเดินทางมีความสะดวกรวดเร็ว ค่านิยมของคนในชนบทเปลี่ยนแปลงไป ต้องการส่งลูกหลานของตนไปเรียนในเมืองหรือชุมชนขนาดใหญ่ เพราะเชื่อว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ย่อมมีคุณภาพดีกว่าโรงเรียนในชนบท และเมื่อเส้นทางคมนาคมสะดวก ระยะทางไม่เป็นปัญหาอุปสรรคของการเดินทาง ชาวบ้านบางคนที่มีรถยนต์ไปส่งบุตรหลาน ได้มีการรับเด็กคนอื่น ๆ ไปด้วย จึงเป็นการเริ่มต้นของอาชีพขับรถรับส่งนักเรียนขึ้นมา มีการประชาสัมพันธ์และดำเนินการย้ายนักเรียนจากหมู่บ้านเข้าไปเรียนในเมือง และยังมีโรงเรียนเอกชนที่เข้ามาให้บริการถึงหมู่บ้าน โดยมีรถรับส่งนักเรียน ประกอบกับประเทศไทยมีนโยบายคูปองกักตุนและดำเนินการอย่างได้ผลดียิ่ง คือ การทำให้อัตราการเกิดของเด็กลดลงอย่างรวดเร็ว และอีกเหตุผลที่สำคัญ คือ เมื่อมีการเคลื่อนย้ายแรงงานของคนในชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานคร หรือเมืองใหญ่ที่มีโรงงานอุตสาหกรรมหรือสถานประกอบการ จึงเกิดความเปลี่ยนแปลงของชีวิตชาวชนบท ที่มีโครงสร้างครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม สมาชิกของครอบครัวจะเหลือเพียง ผู้สูงอายุ

ไกรยศ ภัทรวาท (2562) กล่าวว่า โจทย์ของโรงเรียนขนาดเล็กเป็นโจทย์ที่มีความซับซ้อนและถือเป็นโจทย์สำคัญในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของประเทศ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (ก.ส.ศ.) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก เพื่อตีโจทย์โรงเรียนขนาดเล็กให้เห็นภาพและแนวทางการปฏิรูปเชิงระบบที่ชัดเจน เพื่อสนับสนุนกระบวนการวิจัยเชิงระบบ ที่นำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงระบบ เพื่อกำหนดโจทย์การทำงานที่นำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อการปฏิรูปความเสมอภาคทางการศึกษาของโรงเรียนให้สามารถ ยืนหยัดต่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพให้แก่เด็กเยาวชนในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วย 3 ตัวย่อย คือ 1) การแก้ปัญหาด้วยข้อมูลและหลักฐานเชิงประจักษ์โดย ก.ส.ศ. ได้พัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (Information System for Equitable Education: ISEE) ระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ ที่ช่วยให้ทุกคนเห็นสภาพปัญหาที่แท้จริง 2) การจัดสรร

ทรัพยากรด้วยหลักความเสมอภาค (Equity-based Budgeting) เพื่อค้นหาโรงเรียน ที่ต้องรักษาไว้ (Protected School) ปัจจุบันโรงเรียนกลุ่มนี้ได้รับการจัดสรรงบประมาณส่วนใหญ่ด้วยสูตรการจัดสรรเงิน งบประมาณแบบเดียวกับโรงเรียนปกติทั่วไปในประเทศไทย ตามสูตรการจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัว นักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วน คือ เงินอุดหนุน รายหัวและงบเรียนฟรี 15 ปี ที่แปรผันตามจำนวนนักเรียนและระดับการศึกษา โดยมีงบประมาณเพิ่มเติม ให้แก่โรงเรียนขนาดเล็ก 3) นวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ด้วยสภาพความจำเป็น พิเศษทั้ง ข้อจำกัดทางด้านทรัพยากรบุคคลและความด้อยโอกาสของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็ก เยาวชนในโรงเรียนขนาดเล็ก จำเป็นต้องอาศัยนวัตกรรมในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเสมอภาค ให้โอกาสทางการศึกษา

ผู้วิจัยสนใจที่จะสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการ โรงเรียนพี่เลี้ยง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูผู้สอนและพัฒนา ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี เพื่อเป็นต้นแบบในการแก้ปัญหา โรงเรียนขนาดเล็กโดยคำนึงถึงสิทธิทางการศึกษาของเด็กทุกคน ไม่สร้างภาระให้กับผู้ปกครองหรือหากทำให้ ผู้ปกครองเห็นประโยชน์ของการดำเนินการว่าเป็นการช่วยเพิ่มคุณภาพให้กับผู้เรียน โดยยึดตามความมุ่งหมาย และหลักการตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้อง เป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียน พี่เลี้ยง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูผู้สอนและพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อประเมินผลการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการหลังการใช้รูปแบบการบริหารและพัฒนา โรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยง ของครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี
3. เพื่อประเมินผลการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์หลังการใช้รูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียน ขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยงของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัย จากเอกสาร ตำรา บทความ วารสาร รายงานการวิจัย สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์ทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา รูปแบบการบริหาร พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยง การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณา การของครูผู้สอนและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

2. ขอบเขตด้านประชากร

โรงเรียนเป้าหมาย ได้แก่ โรงเรียนบ้านบางเกตุ ตำบลบางเก่า อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 21 คน และครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 3 คน เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นในระดับประถมศึกษา

โรงเรียนพี่เลี้ยง ได้แก่ โรงเรียนบ้านในดง หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านในดง อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ซึ่งได้รับรางวัลโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล (1 ตำบล 1 โรงเรียนคุณภาพ) ครู จำนวน 11 คน

3. ขอบเขตด้านเวลา ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2567 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 5 เดือน

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีทักษะการคิดวิเคราะห์จากการเข้าร่วมโครงการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยง
2. ครูเกิดเครือข่ายการทำงานร่วมกันเกิดรูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูผู้สอนและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์

ความสามารถในการคิดวิเคราะห์เป็นการคิดระดับสูง ไม่สามารถมองเห็นได้ ชัดเจนแต่นักศึกษาได้ศึกษาการวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ไว้ ดังนี้

บลูม (Bloom, 1956, pp. 201-207) ได้กล่าวถึงการวัดความสามารถในการคิด วิเคราะห์ประกอบไปด้วยการวัดความสามารถผู้เรียน 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความสำคัญ เป็นการแยกแยะว่าสิ่งใดจำเป็น ไม่จำเป็น สิ่งใดสำคัญ สิ่งใดไม่สำคัญ
2. ด้านความสัมพันธ์ เป็นการค้นหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ว่ามีอะไร ความสัมพันธ์หรือเชื่อมโยงกันอย่างไรมีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใดและความสัมพันธ์นั้นสอดคล้องหรือขัดแย้งกัน
3. ด้านหลักการ หมายถึง การค้นหาเชิงระบบเรื่องราวสิ่งของการทำงานต่างๆ ว่าสิ่งนั้นดำรงอยู่ในสภาพเช่นนั้นเนื่องจากอะไรมีอะไรเป็นหลักมีหลักการอย่างไรมีเทคนิคอะไรที่ยึดถือและมีสิ่งใดเป็นตัวเชื่อมโยง

บลูม (Bloom, 1956) อ้างถึงใน ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ (2539) กล่าวว่า การวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์เป็นการวัดความสามารถในการแยกแยะส่วนย่อย ๆ ของเหตุการณ์เรื่องราว

หรือเนื้อหาต่างๆ ว่าประกอบด้วยอะไรมีจุดมุ่งหมายหรือประสงค์สิ่งใด นอกจากนั้นยังมีส่วนย่อย ๆ ที่สำคัญในแต่ละเหตุการณ์เกี่ยวพันกันอย่างไร และเกี่ยวพันโดยอาศัยหลักการใด จะเห็นว่าสมรรถภาพด้านการวิเคราะห์จะเต็มไปด้วยการหาเหตุและผลมาเกี่ยวข้องกันเสมอ การวิเคราะห์จึงต้องอาศัยพฤติกรรมด้านความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ มาประกอบการพิจารณาวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1. การวิเคราะห์ความสำคัญ เป็นการวิเคราะห์ว่าสิ่งที่ยู้นั้นอะไรสำคัญ หรือ จำเป็นหรือมีบทบาทมากที่สุด ตัวไหนเป็นเหตุ ตัวไหนเป็นผล ที่ถูกต้องและเหมาะสมที่สุด ตัวอย่างคำถาม เช่น ศิล 5 ข้อใดสำคัญที่สุด

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นการหาความสัมพันธ์ หรือความเกี่ยวข้อง ส่วนย่อยในปรากฏการณ์หรือเนื้อหานั้น เพื่อนำมาอุปมาอุปไมย หรือค้นหาว่าแต่ละเหตุการณ์ นั้นมีความสำคัญอะไรที่เกี่ยวข้องกัน ตัวอย่างคำถามเช่นเหตุใดแสงจึงเร็วกว่าเสียง

3. วิเคราะห์หลักการ เป็นความสามารถที่จะจับเข้าเงื่อนไขของเรื่องราวที่ว่ายึดหลักการใดมีเทคนิคหรือยึดปรัชญาใด อาศัยหลักการใด สื่อสารสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ตัวอย่างคำถาม เช่น รถยนต์วิ่งได้โดยอาศัยหลักการใด

สมนึก ภัททิยธนี (2551) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์เป็นการใช้วิจารณ์ญาณเพื่อไต่ตรอง การแยกแยะพิจารณาตุลรายละเอียดของสิ่งต่างๆ หรือเรื่องราวต่างๆ ว่ามีขึ้นใดสำคัญที่สุดของชิ้นส่วนใดสัมพันธ์กันมากที่สุด และชิ้นส่วนใดอยู่ร่วมกันได้หรือทำงานได้เพราะอาศัยหลักการใดซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. การวิเคราะห์ความสำคัญ หมายถึง การพิจารณาหรือจำแนกได้ว่าชิ้นใดหรือส่วนใดเหตุการณ์ใดตอนใดสำคัญที่สุด หรือหาจุดเด่น จุดประสงค์สำคัญ สิ่งที่ชอบเร้น

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ หมายถึง การค้นหา ความเกี่ยวข้องระหว่าง คุณลักษณะสำคัญของเรื่องราวหรือสิ่งต่างๆ ว่าสองชิ้นส่วนใดสัมพันธ์กัน รวมถึงข้อสรุป อุปมาอุปไมย

3. วิเคราะห์หลักการ หมายถึง การให้พิจารณาดูชิ้นส่วน หรือส่วนปลีกย่อย ต่างๆว่าทำงานหรือเกาะยึดกันได้ดี หรือคงสภาพเช่นนั้นได้ เพราะใช้หลักการใดเป็นแกนกลางจึงถามโครงสร้างหรือหลักหรือวิธีการที่ยึด จากการศึกษาการวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์

สรุปได้ว่า การวัดการคิดวิเคราะห์ เป็นกระบวนการวัดความสามารถในการใช้เหตุผลและวิจารณ์ญาณ โดยแยกแยะองค์ประกอบย่อยของข้อมูล เหตุการณ์ หรือเรื่องราว เพื่อตรวจสอบความสำคัญ ความสัมพันธ์ และหลักการที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งการวัดออกเป็น 3 ด้านหลัก ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความสำคัญ เป็นการแยกแยะว่าสิ่งใดมีความสำคัญ จำเป็น หรือมีบทบาทมากที่สุด พิจารณาหาเหตุและผลของสิ่งต่าง ๆ รวมถึงการค้นหาสาระสำคัญ จุดเด่น และสิ่งที่ชอบเร้น ตัวอย่างคำถาม ศิล 5 ข้อใดสำคัญที่สุด

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นการค้นหาความเกี่ยวข้องระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น การเชื่อมโยง เหตุและผล หรือการอุปมาอุปไมย พิจารณาว่าสิ่งต่าง ๆ สัมพันธ์กันอย่างไร สอดคล้องหรือขัดแย้งกันเพียงใด ตัวอย่างคำถาม เหตุใดแสงจึงเร็วกว่าเสียง

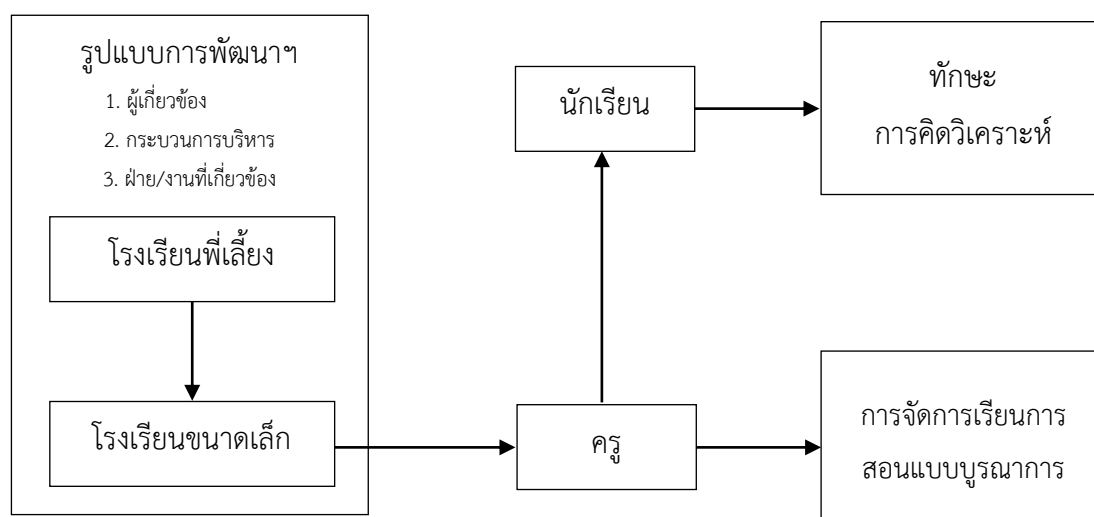

3. การวิเคราะห์หลักการ เป็นการค้นหาโครงสร้าง หลักการ หรือระบบที่เป็นแกนกลางของสิ่งต่าง ๆ ตรวจสอบว่าสิ่งต่าง ๆ ทำงานร่วมกันได้เพราะอาศัยหลักการ เทคนิค หรือปรัชญาใด ตัวอย่างคำถาม รถยนต์วิ่งได้โดยอาศัยหลักการใด

จากการศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การคิดวิเคราะห์เป็นความสามารถในการแยกแยะข้อมูลหรือเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล โดยใช้หลักเกณฑ์ที่เหมาะสมเพื่อทำความเข้าใจความสัมพันธ์และความสำคัญขององค์ประกอบเหล่านั้น รวมถึงการใช้เหตุผลในการประเมิน ตัดสินใจ แก้ปัญหา และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ องค์ประกอบสำคัญของการคิดวิเคราะห์ ได้แก่ การตีความและความเข้าใจ การแยกแยะ ความสำคัญ การค้นหาความสัมพันธ์ การใช้เหตุผลและหลักการ การช่างสังเกตและตั้งคำถาม และการพิจารณาข้อสรุปที่สมเหตุสมผล กระบวนการคิดวิเคราะห์ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ เช่น การกำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ การกำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์ การกำหนดหลักการหรือกฎเกณฑ์ การพิจารณาแยกแยะ และการสรุปคำตอบ ขั้นตอนของวิธีคิดวิเคราะห์ ได้แก่ การกำหนดสถานการณ์ปัญหา การวิเคราะห์หาคำตอบหรือทางออกของปัญหา การสรุปข้อค้นพบในเชิงหลักการ และการขยายผลสู่ปฏิบัติหรือสร้างสรรค์ผลงาน การวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์สามารถทำได้โดยการวัดความสามารถในการแยกแยะ ความสำคัญ ความสัมพันธ์ และหลักการของสิ่งต่าง ๆ ประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์ ได้แก่ ช่วยให้รู้ข้อเท็จจริง ช่วยในการสำรวจความสมเหตุสมผลของข้อมูล ช่วยให้ไม่ด่วนสรุปสิ่งใดง่าย ๆ ช่วยพัฒนาความเป็นคนช่างสังเกต ช่วยหาเหตุผลที่สมเหตุสมผล ช่วยประมาณการความน่าจะเป็น ช่วยส่งเสริมความฉลาดทางสติปัญญา และช่วยในการแก้ปัญหา ประเมิน และตัดสินใจ

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยได้พัฒนารอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย (นวรรตน์ ประทุมตาและคณะ, 2568) ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 สร้าง(ร่าง)รูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูผู้สอนและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูผู้สอนและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูผู้สอนและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูผู้สอนและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี

ขั้นตอนที่ 5 ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการหลังการใช้รูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยง ของครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี

ขั้นตอนที่ 6 ประเมินผลการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์หลังการใช้รูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยงของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลจากแบบทดสอบวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ คำนวณค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลการพัฒนารูปแบบจากการศึกษาเอกสาร และงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการประชุมกลุ่ม (Focus Group) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) สำหรับคำถามปลายเปิด โดยเครื่องมือที่ใช้ในวิจัยมีการทดลองใช้และเครื่องมือมีการหาคุณภาพ ค่า IOC และค่าความเชื่อมั่นผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกชิ้น

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูผู้สอนและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี มีรายละเอียดการดำเนินงานการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยงสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านกระบวนการบริหารที่ชัดเจน โดยมีองค์ประกอบและขั้นตอนที่เกี่ยวข้องดังนี้ 1. ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) กรรมการสถานศึกษา 2)

ผู้ปกครอง 3) ครูและบุคลากรทางการศึกษา 2. กระบวนการบริหาร ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การตัดสินใจ 3) การปฏิบัติ 4) การประเมินผล 5) การรับผลประโยชน์ 3. ฝ่าย/งานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) งานวิชาการ 2) งานบุคลากร 3) งานบริหารทั่วไป โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูผู้สอนและทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ผลการประเมินรูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยง โดยผู้ทรงคุณวุฒิในภาพรวม มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 (S.D.=0.42) โดยมีรายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1

ผลการประเมินรูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยง

รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD	แปลผล	ลำดับ
ด้านความเหมาะสมของรูปแบบ	4.52	0.37	ความเหมาะสมมากที่สุด	3
ด้านความเป็นไปได้ของรูปแบบ	4.53	0.43	ความเหมาะสมมากที่สุด	2
ด้านประโยชน์ของรูปแบบ	4.60	0.46	ความเหมาะสมมากที่สุด	1
ค่าเฉลี่ย (ภาพรวม)	4.55	0.42	ความเหมาะสมมากที่สุด	

2. ผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการหลังการใช้รูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยงของครูผู้สอนโรงเรียนบ้านบางเกตุ โดยผู้ทรงคุณวุฒิและครูจากโรงเรียนพี่เลี้ยง อยู่ระดับดีมาก โดยมีรายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2

ผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการหลังการใช้รูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยง (N = 3)

รายการประเมิน	คนที่ 1		คนที่ 2		คนที่ 3		เฉลี่ย	แปลความหมาย
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1. การเตรียมการสอน	4.06	0.80	4.01	0.79	3.99	0.79	4.02	ดีมาก
2. การจัดกระบวนการเรียนการสอน	4.02	0.81	4.03	0.81	4.00	0.76	4.02	ดีมาก
3. การวัดและประเมินผล	3.96	0.81	4.08	0.71	3.92	0.78	3.99	ดีมาก
4. บุคลิกลักษณะความเป็นครู	4.00	0.78	4.08	0.78	4.04	0.81	4.04	ดีมาก
เฉลี่ยรวม	4.01	0.80	4.05	0.77	3.99	0.79	4.02	ดีมาก

3. ผลการประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์หลังการใช้รูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยงของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี มีคะแนนเฉลี่ย 16.33 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.67 โดยมีรายละเอียดดังตาราง 3

ตาราง 3

ผลการประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์หลังการใช้รูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยงของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี ($n = 21$)

การประเมิน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	SD	คิดเป็นร้อยละ
ก่อนการใช้รูปแบบฯ	20	8.38	2.26	41.90
หลังการใช้รูปแบบฯ	20	16.33	1.96	81.67

การอภิปรายผล

1. รูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูผู้สอนและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี มีรายละเอียดการดำเนินงานการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยงสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านกระบวนการบริหารที่ชัดเจน โดยมีองค์ประกอบและขั้นตอนที่เกี่ยวข้องดังนี้ 1. ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) กรรมการสถานศึกษา 2) ผู้ปกครอง 3) ครูและบุคลากรทางการศึกษา 2. กระบวนการบริหาร ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การตัดสินใจ 3) การปฏิบัติ 4) การประเมินผล 5) การรับผลประโยชน์ 3. ฝ่าย/งานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) งานวิชาการ 2) งานบุคลากร 3) งานบริหารทั่วไป โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูผู้สอนและทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ผลการประเมินรูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยง โดยผู้ทรงคุณวุฒิในภาพรวม มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 ($SD = 0.42$) ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินงานของสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหารและการจัดการสถานศึกษาโดยได้จัดทำคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ในส่วนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2543) ได้ออกระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และได้กำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำให้การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารงานของสถานศึกษามีความชัดเจน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้ รูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยง สร้างกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างครูในโรงเรียนเป้าหมายกับครูโรงเรียนพี่เลี้ยง เพื่อให้ครูในโรงเรียนเป้าหมายมีศักยภาพสูงขึ้น และบรรลุเป้าหมายที่ครูในโรงเรียนเป้าหมายต้องการด้วยตัวของครูในโรงเรียนเป้าหมาย ดังนั้น ทักษะการโค้ช (Coaching Skills) ที่สำคัญสำหรับครูโรงเรียนพี่เลี้ยง ในการดึงศักยภาพและประสิทธิภาพจากครูในโรงเรียนเป้าหมายได้อย่างดี ประกอบด้วย การสังเกต การฟัง การถาม การให้ข้อมูลย้อนกลับ การให้คำแนะนำ และการมอบหมายกิจกรรมให้ฝึกปฏิบัติ

2. ผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการหลังการใช้รูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยงของครูผู้สอนโรงเรียนบ้านบางเกตุ โดยผู้ทรงคุณวุฒิและครูจากโรงเรียนพี่เลี้ยง อยู่ระดับดีมาก ทั้งนี้ เนื่องจากรูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยงของครูผู้สอน มีการติดตามและประเมินผลในรูปแบบของการนิเทศ จากโรงเรียนพี่เลี้ยง โดยมีการสร้างทีมงานที่มีคุณภาพ ทีมงานหรือคณะทำงานมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการเป็นผู้นิเทศ ร่วมกันกำหนดนโยบาย แผนงาน ปฏิทินการปฏิบัติงาน และโครงการในการพัฒนา โดยศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหา กำหนดจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมาย มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาอย่างถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน รวมถึงมีการจัดสรรงบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวก และเครื่องมือในการนิเทศ อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (2557) ได้เสนอว่า แนวทางพัฒนาด้านการเตรียมการนิเทศประกอบด้วยการสร้างองค์ความรู้ สร้างทีมงาน องค์ประกอบของทีมงานพัฒนาคุณภาพ การจัดทำข้อมูลและสารสนเทศของสถานศึกษาเพื่อใช้ในกระบวนการให้คำแนะนำ และการสร้างแผนการนิเทศและเครื่องมือการนิเทศ สอดคล้องกับกิตติ บุญปรุงและพชรวิทย์ จันทศิริสิริ (2560) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการนิเทศแบบสอนแนะสำหรับครูคณิตศาสตร์ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่า แนวทางพัฒนาการนิเทศแบบสอนแนะสำหรับครูคณิตศาสตร์ของสถานศึกษาในด้านการเตรียมการก่อนการสอนแนะประกอบด้วย 5 แนวทาง ได้แก่ 1) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและกำหนดประเด็นพัฒนา 2) สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการนิเทศแบบสอนแนะ 3) สร้างทีมงานพัฒนาการนิเทศแบบสอนแนะ 4) จัดทำข้อมูลและสารสนเทศของสถานศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการดำเนินการสอนแนะ 5) สร้างแผนการนิเทศและเครื่องมือการนิเทศแบบสอนแนะ โดยแนวทางพัฒนาการนิเทศแบบสอนแนะสำหรับครูคณิตศาสตร์ของสถานศึกษาในด้านการดำเนินการสอนแนะประกอบด้วย 3 แนวทาง ได้แก่ 1) จัดทำคู่มือการนิเทศแบบสอนแนะสำหรับครูคณิตศาสตร์ 2) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการนิเทศแบบสอนแนะสำหรับครูคณิตศาสตร์ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติและ 3) ร่วมมือกันวางแผนและกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาการนิเทศแบบสอนแนะสำหรับครูคณิตศาสตร์

3. ผลการประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์หลังการใช้รูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยงของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี มีคะแนนเฉลี่ย 16.33 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.67 เกิดจากการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการหลังการใช้รูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยงของครูผู้สอนโรงเรียนบ้านบางเกตุ ทั้งนี้ ครูต้องมีการวางแผนและจัดเตรียมแผนการสอนที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามบริบทของชั้นเรียนและผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของอารยา ยวงย้อยและดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ (2566) ที่ศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านคลองไทร ซึ่งได้เสนอแนวทางไว้ว่า การวิเคราะห์ตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ยึดตัวชี้วัดเป็นหลักในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนสามารถบรรลุตัวชี้วัดนั้น ๆ โดยการเสริมเนื้อหาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและบริบท

ของโรงเรียน เช่น การเกษตรภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือทักษะอาชีพ ครูควรสร้างบรรยากาศในการเรียนให้ผู้เรียนเกิดการปฏิบัติและมีวิธีการสอนที่หลากหลาย รวมถึงมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำท่าย ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ โดยครูมีหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิญา สังกะคาและธรินธร นามวรรณ (2562) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการสู่การเป็นโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ได้เสนอว่า โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน เพื่อฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาจากประสบการณ์จริงและการปฏิบัติจริง ผู้บริหารและครูควรวางแผนด้านการนิเทศและติดตามร่วมกัน เพื่อให้ครูสะท้อนปัญหาและสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไปในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง และคณะ (2545) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลาย สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดสาระที่จะเรียนรู้ ทำกิจกรรม และปฏิบัติจริง จนค้นพบข้อสรุปและวิธีการด้วยตนเอง ครูควรให้ผลสะท้อนกลับจากกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนทุกครั้ง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้บริหารหรือเพื่อนร่วมงาน เพื่อร่วมกันพัฒนางาน พร้อมทั้งให้กำลังใจในการพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของธีระพงษ์ สืบโสตา (2558) ที่ศึกษาปัญหาและแนวทาง การพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยได้เสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ขวัญ กำลังใจ และยกย่องชมเชยครูผู้สอนที่ประสบความสำเร็จด้านการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก

ผู้บริหารและครูในโรงเรียนขนาดเล็กควรนำรูปแบบการบริหารและพัฒนาผ่านกระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยงไปประยุกต์ใช้ เพื่อยกระดับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนพี่เลี้ยงและโรงเรียนขนาดเล็กอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดเป้าหมายร่วมกันและติดตามผลการดำเนินงานเป็นระยะ

1.2 สำหรับหน่วยงานต้นสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณที่จำเป็นสำหรับการดำเนินการตามรูปแบบนี้ รวมถึงจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็ก ควรพัฒนานโยบายหรือแนวทางที่ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายโรงเรียนพี่เลี้ยง เพื่อขยายผลไปยังโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่อื่น

1.3 สำหรับผู้ปกครองและชุมชน

ควรสนับสนุนและมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยเฉพาะในการร่วมวางแผนและติดตามผล เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและเป็นพลังเสริมในการพัฒนาโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารและพัฒนาผ่านกระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยงในพื้นที่หรือบริบทที่แตกต่างกัน เช่น พื้นที่ชนบทห่างไกล หรือพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

2.2 ควรวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำรูปแบบนี้ไปใช้ เช่น ความพร้อมของบุคลากร การสนับสนุนจากชุมชน หรือโครงสร้างของโรงเรียนพี่เลี้ยง

2.3 ควรพัฒนานวัตกรรมหรือเครื่องมือเสริมที่ช่วยสนับสนุนกระบวนการโรงเรียนพี่เลี้ยงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น ระบบติดตามผลออนไลน์ หรือคู่มือสำหรับผู้ปฏิบัติงาน

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

การวิจัยนี้ได้พัฒนารูปแบบการบริหารที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ โดยมีองค์ประกอบหลักคือ ผู้เกี่ยวข้อง (กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ครู) กระบวนการบริหาร (วางแผน ตัดสินใจ ปฏิบัติ ประเมินผล) และฝ่าย/งานที่เกี่ยวข้อง (วิชาการ บุคลากร บริหารทั่วไป) โดยมุ่งเน้นการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนเป้าหมายและโรงเรียนพี่เลี้ยง โดยใช้ทักษะการโค้ชเพื่อดึงศักยภาพของครูในโรงเรียนเป้าหมาย โดยการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ซึ่งรูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูมีคุณภาพดีมาก การนิเทศจากโรงเรียนพี่เลี้ยงมีส่วนสำคัญในการติดตามและประเมินผลการสอน การวางแผนการสอนที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน ช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). *กลวิธีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับวิถีเรียน*. กองวิจัย

การศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)*

พ.ศ.2545 และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545. กระทรวงศึกษาธิการ.

กิตติ บุญปรงและพพรวิทย์ จันทรศิริสร. (2560). การพัฒนาแนวทางการนิเทศแบบสอนแนะสำหรับครู

คณิตศาสตร์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. *วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา*, 8(1), 107-115.

ไกรยส ภัทราวาท. (2562). ผลวิจัยชี้ชัด การศึกษาปฐมวัย เพิ่มคุณภาพ-ลดเหลื่อมล้ำการศึกษา.

<https://www.thansettakij.com/general-news/416285>.

ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง, วัชรินทร์ เสถียรยานนท์และวัชนีย์ เขาว์ดำรงค์. (2545). ผู้เรียนเป็นสำคัญและการเขียนแผนจัดการเรียนรู้ของครูมืออาชีพ. สถาพรบุ๊คส์

ธีระพงษ์ สืบโสดา. (2558). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

นวรรตน์ ประทุมตา. (2568). รูปแบบการบริหารและพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้กระบวนการโรงเรียนที่เลี้ยงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของครูผู้สอนและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ล้วน สายยศ, และอังคณา สายยศ. (2539). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. สุวีริยาสาส์น.

สมนึก ภัททิยธนี. (2551). การวัดผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 6). ประสาน.

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2557). ระเบียบสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการทดสอบ พ.ศ. 2557.

อภิขญา สังกะคาและธรินธร นามวรรณ. (2562). แนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการสู่การเป็นโรงเรียนคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์. 5(2), 86-99.

อารยา ยวงย้อยและดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ. (2566). แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านคลองไทร. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 8(2), 1-15.

Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals*. Handbook I: Cognitive domain. David McKay.

ความพึงพอใจของลูกค้าต่อความตรงเวลาและความน่าเชื่อถือของระบบการขนส่งแบบรอบ

วันที่รับบทความ: 17 มีนาคม 2568
วันแก้ไขบทความ: 4 เมษายน 2568
วันตอบรับบทความ: 15 เมษายน 2568

ปานรดา นิมิตกุลวล ²

พัฒนพงศ์ เพ็งจันทร์ ²

สุรัญญา วิมุขมณฑ ³

ณปภัช อมัตริรัตน์ ⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของลูกค้า ต่อระบบการขนส่งแบบรอบ 2) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า 3) เพื่อทดสอบสมมติฐานมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้า ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าต่อระบบขนส่งสินค้าแบบรอบ ประชากรในการศึกษานี้คือ ลูกค้าที่ใช้บริการระบบขนส่งแบบรอบ ซึ่งอาจประกอบด้วยบุคคลทั่วไป ธุรกิจค้าปลีก ธุรกิจอีคอมเมิร์ซ และโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้บริการขนส่งสินค้าผ่านผู้ให้บริการโลจิสติกส์ การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) ใช้สถิติเชิงพรรณนา และใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า ความตรงต่อเวลาของการขนส่งส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความพึงพอใจของลูกค้า ($\beta = 0.629, p < .05$) เช่นเดียวกับความน่าเชื่อถือของบริการที่แม้จะมีค่าอธิบายตัวแบบในระดับปานกลาง ($R^2 = .123$) แต่ก็มีนัยสำคัญทางสถิติ การใช้เทคโนโลยีในระบบติดตามสินค้ายังแสดงผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ ซึ่งเน้นย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริการ ในขณะที่ต้นทุนการขนส่งที่เพิ่มขึ้นไม่ได้ลดความพึงพอใจ แต่กลับมีผลในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ สะท้อนถึงความคาดหวังของลูกค้าในด้านคุณภาพมากกว่าราคา ข้อเสนอแนะเหล่านี้สามารถนำไปใช้ในการวางกลยุทธ์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันในธุรกิจขนส่ง

คำสำคัญ: ความตรงต่อเวลา; ความน่าเชื่อถือของบริการ; เทคโนโลยีติดตามสินค้า; ต้นทุนการขนส่ง; ระบบการขนส่งแบบรอบ

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

^{1,2,3,4} นักวิชาการอิสระ, ³ ซอยรามอินทรา 1 แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร 10220

* ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: panrada889@gmail.com

อีเมล: ² phatthanaphong.p@gmail.com, ³ Surunya.w@gmail.com, ⁴ Tikpantip@gmail.com

Customer Satisfaction with the Timeliness and Reliability of Scheduled Transportation Systems

Received: 17 March 2025

Revised: 4 April 2025

Accepted: 15 April 2025

Panrada Nimitphuwadon ¹

Phatthanaphong Pengchan ²

Suranya Wimukhamon ³

Napapat Amatirat ⁴

Abstract

This research aimed to: 1) investigate the level of customer satisfaction with round-based transportation systems, 2) analyze the influence of various factors on customer satisfaction, and 3) test hypotheses regarding the influence of those factors. The study explored the relationship between key influencing factors and customer satisfaction toward round-based freight transportation. The population consisted of customers utilizing round-based transportation services, including individuals, retail businesses, e-commerce companies and industrial factories using logistics service providers. The sample was selected using convenience sampling. Descriptive statistics and multiple regression analysis were employed for data analysis.

The findings revealed that the timeliness of delivery had a significantly positive influence on customer satisfaction ($\beta = 0.629$, $p < .05$). Similarly, service reliability demonstrated a statistically significant influence, despite the model's moderate explanatory power ($R^2 = .123$). The application of tracking technologies also showed a positive impact, highlighting the importance of technological development to enhance service efficiency. Interestingly, increased transportation costs did not negatively affect satisfaction; rather, they showed a significantly positive impact, reflecting customers' expectations for quality over price. These findings can be used to develop strategies for enhancing competitiveness in the logistics industry.

Keywords: Timeliness; Service Reliability; Tracking Technology; Transportation Costs; Round-Based Transportation System

Type of Article: Research Article

^{1,2,3,4} Independent Scholar, 3 Soi Ramindra 1, Khwaeng Anusawari, Khet Bang Khen, Krung Thep Maha Nakhon 10220

* Corresponding author email: panrada889@gmail.com

Email: ² phatthanaphong.p@gmail.com, ³ Surunya.w@gmail.com, ⁴ Tikpantip@gmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การขนส่งสินค้าเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบโลจิสติกส์และซัพพลายเชน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ การดำเนินการที่มีประสิทธิภาพสามารถช่วยลดต้นทุน เพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า และสร้างความได้เปรียบทางธุรกิจ หนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของระบบขนส่งคือ ความตรงเวลา (timeliness) และความน่าเชื่อถือ (reliability) ของการจัดส่งสินค้า โดยเฉพาะในระบบขนส่งแบบรอบที่ต้องดำเนินการตามตารางเวลาที่กำหนดไว้ล่วงหน้า หากไม่สามารถดำเนินการได้อย่างแม่นยำ อาจส่งผลกระทบต่อทั้งธุรกิจของผู้ให้บริการและความพึงพอใจของลูกค้าอย่างมีนัยสำคัญ

ในปัจจุบัน ธุรกิจและอุตสาหกรรมหลายประเภทต้องพึ่งพาระบบขนส่งที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงบริษัทขนส่งพัสดุ ธุรกิจค้าปลีก และอุตสาหกรรมการผลิตที่ต้องการความแม่นยำสูงในกำหนดการรับและส่งสินค้า การใช้ระบบขนส่งแบบรอบ (Scheduled Delivery System) ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น เนื่องจากสามารถช่วยให้การดำเนินการเป็นไปอย่างเป็นระบบและช่วยลดความไม่แน่นอนในการจัดส่ง อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่พบได้บ่อยคือการขาดความตรงเวลาและความไม่น่าเชื่อถือของการขนส่ง ซึ่งอาจเกิดจากอุปสรรคข้อจำกัดและปัญหาของปัจจัยหลายประการ เช่น การจราจรที่ติดขัด ปัญหาในกระบวนการขนถ่ายสินค้า และข้อจำกัดด้านการจัดการเส้นทาง (Christopher, 2021) บริษัทขนส่งพัสดุและโลจิสติกส์ที่ให้บริการแบบรอบ เช่น DHL, FedEx และ Kerry Express ต้องอาศัยการจัดการเส้นทางและตารางเวลาที่แม่นยำ หากเกิดความล่าช้า อาจทำให้ลูกค้ารู้สึกไม่พึงพอใจและลดความเชื่อมั่นต่อบริการของบริษัท (Harrison & Van Hoek, 2020) นอกจากนี้ ธุรกิจค้าปลีกและซัพพลายเชน เช่น 7-Eleven หรือ Lotus's ก็ใช้ระบบขนส่งแบบรอบในการกระจายสินค้าไปยังร้านค้าหรือศูนย์กระจายสินค้า ซึ่งต้องอาศัยการส่งสินค้าตรงเวลามิฉะนั้นอาจทำให้สินค้าขาดแคลนและเกิดความเสียหายทางธุรกิจ (Rushton, Croucher, & Baker, 2017) ในอุตสาหกรรมการผลิต โรงงานอุตสาหกรรมจำเป็นต้องได้รับวัตถุดิบตามกำหนดเพื่อให้กระบวนการผลิตดำเนินไปอย่างราบรื่น การล่าช้าอาจส่งผลกระทบต่อทั้งสายการผลิตและต้นทุนขององค์กร (Waters, 2019)

ด้านธุรกิจและลูกค้า ลูกค้าต้องการบริการขนส่งที่รวดเร็วและตรงเวลา หากเกิดความล่าช้า อาจส่งผลให้ธุรกิจต้องเผชิญกับ (1) การสูญเสียโอกาสทางการค้า เช่น ร้านค้าปลีกอาจไม่มีสินค้าจำหน่าย โรงงานต้องหยุดการผลิต และลูกค้าปลายทางอาจได้รับสินค้าล่าช้า ซึ่งอาจทำให้เกิดการร้องเรียนและความไม่พอใจ (Mentzer, Stank, & Esper, 2008) (2) ด้านต้นทุนและประสิทธิภาพของบริษัทขนส่ง หากการขนส่งล่าช้า บริษัทขนส่งอาจต้องแบกรับต้นทุนเพิ่มเติม เช่น ค่าเสียหาย ค่าปรับ และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการแก้ไข ปัญหา การบริหารเส้นทางที่ไม่มีประสิทธิภาพอาจทำให้เกิดต้นทุนที่สูงขึ้น ซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการดำเนินธุรกิจ (Bowersox, Closs, & Cooper, 2013) (3) ด้านความสามารถในการแข่งขัน บริษัทขนส่งที่สามารถให้บริการตรงเวลาและน่าเชื่อถือจะสามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน และรักษาลูกค้าได้ดีกว่าคู่แข่ง ในขณะที่บริษัทที่มีปัญหาด้านการจัดส่งอาจทำให้ลูกค้าเปลี่ยนไปใช้บริการของคู่แข่งที่สามารถให้บริการได้ดีกว่า (Christopher, 2021) และ (4) ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีและระบบโลจิสติกส์ การแก้ปัญหาด้านความตรงเวลาและความน่าเชื่อถือจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยี เช่น ระบบติดตามสินค้าด้วย GPS

และ การวิเคราะห์เส้นทางด้วย AI ซึ่งสามารถช่วยเพิ่มความแม่นยำในการจัดส่งและลดโอกาสการล่าช้า บริษัทที่สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้นี้จะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพของบริการและสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า (Harrison & Van Hoek, 2020) เพราะปัญหาด้านความตรงเวลาและความน่าเชื่อถือของระบบขนส่งแบบรอบมีผลกระทบต่อธุรกิจหลายมิติ รวมถึงความพึงพอใจของลูกค้า ต้นทุนการดำเนินงาน ความสามารถในการแข่งขัน และการพัฒนาเทคโนโลยี การศึกษาปัญหานี้จะช่วยให้บริษัทขนส่งสามารถพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการขนส่ง ซึ่งจะช่วยลดความล่าช้า เพิ่มความเชื่อมั่นของลูกค้า และสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับธุรกิจ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่องความพึงพอใจของลูกค้าต่อความตรงเวลาและความน่าเชื่อถือของระบบการขนส่งแบบรอบ ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพงานบริการ สร้างความพึงพอใจสูงสุดให้กับลูกค้าของบริษัทที่ขนส่งสินค้าด้วยระบบการจัดส่งที่มีการรับและส่งสินค้าทำให้บริษัทมีความได้เปรียบในแข่งขันในลักษณะเป็นรอบและเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันทางธุรกิจได้

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของลูกค้าความตรงเวลาและความน่าเชื่อถือของระบบการขนส่งแบบรอบสำหรับผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลความพึงพอใจของลูกค้าต่อความตรงเวลาและความน่าเชื่อถือของระบบการขนส่งแบบรอบสำหรับผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาสมมติฐานการวิจัยความพึงพอใจของลูกค้าต่อความตรงเวลาและความน่าเชื่อถือของระบบการขนส่งแบบรอบสำหรับผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยมุ่งเน้นศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า ต่อระบบขนส่งสินค้าแบบรอบ โดยพิจารณาจาก 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ความตรงต่อเวลาในการขนส่ง ความน่าเชื่อถือของบริการ การใช้เทคโนโลยีในระบบติดตามสินค้า และต้นทุนการขนส่ง

ขอบเขตด้านพื้นที่ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ประกอบด้วยลูกค้าที่ใช้บริการระบบขนส่งสินค้าแบบรอบจากผู้ให้บริการโลจิสติกส์ในประเทศไทย โดยไม่จำกัดพื้นที่เฉพาะเจาะจง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายจากกลุ่มผู้ใช้บริการประเภทต่าง ๆ ได้แก่ บุคคลทั่วไป ธุรกิจค้าปลีก ธุรกิจอีคอมเมิร์ซ และโรงงานอุตสาหกรรม

ขอบเขตด้านเวลา การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงระยะเวลา ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2567 ถึง เดือนมีนาคม พ.ศ. 2568 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมในการศึกษาพฤติกรรมและความคิดเห็นของผู้ใช้บริการขนส่ง เนื่องจากอยู่ในช่วงต้นปีที่มีการใช้บริการขนส่งอย่างต่อเนื่อง ทั้งในภาคธุรกิจและภาคบุคคลทั่วไป ทำให้สามารถเก็บข้อมูลได้อย่างครบถ้วนและหลากหลายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ช่วยให้ผู้ให้บริการโลจิสติกส์และขนส่งสินค้าเข้าใจความต้องการและความคาดหวังของลูกค้าได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
2. เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริการ เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพด้านความตรงต่อเวลา การเสริมสร้างความน่าเชื่อถือ และการลงทุนในเทคโนโลยีติดตามสินค้า
3. ช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถกำหนดกลยุทธ์การแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้าในระยะยาว

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดด้านความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction)

ความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction) เป็นแนวคิดที่สะท้อนถึงความรู้สึกหรือทัศนคติของลูกค้าที่มีต่อสินค้าหรือบริการที่ได้รับ โดยเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังก่อนใช้บริการกับประสบการณ์จริงหลังใช้บริการ หากผลลัพธ์เป็นไปตามหรือเกินความคาดหวัง ลูกค้าจะรู้สึกพึงพอใจ แต่หากต่ำกว่าความคาดหวังจะเกิดความไม่พึงพอใจ

Kotler (2009) อธิบายว่า ความพึงพอใจของลูกค้าเกิดจากการรับรู้ถึงผลการดำเนินงานของผลิตภัณฑ์หรือบริการเมื่อเทียบกับความคาดหวังของลูกค้า โดยหากผลที่ได้รับสูงกว่าความคาดหวัง จะนำไปสู่ความพึงพอใจในระดับสูง ส่งผลให้เกิดความภักดี การบอกต่อ และการใช้บริการซ้ำ

นอกจากนี้ Oliver (1997) เสนอแนวคิดว่า ความพึงพอใจเป็นผลมาจากกระบวนการประเมินผลหลังการบริโภค ซึ่งเป็นการประเมินว่า สินค้าหรือบริการนั้นสามารถตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของลูกค้าได้หรือไม่

โดยสรุป ความพึงพอใจของลูกค้าเป็นปัจจัยสำคัญที่องค์กรธุรกิจต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากมีผลต่อความภักดีของลูกค้า ความสามารถในการแข่งขัน และความยั่งยืนของธุรกิจในระยะยาว

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับโลจิสติกส์และการขนส่ง

1. แนวคิดด้านโลจิสติกส์ (Logistics Concept) โลจิสติกส์หมายถึงกระบวนการวางแผนดำเนินงาน และควบคุมการไหลของสินค้า บริการ และข้อมูล จากจุดเริ่มต้นจนถึงจุดบริโภค เพื่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุดแก่ลูกค้า โดยมีเป้าหมายในการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินงาน (นุชรัตน์ ชดคล้าย, 2562)

2. แนวคิดห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Concept) ห่วงโซ่อุปทานคือเครือข่ายขององค์กรที่มีความเกี่ยวข้องกัน ตั้งแต่ผู้ผลิตวัตถุดิบ ซัพพลายเออร์ โรงงาน ผู้จัดจำหน่าย ไปจนถึงลูกค้า โดยมีการจัดการกระบวนการต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น การจัดซื้อ การผลิต การขนส่ง และการกระจายสินค้า เพื่อให้เกิดการส่งมอบที่ตรงเวลาและมีคุณภาพ (Mentzer et al., 2001)

3. ทฤษฎีระบบ Just-In-Time (JIT) ทฤษฎีนี้เน้นการผลิตและการจัดส่งสินค้า “ตรงเวลา” (Just in time) โดยลดการเก็บสต็อกและต้นทุนการเก็บรักษาสินค้า ระบบนี้ช่วยลดความสูญเสียเปล่า เพิ่มความคล่องตัวในการผลิต และปรับปรุงคุณภาพการให้บริการ (Ohno, 1988)

4. ทฤษฎี 7R ในโลจิสติกส์ (7 Rights of Logistics) ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 7 ประการ ได้แก่ Right Product (สินค้าที่ถูกต้อง) Right Quantity (ปริมาณที่เหมาะสม) Right Condition (สภาพที่ดี) Right Place (สถานที่ที่ถูกต้อง) Right Time (เวลาที่ถูกต้อง) Right Customer (ลูกค้าที่เหมาะสม) Right Cost (ต้นทุนที่เหมาะสม) ทฤษฎีนี้เป็นพื้นฐานของการบริการที่มีประสิทธิภาพในระบบโลจิสติกส์

5. ทฤษฎีต้นทุนรวมโลจิสติกส์ (Total Logistics Cost Theory) แนวคิดนี้เน้นการพิจารณาต้นทุนโลจิสติกส์โดยรวม ไม่ใช่แค่ส่วนใดส่วนหนึ่ง เช่น ค่าเก็บสินค้า ค่าขนส่ง ค่าบริหารจัดการ โดยเป้าหมายคือการลดต้นทุนรวมทั้งหมดอย่างสมดุล (ฐาปนา บุญหล้า, 2555)

สมมติฐานงานวิจัย

H₁₁: ความตรงต่อเวลา (X₁) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า (Y)

H₁₂: ความน่าเชื่อถือของบริการ (X₂) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า (Y)

H₁₃: ต้นทุนการขนส่ง (X₃) มีอิทธิพลเชิงลบต่อความพึงพอใจของลูกค้า (Y)

H₁₄: การใช้เทคโนโลยีในระบบติดตามสินค้า (X₄) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า (Y)

H₁₅: คุณภาพการให้บริการของพนักงาน (X₅) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า (Y)

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษานี้ใช้แนวทางการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากร (Population) ที่ศึกษานี้คือ ลูกค้าที่ใช้บริการระบบขนส่งแบบรอบ ซึ่งอาจประกอบด้วยบุคคลทั่วไป ธุรกิจค้าปลีก ธุรกิจอีคอมเมิร์ซ และโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้บริการขนส่งสินค้าผ่านผู้ให้บริการโลจิสติกส์ เช่น DHL, FedEx, Kerry Express และบริษัทขนส่งอื่นๆ ที่ดำเนินงานในประเทศไทย ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างครอบคลุมลูกค้าหลากหลายประเภท และใช้การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) โดยขนาดกลุ่มตัวอย่างพิจารณาตามหลักเกณฑ์ของ Krejcie and Morgan (1970) ซึ่งแนะนำว่าหากประชากรมีจำนวนมาก (N > 10,000) ควรใช้กลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 384 ราย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการรวบรวมข้อมูล ซึ่งพัฒนาตามแนวทางของ DeVellis (2017) และ Boateng et al. (2018) โดยมีขั้นตอนสำคัญและโครงสร้างแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระบบขนส่งแบบรอบ (ตัวแปรอิสระ)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจ (ตัวแปรตาม)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

รูปแบบคำถาม ใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบบ Likert 5 ระดับ (1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึง 5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง)

การตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และคำนวณค่า I-CVI และ S-CVI โดยกำหนดเกณฑ์ I-CVI > 0.78 และ S-CVI > 0.80

การทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability Test) ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน และคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) โดยถือว่า $\alpha > .70$ เป็นเกณฑ์ยอมรับได้

การปรับปรุงแบบสอบถาม ดำเนินการแก้ไขข้อคำถามที่คลุมเครือ ลดข้อซ้ำซ้อน และเพิ่มคำอธิบายเพื่อให้ชัดเจนก่อนนำไปใช้จริงในการเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นกระบวนการสำคัญในการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้ทั้งสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมานเพื่อการวิจัยเชิงปริมาณ ขั้นตอนแรกเพื่อตอบตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานและการวิจัย คือ การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล (Data Cleaning and Screening) โดยการตรวจสอบความเที่ยงและความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม ใช้ตัวอย่างจำนวน 30 ราย จากนั้น นำมาวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติ Alpha Cronbach's Coefficient และนำข้อมูลที่ได้ทำการสำรวจ จำนวน 384 ราย เมื่อข้อมูลผ่านกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องแล้ว จึงเข้าสู่การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นอกจากนี้ ยังมีการแจกแจงความถี่ของข้อมูลประชากรศาสตร์ อีกหนึ่งขั้นตอนสำคัญคือการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย การวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ดัชนี CVI เพื่อประเมินความเหมาะสมของคำถามในแบบสอบถาม ส่วนการตรวจสอบความเชื่อมั่นใช้ค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha = 0.898 ซึ่งค่าที่สูงกว่า 0.70 ถือว่ายอมรับได้ การวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis) เพื่อตรวจสอบอิทธิพลของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตาม โดยใช้ Multiple Regression Analysis (MRA) การพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กำลังสอง (R^2) และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (β) เป็นองค์ประกอบสำคัญ ทั้งนี้ต้องตรวจสอบปัญหา Multicollinearity ผ่าน VIF และ Durbin-Watson Statistic การสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลอ้างอิงค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) เพื่อตรวจสอบว่าสมมติฐานได้รับการสนับสนุนหรือไม่ ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จะถูกนำไปตีความและเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่มีความหมายและสามารถนำไปใช้ได้จริง

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปทางประชากรศาสตร์

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ซึ่งเป็นผู้ใช้บริการของบริษัทขนส่งสินค้า พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่น่าสนใจและสะท้อนถึงแนวโน้มของพฤติกรรมผู้บริโภคในยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี ในด้านของเพศ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60

ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ขณะที่เพศชายมีเพียงร้อยละ 40 เท่านั้น ซึ่งสามารถตีความได้ว่าเพศหญิงมีแนวโน้มในการใช้บริการขนส่งสินค้ามากกว่าหรืออาจมีบทบาทในฐานะผู้ซื้อหรือจัดการการสั่งซื้อสินค้าทางออนไลน์ที่ต้องพึ่งพาการขนส่งในชีวิตประจำวันมากขึ้น เมื่อพิจารณาถึงช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มอายุ 26 – 35 ปี มีสัดส่วนสูงสุดถึงร้อยละ 45 รองลงมาคือกลุ่มอายุ 36 – 45 ปี ร้อยละ 25 ซึ่งทั้งสองกลุ่มเป็นช่วงวัยทำงานที่มีกำลังซื้อและใช้บริการขนส่งสินค้าค่อนข้างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในยุคที่ธุรกิจออนไลน์เติบโตอย่างรวดเร็ว สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มวัยทำงานเป็นฐานลูกค้าที่สำคัญของธุรกิจขนส่ง ในส่วนของสถานภาพการทำงาน พบว่าพนักงานบริษัทเอกชนเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55 รองลงมาคือเจ้าของกิจการ ข้าราชการ นักศึกษา และกลุ่มอาชีพอื่น ๆ ซึ่งข้อมูลนี้ชี้ให้เห็นว่าการให้บริการขนส่งในปัจจุบันไม่ได้จำกัดเพียงผู้ประกอบการหรือธุรกิจเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงลูกค้าทั่วไปในหลากหลายสาขาอาชีพ โดยเฉพาะกลุ่มมนุษย์เงินเดือนที่อาจใช้บริการทั้งในแง่ส่วนบุคคลและเพื่อสนับสนุนภารกิจในที่ทำงาน สำหรับระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีถึงร้อยละ 65 และระดับสูงกว่าปริญญาตรีอีก 15% แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการเข้าใจแบบสอบถามและให้ข้อมูลที่มีคุณภาพ อีกทั้งยังชี้ให้เห็นว่าลูกค้ากลุ่มนี้มีความคาดหวังในการใช้บริการในระดับมาตรฐานที่สูง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพบริการ สุดท้าย เมื่อพิจารณาความถี่ในการใช้บริการขนส่ง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้บริการในระดับเดือนละ 2-3 ครั้งขึ้นไป ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่ค่อนข้างบ่อย สะท้อนถึงความคุ้นเคยและประสบการณ์กับการใช้บริการขนส่ง โดยเฉพาะในกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจออนไลน์หรือผู้บริโภคยุคใหม่ที่เน้นความสะดวก รวดเร็ว และสามารถติดตามสถานะสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยสรุป ลักษณะข้อมูลประชากรของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด การปรับปรุงคุณภาพการให้บริการ และการพัฒนาแนวทางการสื่อสารกับลูกค้าเป้าหมายได้อย่างตรงจุดมากยิ่งขึ้น

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็น

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินระดับความพึงพอใจของลูกค้าต่อปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อระบบการขนส่งแบบรอบ โดยเฉพาะในด้านของความตรงเวลาและความน่าเชื่อถือของบริการ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณผ่านการสรุปค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทำให้สามารถสรุปผลการวิจัยได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม ผลการศึกษาตอนที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้คะแนนในระดับสูงกับทุกปัจจัยที่ส่งผลต่อระบบขนส่ง โดยเฉพาะด้าน ความน่าเชื่อถือของบริการ ซึ่งได้รับค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.3698) สะท้อนให้เห็นว่าผู้ใช้บริการมีความมั่นใจในคุณภาพและเสถียรภาพของระบบการขนส่งอย่างมาก ขณะเดียวกัน ต้นทุนการขนส่ง เป็นปัจจัยที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด (4.1771) แม้ยังอยู่ในระดับสูง แต่แสดงให้เห็นถึงโอกาสในการพัฒนาเพื่อเพิ่มความคุ้มค่าให้กับลูกค้า การพิจารณาค่าความผันแปรของความคิดเห็น (Standard Deviation) ยังชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของความคิดเห็นในแต่ละปัจจัย โดยปัจจัยที่มีความเห็นสอดคล้องกันมากที่สุด คือ "ปัจจัยโดยรวมที่ส่งผลต่อระบบขนส่ง" ($SD = 0.334$) ในขณะที่

การใช้เทคโนโลยีในระบบติดตามสินค้า มีความผันแปรของความคิดเห็นมากที่สุด ($SD = 0.500$) ซึ่งอาจสะท้อนถึงความไม่สม่ำเสมอในการเข้าถึงหรือประสบการณ์ของผู้ใช้บริการในด้านนี้

ในตอนที่ 2 ของการศึกษา ได้วิเคราะห์ความพึงพอใจของลูกค้าต่อระบบขนส่งแบบรอบในมิติต่าง ๆ พบว่า ความน่าเชื่อถือของบริการขนส่ง ยังคงเป็นปัจจัยที่ได้รับความพึงพอใจสูงสุด ($Mean = 4.5677$) รองลงมาคือ ความพึงพอใจโดยรวมต่อระบบการเดินรถแบบรอบ ($Mean = 4.5391$) และ ความพึงพอใจโดยรวมของลูกค้า ($Mean = 4.5292$) ที่สำคัญคือค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในด้านความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับต่ำที่สุด ($SD = 0.276$) สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นเอกฉันท์ของผู้ตอบแบบสอบถามว่าระบบขนส่งแบบรอบมีคุณภาพและประสิทธิภาพที่ตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้อย่างดี การวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าผู้โดยสารส่วนใหญ่มีประสบการณ์เชิงบวกกับระบบขนส่งแบบรอบ ทั้งในแง่ของความตรงเวลา ความเสถียรของบริการ และคุณภาพการให้บริการโดยรวม อย่างไรก็ตาม แม้ว่าระดับความพึงพอใจจะอยู่ในระดับสูง แต่ ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย แนะนำว่า ควรมีการปรับปรุงในด้าน ความตรงเวลา และ ความเสถียรของระบบขนส่ง อย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นและรักษาระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการในระยะยาว

โดยสรุป งานวิจัยนี้ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงความสำเร็จของระบบขนส่งแบบรอบในปัจจุบัน แต่ยังเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพของบริการในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับความคาดหวังและความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของลูกค้าในยุคดิจิทัล

3. ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

จากการศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าต่อระบบการขนส่งแบบรอบ โดยตั้งสมมติฐานไว้ว่า ปัจจัยบางตัวหรือทั้งหมดอาจมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้า (H_1) ขณะที่สมมติฐานศูนย์ (H_0) ระบุว่า ปัจจัยทั้งหมดไม่มีอิทธิพล จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบผลลัพธ์ที่สามารถสรุปเป็นเรียงความได้ดังนี้

ปัจจัยแรกที่ศึกษาคือ ความตรงต่อเวลาของการขนส่ง (X_1) ซึ่งพบว่ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่า $Beta = 0.629$ และค่า $Sig. = .000$ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลในระดับปานกลางถึงสูง นอกจากนี้ยังสามารถอธิบายความแปรปรวนของความพึงพอใจของลูกค้าได้ถึง 39.6% แสดงว่าความตรงต่อเวลาเป็นปัจจัยสำคัญที่ควรให้ความสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพการบริการด้านขนส่ง ในส่วนของ ความน่าเชื่อถือของบริการ (X_2) ก็พบว่ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้าเช่นกัน แม้จะอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าปัจจัยแรก โดยมีค่า $Beta = 0.351$ และ $R Square = 0.123$ แต่ก็ถือว่าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในระดับปานกลาง ผู้ประกอบการจึงควรพัฒนาและรักษามาตรฐานความน่าเชื่อถือของบริการอย่างต่อเนื่อง สำหรับ ต้นทุนการขนส่ง (X_3) ซึ่งตั้งสมมติฐานไว้ว่าจะมีอิทธิพลเชิงลบ กลับพบว่ามีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีค่า $Beta = 0.533$ และค่า $Sig. = .000$ ซึ่งหมายความว่า เมื่อค่าบริการขนส่งเพิ่มขึ้นภายใต้บริบทของคุณภาพหรือความคุ้มค่า ลูกค้ามีแนวโน้มที่จะพึงพอใจมากขึ้น อาจสะท้อนถึงคุณค่าที่ลูกค้าได้รับจากการบริการที่ดีกว่าเดิมเมื่อต้องจ่ายมากขึ้น ดังนั้นจึงควรพิจารณาถึงมิติของ “ความ

คุณค่า” ร่วมกับต้นทุนเสมอ ต่อมา การใช้เทคโนโลยีในระบบติดตามสินค้า (X_4) ก็มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน โดยมีค่า $Beta = 0.441$ แสดงถึงอิทธิพลในระดับปานกลาง ลูกค้านิยมใหม่ให้ความสำคัญกับความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบสถานะการขนส่งได้ตลอดเวลา จึงควรส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการจัดการโลจิสติกส์มากยิ่งขึ้น และสุดท้าย คุณภาพการให้บริการของพนักงาน (X_5) มีผลอย่างชัดเจนต่อความพึงพอใจของลูกค้า โดยมีค่า $Beta = 0.599$ และสามารถอธิบายความแปรปรวนของความพึงพอใจได้ถึง 35.9% ซึ่งถือว่าสูง การบริการที่เป็นมิตร เอาใจใส่ และมีความเป็นมืออาชีพ จึงเป็นสิ่งที่ส่งผลโดยตรงต่อความรู้สึกและทัศนคติของลูกค้า

สรุปโดยรวมจากการศึกษานี้สามารถกล่าวได้ว่า ปัจจัยทั้ง 5 ได้แก่ ความตรงต่อเวลา ความน่าเชื่อถือของบริการ ต้นทุนการขนส่ง การใช้เทคโนโลยีในระบบติดตามสินค้า และคุณภาพการให้บริการของพนักงาน ล้วนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้าในระบบขนส่งแบบรอบ ทั้งในระดับปานกลางถึงสูง ส่งผลให้สามารถปฏิเสธสมมติฐานศูนย์ (H_0) และยอมรับสมมติฐานทางเลือก (H_1) ได้ทุกข้อ ยกเว้นกรณีของต้นทุนการขนส่งที่พบผลในทิศทางตรงกันข้ามกับที่คาดไว้ ผู้ให้บริการจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาในทุกมิติที่กล่าวมา เพื่อยกระดับความพึงพอใจของลูกค้าอย่างยั่งยืนในระยะยาว

การอภิปรายผล

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่าปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบการขนส่งแบบรอบ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านของความตรงต่อเวลาในการขนส่ง ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจของลูกค้าอย่างชัดเจน กล่าวคือ เมื่อระดับของความตรงต่อเวลาเพิ่มขึ้น ความพึงพอใจของลูกค้าก็เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ผลการวิเคราะห์พบว่าค่าความถดถอยอยู่ที่ระดับปานกลางถึงสูง และมีค่ามีนัยสำคัญทางสถิติต่ำกว่า .05 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของปัจจัยนี้อย่างชัดเจน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของปณิดา งามตุล และ วชิระ ยี่สุนเทศ (2568) ที่พบว่าคุณภาพการให้บริการในหลายมิติส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการในระดับสูง โดยเฉพาะเรื่องของความชัดเจนของบริการ ความน่าเชื่อถือ และการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า ขณะที่ความมั่นใจที่ลูกค้ามีต่อบริษัท ไม่ได้ส่งผลต่อความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงแนวทางในการปรับปรุงและเน้นย้ำจุดแข็งของการบริการในภาคโลจิสติกส์ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ศิริวรรณ กาวิชา และนพพล สุวรรณทรัพย์ (2564) ที่เน้นย้ำว่าการปรับปรุงประสิทธิภาพทางด้านกระบวนการโลจิสติกส์ และการพัฒนา เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ส่งออกผลไม้ในประเทศไทยมากที่สุด ในขณะที่คุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้ส่งออกไม่ได้มีผลกระทบที่ชัดเจนต่อความพึงพอใจหรือประสิทธิภาพทางโลจิสติกส์ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wang and Chen (2021) ที่ระบุว่า ความน่าเชื่อถือเป็นปัจจัยหลักในการสร้างความพึงพอใจและความภักดีของลูกค้าในธุรกิจโลจิสติกส์ นอกจากนี้ งานวิจัยของ Alotaibi and Zhang (2020) ยังพบว่าลูกค้าให้ความสำคัญกับความแม่นยำและความตรงเวลาของบริการ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อระดับความพึงพอใจสำหรับต้นทุนการขนส่ง แม้สมมติฐานเบื้องต้นจะคาดการณ์ว่าเมื่อต้นทุนสูงขึ้นจะส่งผลเชิงลบต่อความ

พึงพอใจของลูกค้า แต่ผลการวิเคราะห์กลับพบว่า ต้นทุนการขนส่งมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญ อาจเป็นเพราะลูกค้าเชื่อว่าการจ่ายค่าบริการที่สูงขึ้นแลกมากับคุณภาพของการขนส่งที่ดีกว่า เช่น ความปลอดภัย ความรวดเร็ว และการให้บริการที่มีคุณภาพสูง งานวิจัยของ จิรายุทธ์ คงมีศรี และ วรศักดิ์ ทองศิริ (2566) ก็แสดงให้เห็นว่าลูกค้ามีแนวโน้มยอมรับต้นทุนที่สูงขึ้นหากได้รับบริการที่ปลอดภัยและเชื่อถือได้ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ กัญญกนิษฐ์ กมลกิตติวงศ์ และคณะ (2565) ที่พบว่าลูกค้ามีความพึงพอใจเพิ่มขึ้นเมื่อต้นทุนที่จ่ายสามารถแลกกับบริการติดตามพัสดุที่มีประสิทธิภาพและการจัดส่งที่รวดเร็ว

นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยีในระบบติดตามสินค้า ยังเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะเทคโนโลยีที่สามารถให้ข้อมูลการจัดส่งแบบเรียลไทม์ ซึ่งช่วยลดความไม่แน่นอน และเพิ่มความมั่นใจในการรอรับพัสดุ งานวิจัยของ สรณ บุษบง และคณะ (2562) ยืนยันว่า ระบบติดตามพัสดุแบบเรียลไทม์ช่วยเสริมสร้างความพึงพอใจของลูกค้าอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ไสรยา สุภาพล และคณะ (2562) ยังเสนอว่า การนำปัญญาประดิษฐ์และ Big Data มาใช้ในการติดตามพัสดุ ช่วยให้ลูกค้าได้รับข้อมูลที่แม่นยำและเป็นระบบมากยิ่งขึ้นและสุดท้าย ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการของพนักงานก็มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อความพึงพอใจของลูกค้า โดยพบว่า เมื่อพนักงานให้บริการด้วยความเอาใจใส่ มีความรู้ความสามารถ และมีความเป็นมิตร จะช่วยเพิ่มความพึงพอใจและความรู้สึกไว้วางใจของลูกค้าได้ งานวิจัยของ กรณ์พงษ์ โกศลนิรติวงศ์ และ สุเมธ ฐวธราตระกุล (2561) แสดงให้เห็นว่า ความเข้าใจลูกค้า ความแน่นอน และความสามารถในการตอบสนองความต้องการของลูกค้า มีผลต่อระดับความพึงพอใจอย่างชัดเจน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ภัทร์วี อ้อมชมพู (2565) ที่ระบุว่า ความสามารถของพนักงานในการให้บริการที่เข้าใจผู้ใช้บริการและตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าในร้านสะดวกซื้อ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญ

โดยสรุป การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยด้านความตรงต่อเวลา ความน่าเชื่อถือของบริการ ต้นทุนการขนส่ง การใช้เทคโนโลยีในระบบติดตามสินค้า และคุณภาพการให้บริการของพนักงาน ล้วนมีอิทธิพลในเชิงบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความพึงพอใจของลูกค้า ผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์จึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุกด้านควบคู่กัน เพื่อสร้างความพึงพอใจที่ยั่งยืน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการวิจัยที่พบว่า “คุณภาพการให้บริการของพนักงาน” มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความพึงพอใจของลูกค้า องค์กรควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะและศักยภาพของพนักงานในด้านการบริการอย่างจริงจัง เพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการและสร้างความประทับใจให้แก่ลูกค้าอย่างยั่งยืน โดยสามารถดำเนินการตามข้อเสนอแนะ และวิเคราะห์แนวทางในการใช้งานเชิงปฏิบัติได้ดังนี้

1. การฝึกอบรมพนักงานอย่างสม่ำเสมอ โดยควรจัดโปรแกรมฝึกอบรมที่ครอบคลุมทักษะสำคัญ เช่น การสื่อสาร การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และการเข้าใจความต้องการของลูกค้า ทั้งนี้ การประเมินผลหลังการ

อบรมก็เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้มั่นใจว่าพนักงานสามารถนำทักษะที่เรียนรู้ไปใช้ได้จริงในสถานการณ์การให้บริการจริง

2. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นการบริการ โดยต้องเริ่มจากผู้นำองค์กรที่ต้องเป็นแบบอย่างด้านการให้บริการ พร้อมทั้งส่งเสริมให้พนักงานทุกระดับมีทัศนคติที่ดีต่อการให้บริการลูกค้า องค์กรสามารถจัดกิจกรรมณรงค์หรือสร้างค่านิยมร่วมผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อปลูกฝังแนวคิดด้านการบริการอย่างยั่งยืน

3. การประเมินและให้ข้อเสนอแนะแก่พนักงานอย่างต่อเนื่อง โดยการใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของลูกค้า หรือระบบประเมินภายใน เพื่อสะท้อนผลการทำงาน และให้ข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์ในการพัฒนาตนเอง ทั้งนี้ การประเมินควรยึดหลักความเป็นธรรมและโปร่งใส เพื่อสร้างแรงผลักดันเชิงบวก

4. การให้แรงจูงใจแก่พนักงานที่มีผลงานดีเด่น องค์กรควรมีระบบรางวัลที่ชัดเจน เช่น โบนัส การยกย่องเชิดชูลักษณะ หรือการให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่สามารถกระตุ้นให้พนักงานมีความตั้งใจในการพัฒนาตนเองและรักษามาตรฐานการบริการให้ดียิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุป การนำนโยบายพัฒนา “คุณภาพการให้บริการของพนักงาน” ไปใช้ในทางปฏิบัติต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในองค์กร ตั้งแต่ระดับผู้บริหารจนถึงพนักงานแนวหน้า ทั้งนี้หากมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และมีการประเมินผลเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ก็จะสามารถส่งเสริมให้เกิดความพึงพอใจของลูกค้าในระดับที่สูงขึ้น และส่งผลดีต่อความสามารถในการแข่งขันขององค์กรในระยะยาว

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

1. ความน่าเชื่อถือของบริการ (Service Reliability) และความยั่งยืน ความน่าเชื่อถือของบริการไม่เพียงแต่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าในระดับปัจจุบัน แต่ยังส่งผลต่อ ความภักดีของลูกค้าในระยะยาว ซึ่งช่วยสร้างความภักดีในแบรนด์และลดอัตราการเปลี่ยนไปใช้บริการคู่แข่ง ด้านสังคม ระบบขนส่งที่เชื่อถือได้ช่วยลดความเครียดของลูกค้าและเพิ่มความไว้วางใจต่อธุรกิจ ด้านเศรษฐกิจ การให้บริการที่น่าเชื่อถือช่วยลดต้นทุนในการแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดจากการขนส่งที่ล่าช้าหรือสูญหาย งานวิจัยที่สอดคล้อง พนิดา วงษ์อนุ และ พิศมัย จารุจิตติพันธ์ (2568) พบว่าความน่าเชื่อถือของระบบขนส่งที่เชื่อมโยงกับความโปร่งใสของห่วงโซ่อุปทานช่วยสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้า

2. ต้นทุนการขนส่ง (Transportation Costs) และความยั่งยืน ต้นทุนการขนส่งที่เพิ่มขึ้น ไม่จำเป็นต้องลดความพึงพอใจของลูกค้าเสมอไป หากลูกค้าเห็นว่าต้นทุนที่สูงขึ้นนั้นนำไปสู่การให้บริการที่มีคุณภาพ หรือเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มิติความยั่งยืน ด้านสิ่งแวดล้อมการลงทุนใน Green Logistics เช่น รถบรรทุกไฟฟ้า และพลังงานสะอาด ช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แม้ว่าจะมีต้นทุนเริ่มต้นสูง ด้านเศรษฐกิจ ลูกค้าเริ่มให้ความสำคัญกับ ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ (CSR) และอาจยอมจ่ายค่าขนส่งที่สูงขึ้นหากสามารถช่วยลดการปล่อยคาร์บอนได้ งานวิจัยที่สอดคล้อง ธันย์ ชัยพร, วิริยา บุญมาเลิศ, บุญยาพร ภูทอง (2565) พบว่าผู้บริโภคยุคใหม่ยอมจ่ายเพิ่มร้อยละ 10-15 สำหรับบริการขนส่งที่มีความยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กรณ์พงษ์ โกศลนิรติวงศ์ และ สุเมธ ธวัชราตราตระกูล (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการศาลยุติธรรมในภาค 7. *วารสารวิจัยและพัฒนาราชภัฏเพชรบูรณ์*, 1(1), 12-25.
- กัญญกนิษฐ กมลกิตติวงศ์, นพปฎล สุวรรณทรัพย์. (2565). ปัจจัยด้านโลจิสติกส์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการบริษัทขนส่งสินค้าเอกชนของผู้ประกอบการร้านขายเสื้อผ้าออนไลน์ในเขตพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล. *วิทยาการจัดการวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, 3(3), 53-63.
- จิรายุทธ์ คงมีศรี, วรศักดิ์ ทองศิริ. (2566). คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าที่มาใช้บริการขนส่งสินค้าในกรุงเทพมหานคร. *Journal of Interdisciplinary Development (Humanities and Social Sciences)*, 2(2), 50-57.
- ฐาปนา บุญหล้า. (2555). โลจิสติกส์: บริบทโลกาภิวัตน์. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์มนุษยศาสตร์ และ สังคมศาสตร์*, 4(1), 1-24.
- ธันย์ ชัยพร, วิริยา บุญมาเลิศ, บุญยาพร ภูทอง. (2565). กลยุทธ์การตลาดและการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่มีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าที่ใช้บริการขนส่งสินค้าทางถนน กรณีศึกษาอุตสาหกรรมอาหารแช่แข็งในประเทศไทย. *วารสารวิชาการการจัดการภาครัฐและเอกชน*, 5(2), 149-163.
- นุชรติ ชตคล้าย. (2562). การเชื่อมโยงแนวคิดทางโลจิสติกส์ (หลักการ 7R's) ในการจำหน่ายเนื้อสุกรในสถานการณ์ Covid-19 ของบริษัทการโกศล จำกัด. *Journal of Digital Business and Social Sciences*, 7(2), 194-207.
- พนิดา วงษ์อนุ, พิศมัย จารุจิตติพันธ์ (2568). การพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพของระบบขนส่งพัสดุด้วยเทคโนโลยีติดตามพัสดุ. *Journal of Social Science for Local Development Rajabhat Maha Sarakham University*, 9(1), 259-265.
- ปณิดา งามตุล, วชิระ ยี่สุนเทศ. (2568). คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการบริษัทอินเทอร์เน็ต เอ็กซ์เพรส โลจิสติกส์ จำกัด ในเขตลาดกระบัง จังหวัดกรุงเทพมหานคร. *Journal of MCU Nakhondhat*, 12(2), 61-69.
- ภัทร์วี อ้อมชมพู. (2565). คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคในร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่น สาขาร้านค้าสวัสดิการกรมสรรพากร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สกรณ บุษบง, ณัฐพล จันทพลแสน, ศุภกร ชาติชัย. (2562). การพัฒนาต้นแบบระบบพร้อมชุดอุปกรณ์ติดตามรถขนส่งพัสดุแบบเรียลไทม์โดยใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง. *PKRU SciTech Journal*, 3(2), 20-26.

- ศิริวรรณ กาวีชา, นพปฎล สุวรรณทรัพย์. (2564). ประสิทธิภาพทางด้านโลจิสติกส์ของผู้ให้บริการขนส่งสินค้าทางถนนที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ประกอบการส่งออกผลไม้. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*, 23(2), 95-108.
- โสรยา สุภาพล, ลัดดาวัลย์ สำราญ, อมรัตน์ ทัดจันทิก, ธนกร นกสกุล, สุรัชย์ เอ็มอักษร. (2562). คุณภาพการบริการขนส่งสินค้าที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า: กรณีศึกษาบริษัทเอกชัยสาส์นสุพรรณจำกัด. *สหวิทยาการและความยั่งยืนปริทรรศน์ ไทย*, 8(1), 107-115.
- Alotaibi, Y., & Zhang, Y. (2020). The impact of service reliability on customer satisfaction in logistics. *Journal of Business Logistics*, 41(3), 245-262.
- Boateng, G. O., Neilands, T. B., Frongillo, E. A., Melgar-Quinonez, H. R., & Young, S. L. (2018). Best practices for developing and validating scales for health, social, and behavioral research: A primer. *Frontiers in Public Health*, 6, 149.
- Bowersox, D. J., Closs, D. J., & Cooper, M. B. (2013). *Supply chain logistics management* (4th ed.). McGraw-Hill.
- DeVellis, R. F. (2017). *Scale development: Theory and applications* (4th ed.). SAGE Publications.
- Harrison, A., & Van Hoek, R. (2020). *Logistics management and strategy: Competing through the supply chain* (6th ed.). Pearson.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 22(140), 1-55.
- Mentzer, J. T., DeWitt, W., Keebler, J. S., Min, S., Nix, N. W., Smith, C. D., & Zacharia, Z. G. (2001). Defining Supply Chain Management. *Journal of Business Logistics*, 22(2), 1-25.
- Mentzer, J. T., Stank, T. P., & Esper, T. L. (2008). *Supply chain management and logistics*. SAGE Publications.
- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory* (3rd ed.). McGraw-Hill.
- Ohno, T. (1988). *Toyota Production System: Beyond Large-Scale Production*. Productivity Press.
- Polit, D. F., & Beck, C. T. (2006). *The content validity index: Are you sure you know what's being reported? Critique and recommendations*. *Research in Nursing & Health*, 29(5), 489-497.

- Rushton, A., Croucher, P., & Baker, P. (2017). *The handbook of logistics and distribution management* (6th ed.). Kogan Page.
- Wang, H., Li, J., & Chen, X. (2021). *Trust and reliability in logistics services: A customer perspective*. *International Journal of Logistics Management*, 32(4), 567-589.
- Waters, D. (2019). *Supply chain risk management* (3rd ed.). Kogan Page.

จริยธรรมการเขียนบทความตีพิมพ์ วารสารปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

บทบาทหน้าที่ของผู้พิมพ์ (Duties of Authors)

1. ผู้พิมพ์ต้องรับรองว่าบทความที่ส่งตีพิมพ์เป็นบทความใหม่ที่ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์ และไม่ได้อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือแหล่งเผยแพร่อื่นใด
2. ผู้พิมพ์ต้องเขียนบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบที่วารสารกำหนด
3. ผู้พิมพ์ต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่นและต้องอ้างอิงทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมาเสนอโดยอ้างอิงในเนื้อหาบทความของตน และจัดทำเอกสารอ้างอิงไว้ท้ายบทความให้ชัดเจน
4. ผู้พิมพ์ต้องรายงานข้อมูลการวิจัยที่เกิดขึ้นจริง ไม่บิดเบือนข้อมูล และไม่ให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ
5. ผู้พิมพ์ที่มีรายชื่อปรากฏในบทความ ต้องมีส่วนในการทำ การวิจัยจริง
6. ผู้พิมพ์ที่คัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) หรือละเมิดลิขสิทธิ์ผู้อื่น ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน
7. บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารถือเป็นผลงานของผู้พิมพ์ ผู้พิมพ์และคณะต้องรับผิดชอบต่อบทความของตน
8. ผู้พิมพ์ต้องแก้ไขความถูกต้องของบทความตามข้อเสนอแนะของผู้ประเมินเบื้องต้นในการตรวจสอบรูปแบบและหลักการอ้างอิงตามวารสารกำหนด และแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่พิจารณาคุณภาพของบทความ
9. ในกรณีที่ผู้เขียนทำผิดจริยธรรมจะถูกตัดสิทธิ์การตีพิมพ์เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 3 ปี โดยแจ้งผู้พิมพ์และหน่วยงานสังกัดของผู้พิมพ์
10. การพิจารณาอนุญาตให้ลงตีพิมพ์ในวารสารขึ้นอยู่กับพิจารณาจากบรรณาธิการและให้ถือเป็นที่สุด
11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในมนุษย์ ควรมีหนังสือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (ถ้ามี)

บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการ (Duties of Editors)

1. บรรณาธิการมีหน้าที่ควบคุมดูแลการบริหารงานวารสารเป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามหลักเกณฑ์ที่วารสารปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์กำหนด
2. ดำเนินการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ และพัฒนาคุณภาพของวารสารอย่างต่อเนื่อง และให้เป็นไปตามขอบเขตและวัตถุประสงค์ของวารสาร
3. ปกป้องข้อมูลส่วนตัวของผู้พิมพ์และผู้ประเมินบทความ เพื่อให้กระบวนการประเมินบทความนั้นมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นและเป็นไปตามเกณฑ์ของวารสาร

4. บรรณาธิการไม่ใช้อำนาจหรือหน้าที่ครอบงำ ผู้ประเมินบทความให้ประเมินบทความตามที่ตนเองต้องการ
5. บรรณาธิการต้องเลือกผู้ประเมินบทความที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญตรงกับบทความนั้นๆ
6. บรรณาธิการต้องหยุดกระบวนการประเมินบทความหากเกิดการคัดลอกผลงานผู้อื่น และต้องแจ้งให้ผู้พิมพ์ทราบทันที หากเจ้าของบทความไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำ บรรณาธิการสามารถปฏิเสธการตีพิมพ์บทความนั้นๆ
7. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน ผู้ประเมิน และต้องมีความรับผิดชอบในการรักษาข้อมูลได้เป็นอย่างดี
8. บรรณาธิการต้องไม่ร้องขอให้มีการอ้างอิงผลงานใดเพื่อเพิ่มจำนวนการอ้างอิง (Citation) หรือค่า Impact Factor ของวารสาร หรือเพื่อเพิ่มจำนวนการอ้างอิงของผลงานของตนหรือพวกพ้อง
9. บรรณาธิการต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง และใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้เช่น โปรแกรม CopyCat เว็บไซต์ ThaiJO ในระดับไม่เกิน 10% เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบ การคัดลอกผลงานของผู้อื่น เกินตามที่กำหนดไว้ จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้น ๆ
10. บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน และผู้ประเมิน โดยเด็ดขาด เพื่อรักษาไว้ซึ่งธรรมาภิบาลในการดำเนินงานอย่างเคร่งครัด
11. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง
12. บทความที่ตรวจพบว่า มีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอดถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้พิมพ์ถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ
13. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล การเก็บค่า Page Charge หรือ Processing Fee คือ ต้องมีการดำเนินการอย่างโปร่งใส เช่น กำหนดให้มีการประกาศกระบวนการเรียกเก็บอย่างชัดเจน หรือ ระบุราคาหรือเงื่อนไขของการเรียกเก็บค่า Page Charge ตามที่ได้ประกาศไว้อย่างเคร่งครัด

บทบาทหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ (Duties of Reviewers)

1. ผู้ประเมินบทความต้องมีความรู้ ความเข้าใจและเชี่ยวชาญในเนื้อหาของบทความที่ประเมิน หากบทความไม่ตรงกับสาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ ผู้ประเมินสามารถปฏิเสธที่จะประเมินบทความเรื่องนั้นๆ ให้ผู้ประสานงานของกองบรรณาธิการทราบ
2. ผู้ประเมินบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพของบทความเป็นหลัก พิจารณาบทความภายใต้หลักการและเหตุผลทางวิชาการโดยปราศจากอคติ หรือความคิดเห็นส่วนตัว และเป็นไปในเชิงสร้างสรรค์
3. ผู้ประเมินบทความต้องประเมินบทความตามแบบประเมิน และหากมีข้อเสนอแนะนอกเหนือประเด็นตามแบบประเมินก็สามารถเสนอเพิ่มเติมเป็นลายลักษณ์อักษรให้ชัดเจน

4. ผู้ประเมินบทความจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนใด ๆ กับวารสาร บรรณาธิการ และผู้เขียน ซึ่งหากบรรณาธิการทราบในภายหลังจะขอยกเลิกผลการประเมินนั้น และทางวารสารจะสงวนสิทธิ์ไม่ส่งบทความให้ประเมินในครั้งต่อไป
5. ผู้ประเมินบทความต้องประเมินบทความตามกรอบระยะเวลาที่วารสารกำหนด
6. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความที่ประเมินไปเป็นผลงานของตนเอง
7. ผู้ประเมินบทความควรให้ข้อเสนอแนะที่สอดคล้องและเป็นประโยชน์แก่ผู้เขียนบทความ
8. ผู้ประเมินบทความจะต้องรักษาความลับ ไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง
9. ผู้ประเมินบทความที่ตรวจพบว่าบทความที่พิจารณาอยู่มีความเหมือนหรือความซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่น ผู้ประเมินจะต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

หลักเกณฑ์การเขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ วารสารปรัชญาคุษภูมิต่างสังคมศาสตร์

หลักเกณฑ์การเขียนบทความวิชาการ

วารสารปรัชญาคุษภูมิต่างสังคมศาสตร์ มีกำหนดการจัดพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ (ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน, ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม และฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการในรูปแบบของบทความวิจัย บทความวิชาการ บทวิจารณ์หนังสือและเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ทางด้านสังคมศาสตร์

ข้อกำหนดในการส่งบทความ บทความจัดทำขึ้นโดยใช้ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น บทความที่นำมาลงในวารสารต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างตีพิมพ์ในหนังสือหรือวารสารใดมาก่อน กระบวนการคัดเลือกบทความโดยใช้วิธีการประเมินแบบ Double-Blind Review บทความจะถูกส่งไปยังนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ เพื่อเป็นผู้อ่านประเมินบทความ

แนวทางการเขียนบทความวิชาการ ประกอบด้วย

- มีประเด็นหรือความแนวคิดที่ชัดเจน มีเนื้อหาทางวิชาการที่ถูกต้อง สมบูรณ์ และทันสมัย
- วิเคราะห์ประเด็นตามหลักวิชาการ มีการสังเคราะห์ความรู้จากแหล่งต่าง ๆ และเสนอความรู้หรือวิธีการที่เป็นประโยชน์
- สอดแทรกความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ หรือแสดงทัศนะทางวิชาการของผู้เขียนอย่างชัดเจนและเที่ยงตรง
- มีการค้นคว้าอ้างอิงจากแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้ ทันสมัย และครอบคลุม
- มีการนำเสนอข้อมูลที่เข้าใจง่ายและเป็นระบบ ใช้ภาษาทางวิชาการอย่างเหมาะสม

การส่งต้นฉบับ

1. **การตั้งค่าหน้ากระดาษ** ใช้แบบอักษร TH Sarabun New พิมพ์แบบหน้าเดียวในกระดาษขนาด A4 ตั้งขอบกระดาษทุกด้าน 1 นิ้ว (2.54 เซนติเมตร) ใส่เลขหน้ากำกับทุกหน้าที่มุมขวาด้านบน ความยาวของบทความ 12-15 หน้า

2. **ชื่อเรื่อง (Title)** ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3. **ชื่อผู้เขียน (Author)** ประกอบด้วย ชื่อ นามสกุล หน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

4. **เนื้อหา (Text)** ควรใช้ภาษาแบบทางการที่ผู้อ่านเข้าใจง่ายและมีความชัดเจน ประกอบด้วย

4.1 **บทคัดย่อ (Abstract)** ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สรุปสาระสำคัญของบทความไว้อย่างครบถ้วน

4.2 **คำสำคัญ (Keywords)** จำนวน 3-5 คำ

4.3 **บทนำ (Introduction)** อธิบายที่มาและความสำคัญ โดยเขียนให้สอดคล้องกับชื่อเรื่อง

4.4 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Concept and Theory) อธิบายแนวคิดและทฤษฎีเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

4.5 กรอบในการวิเคราะห์ (Analysis Framework) นำเสนอกรอบสำหรับใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.6 ผลการวิเคราะห์ (Result) เป็นการอธิบายผลตามกรอบในการวิเคราะห์ โดยเขียนข้อมูลให้มีความถูกต้อง สมบูรณ์ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้อ่านได้

4.7 บทสรุป (Conclusion) เป็นการสรุปเชิงอภิปรายและมีการนำเสนอแนวคิดของผู้เขียนด้วย

4.8 ข้อเสนอแนะ (Recommendation) เป็นข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ และข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ประโยชน์

4.9 องค์ความรู้ที่ได้จากบทความ (Body of Knowledge) เป็นการนำเสนอองค์ความรู้ที่วิเคราะห์และสังเคราะห์ได้จากการเขียนบทความ

4.10 การอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบ APA Style (7th ed.) ดังนี้

4.10.1 การเรียงลำดับ ให้เรียงลำดับจากภาษาไทยก่อนภาษาอังกฤษ ก-ฮ และ A-Z

4.10.2 ชื่อผู้เขียน เอกสารภาษาไทยใช้ชื่อ นามสกุล เอกสารภาษาอังกฤษใช้นามสกุล และอักษรย่อตัวแรกของชื่อ

4.10.3 ปีที่พิมพ์ เอกสารภาษาไทยใช้ปี พ.ศ. เอกสารภาษาอังกฤษใช้ปี ค.ศ. ใส่ในวงเล็บ หากผู้เขียนคนเดียวกันเขียนเอกสารหลายเล่ม ให้เรียงลำดับปีที่พิมพ์จากน้อยไปหามาก

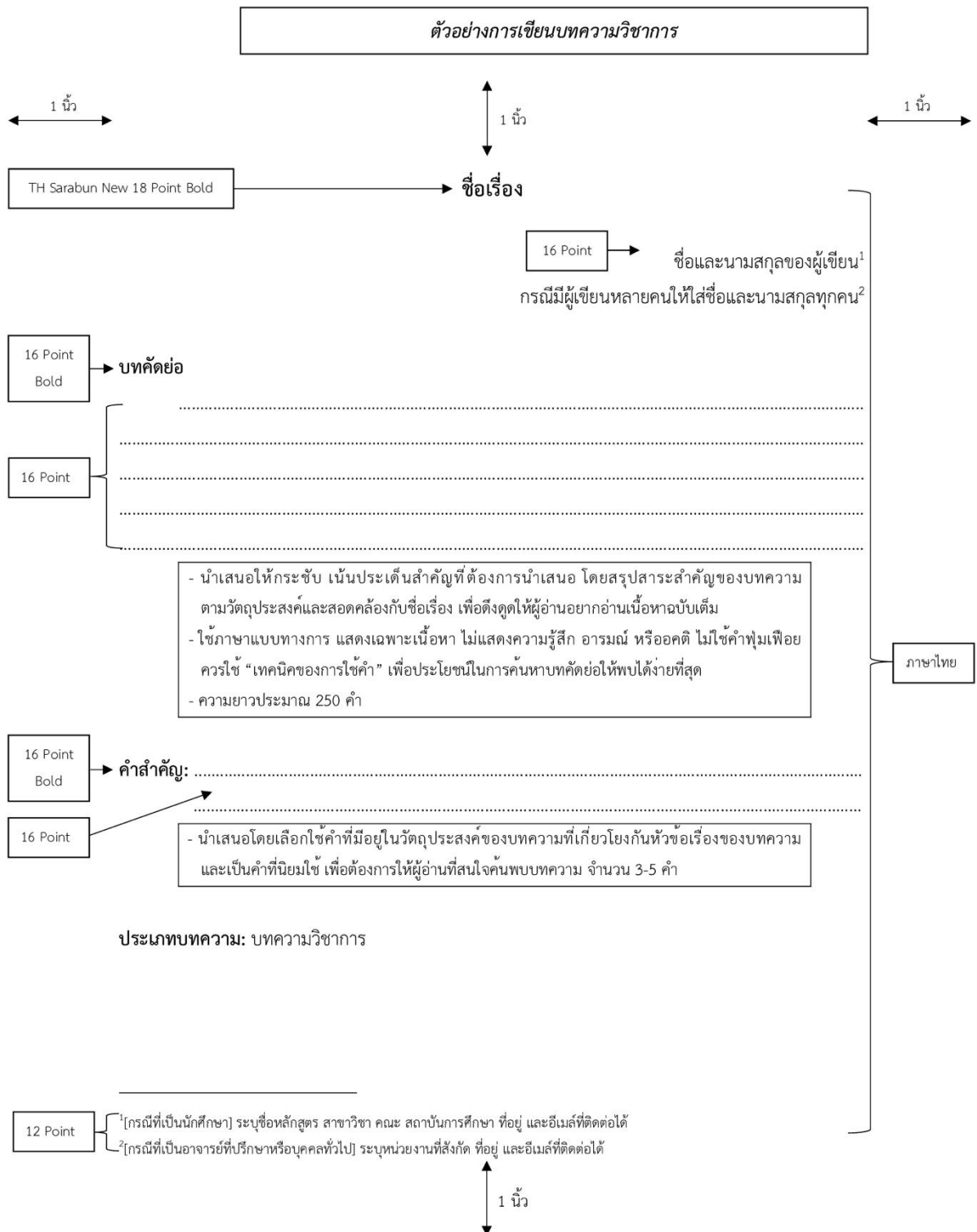
4.10.4 ชื่อเรื่อง ให้ใช้ตัวเอน กรณีเป็นเรื่องย่อในหนังสือให้ระบุ “ใน” หรือ “in” ตามด้วยผู้แต่ง และชื่อหนังสือ

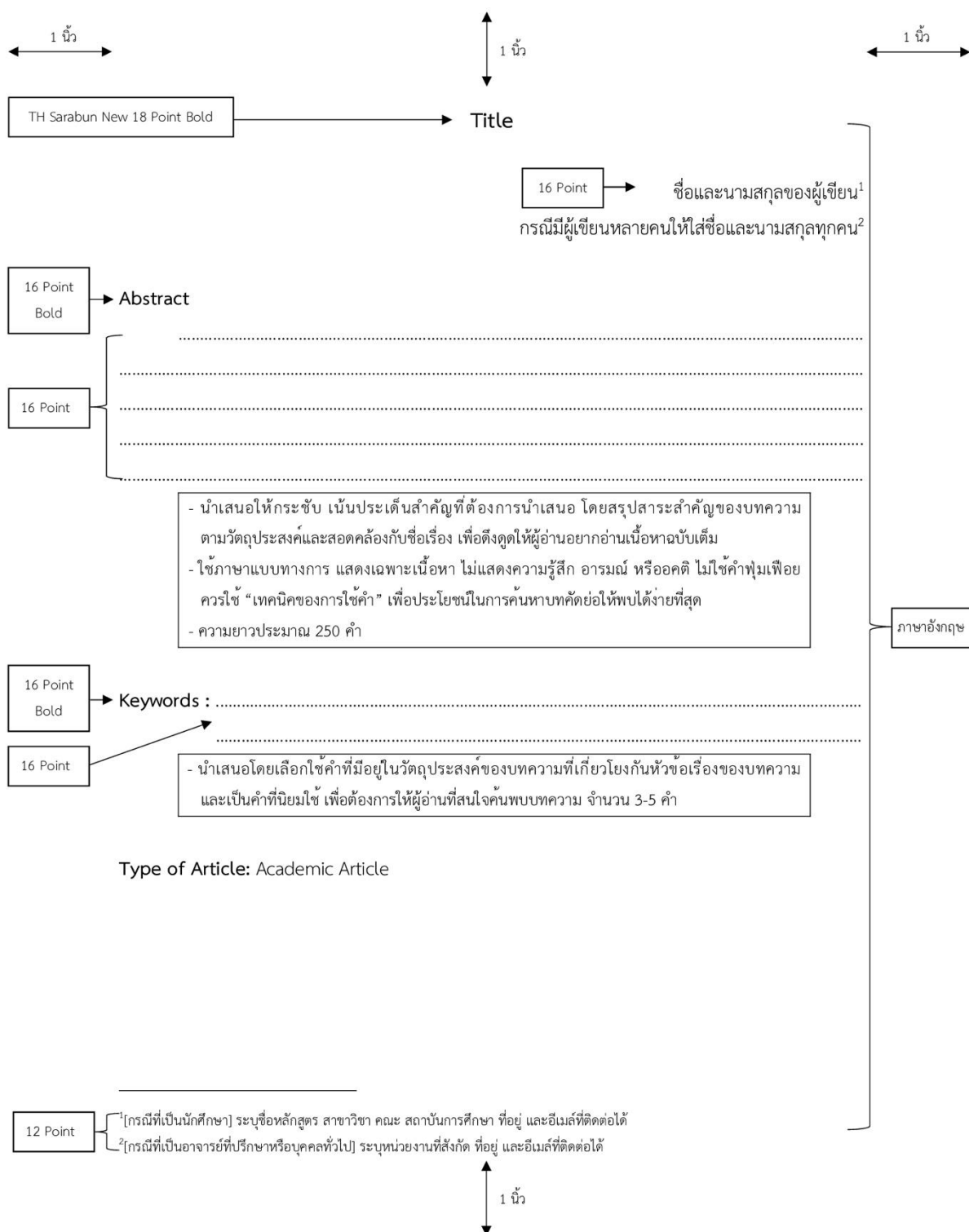
4.10.5 สถานที่พิมพ์และสำนักพิมพ์ เป็นรูปแบบของเอกสารประเภทหนังสือ หรือตำรา กรณีประเภทบทความในวารสาร ให้ระบุชื่อบทความ ชื่อวารสาร ปีที่ ฉบับที่ และหมายเลขหน้าของบทความ ตั้งแต่หน้าแรกถึงหน้าสุดท้าย (การอ้างอิงในเนื้อหาให้ระบุเฉพาะหน้าที่ใช้อ้างอิง)

4.10.6 การอ้างอิง Website ให้ระบุชื่อผู้เขียน ชื่อเรื่อง และค้นจาก Website

5. การส่งบทความ ให้ส่งต้นฉบับบทความออนไลน์ (ไฟล์ Word) และ (ไฟล์ PDF) ไปที่ <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dpssj>

หมายเหตุ วารสารปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาตีพิมพ์

16 Point Bold	→ บทนำ	
16 Point		
16 Point		
16 Point		
นำเสนอเนื้อหาเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่านสู่เนื้อเรื่อง ให้ความสำคัญ และสร้างบรรยากาศให้น่าติดตามต่อไป ควรเขียนให้กระชับตรงประเด็น ไม่ยืดเยื้อ สอดคล้องกับชื่อเรื่อง โดยจับประเด็นจากชื่อเรื่องแล้วนำเสนอเนื้อหา ในส่วนนี้สามารถกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของบทความ ที่มาของบทความ ขอบเขตของบทความ อาจมีคำจำกัดความหรือนิยามที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน		
16 Point Bold	→ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	
16 Point		
16 Point		
16 Point		
นำเสนอให้สอดคล้องกับชื่อเรื่องหรือประเด็นที่เขียน จัดวางโครงสร้างเนื้อหาและจัดลำดับให้เหมาะสม เนื้อหาสาระควรมีความต่อเนื่องกัน เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูล และอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้		
16 Point Bold	→ กรอบในการวิเคราะห์	
16 Point		
16 Point		
16 Point		
นำเสนอกรอบในการวิเคราะห์ที่ได้จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในรูปแบบภาพ หรือข้อความ อันเป็นใจความสำคัญที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูล		
16 Point Bold	→ ผลการวิเคราะห์	
16 Point		
16 Point		
16 Point		
นำเสนอให้เป็นไปตามหลักการ ทฤษฎี ตามกรอบในการวิเคราะห์ มีหลักฐานการอ้างอิงอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ มีความเป็นเหตุเป็นผล		

16 Point Bold	→ บทสรุป	
16 Point		
16 Point		
นำเสนอสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความ โดยการเลือกประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความนั้นมาเขียนรวมไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท หรืออาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่า สิ่งที่กำลังมาทั้งหมดมีความสำคัญอย่างไรสามารถนำไปทำอะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรือ อาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทั้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปแสวงหาความรู้เพื่อคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป		
16 Point Bold	→ ข้อเสนอแนะ	
16 Point		
16 Point		
นำเสนอข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิเคราะห์สำหรับนำไปใช้ในเชิงทฤษฎีและการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้		
16 Point Bold	→ องค์ความรู้ที่ได้จากบทความ	
16 Point		
16 Point		
นำเสนอเสนอองค์ความรู้ที่วิเคราะห์และสังเคราะห์ที่ได้จากการเขียนบทความ สำหรับให้ผู้อ่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้		
16 Point Bold	→ References	
เอกสารอ้างอิงใช้ภาษาอังกฤษตามรูปแบบ APA Style (7th ed.) มีวิธีการ ดังนี้ - การเรียงลำดับ ให้เรียงลำดับตามตัวอักษร ตั้งแต่ ก-ฮ แล้วตามด้วย A-Z - การเขียนอ้างอิงประเภทหนังสือ (Book) ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. - การเขียนอ้างอิงประเภทวารสาร (Journal) ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), หน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของบทความ. - การเขียนอ้างอิงประเภท ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ (Dissertation/Thesis) ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. หลักสูตรปริญญา, มหาวิทยาลัย		

หลักเกณฑ์การเขียนบทความวิจัย

วารสารปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มีนโยบายจัดพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ (ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน, ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม และฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการในรูปแบบของบทความวิจัย บทความวิชาการ บทวิจารณ์หนังสือและเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ทางด้านสังคมศาสตร์

ข้อกำหนดในการส่งบทความ บทความจัดทำขึ้นโดยใช้ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น บทความที่นำมาลงในวารสารต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างตีพิมพ์ในหนังสือหรือวารสารใดมาก่อน กระบวนการคัดเลือกบทความโดยใช้วิธีการประเมินแบบ Double-Blind Review บทความจะถูกส่งไปยังนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ เพื่อเป็นผู้อ่านประเมินบทความ

การส่งต้นฉบับ

1. **การตั้งค่าหน้ากระดาษ** ใช้แบบอักษร TH Sarabun New พิมพ์แบบหน้าเดียวในกระดาษขนาด A4 ตั้งขอบกระดาษทุกด้าน 1 นิ้ว (2.54 เซนติเมตร) ใส่เลขหน้ากำกับทุกหน้าที่มีมูขวาด้านบน ความยาวของบทความ 12-15 หน้า

2. **ชื่อเรื่อง (Title)** ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3. **ชื่อผู้เขียน (Author)** ประกอบด้วย ชื่อ นามสกุล หน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

4. **เนื้อหา (Text)** ควรใช้ภาษาแบบทางการที่ผู้อ่านเข้าใจง่ายและมีความชัดเจน ประกอบด้วย

4.1 **บทคัดย่อ (Abstract)** ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สรุปสาระสำคัญของบทความไว้อย่างครบถ้วน

4.2 **คำสำคัญ (Keywords)** จำนวน 3-5 คำ

4.3 **ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา (Background and Significance of the Problems)** นำเสนอโดยใช้ภาษาแบบทางการ เป็นแบบแผน เลือกใช้คำที่ถูกต้องตามหลักภาษาและค่านิยมของคำ ใช้คำให้เกิดความหมายตรงประเด็น และไม่ซับซ้อน เพื่อให้สามารถอ่านแล้วเข้าใจทันที

4.4 **วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)** นำเสนอให้สอดคล้องกับชื่อเรื่องและเนื้อหาเพื่อเป็นแนวทางในการหาคำตอบของการวิจัย

4.5 **ขอบเขตของการวิจัย (Scope of the Research)** นำเสนอให้ครอบคลุมเนื้อหา ลักษณะประชากร จำนวนประชากร ขนาดกลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ศึกษา โดยอาจจะระบุช่วงระยะเวลาที่ศึกษาด้วย

4.6 **ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย (Research Benefits)** นำเสนอประโยชน์ที่ได้รับตามวัตถุประสงค์และแนวทางการนำไปใช้ประโยชน์เชิงวิชาการและการนำไปปฏิบัติ

4.7 **แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Concepts, Theories, and Related Literatures)** นำเสนอให้มีความสัมพันธ์กันของตัวแปรทุกตัวและต้องอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ เพื่อนำไปสู่กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

4.8 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย (Conceptual Framework) นำเสนอให้ครอบคลุมและครบถ้วนทุกตัวแปรเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย โดยอาจนำเสนอเป็นรูปภาพเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย

4.9 สมมติฐานของการวิจัย (Hypotheses of the Research (if any)) นำเสนอถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้กับคำตอบที่ผู้วิจัยคาดคะเน โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายสามารถสื่อความหมายได้โดยตรง (ถ้ามี)

4.10 ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) อธิบายวิธีดำเนินการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล

4.11 ผลการวิจัย (Result) นำเสนอผลที่ได้จากการวิจัยเป็นขั้นตอนโดยสรุป

4.12 การอภิปรายผล (Discussion) เป็นการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ หรือสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.13 ข้อเสนอแนะ (Recommendation) เป็นข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ และข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ประโยชน์

4.14 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย (Body of Knowledge) เป็นการนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ที่วิเคราะห์และสังเคราะห์ได้จากการวิจัย

4.15 การอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบ APA Style (7th ed.) ดังนี้

4.15.1 การเรียงลำดับ ให้เรียงลำดับจากภาษาไทยก่อนภาษาอังกฤษ ก-ฮ และ A-Z

4.15.2 ชื่อผู้เขียน เอกสารภาษาไทยใช้ชื่อ นามสกุล เอกสารภาษาอังกฤษใช้นามสกุล และอักษรย่อตัวแรกของชื่อ

4.15.3 ปีที่พิมพ์ เอกสารภาษาไทยใช้ปี พ.ศ. เอกสารภาษาอังกฤษใช้ปี ค.ศ. ใส่ในวงเล็บ หากผู้เขียนคนเดียวกันเขียนเอกสารหลายเล่ม ให้เรียงลำดับปีที่พิมพ์จากน้อยไปหามาก

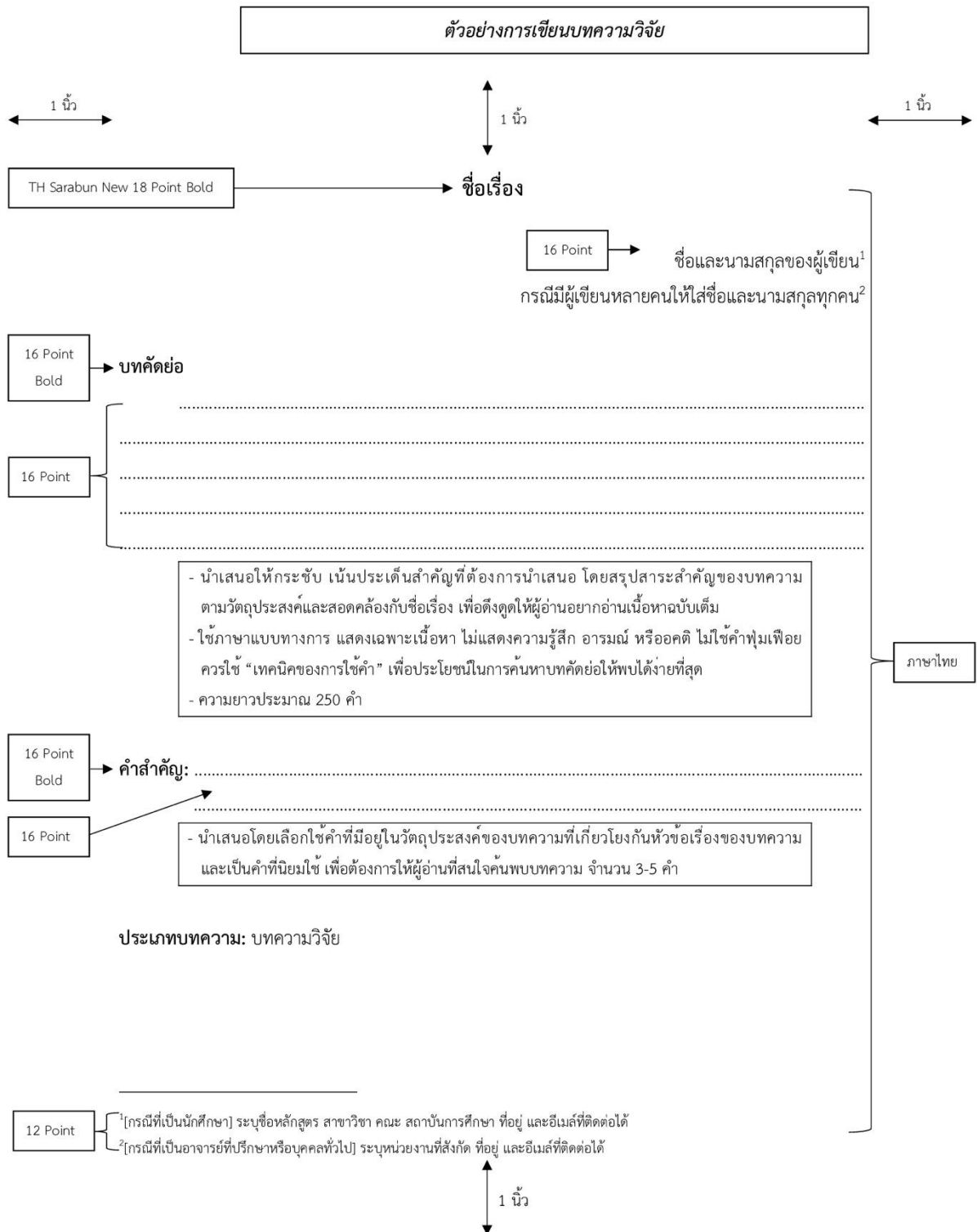
4.15.4 ชื่อเรื่อง ให้ใช้ตัวเอน กรณีเป็นเรื่องย่อในหนังสือให้ระบุ “ใน” หรือ “in” ตามด้วยผู้แต่ง และชื่อหนังสือ

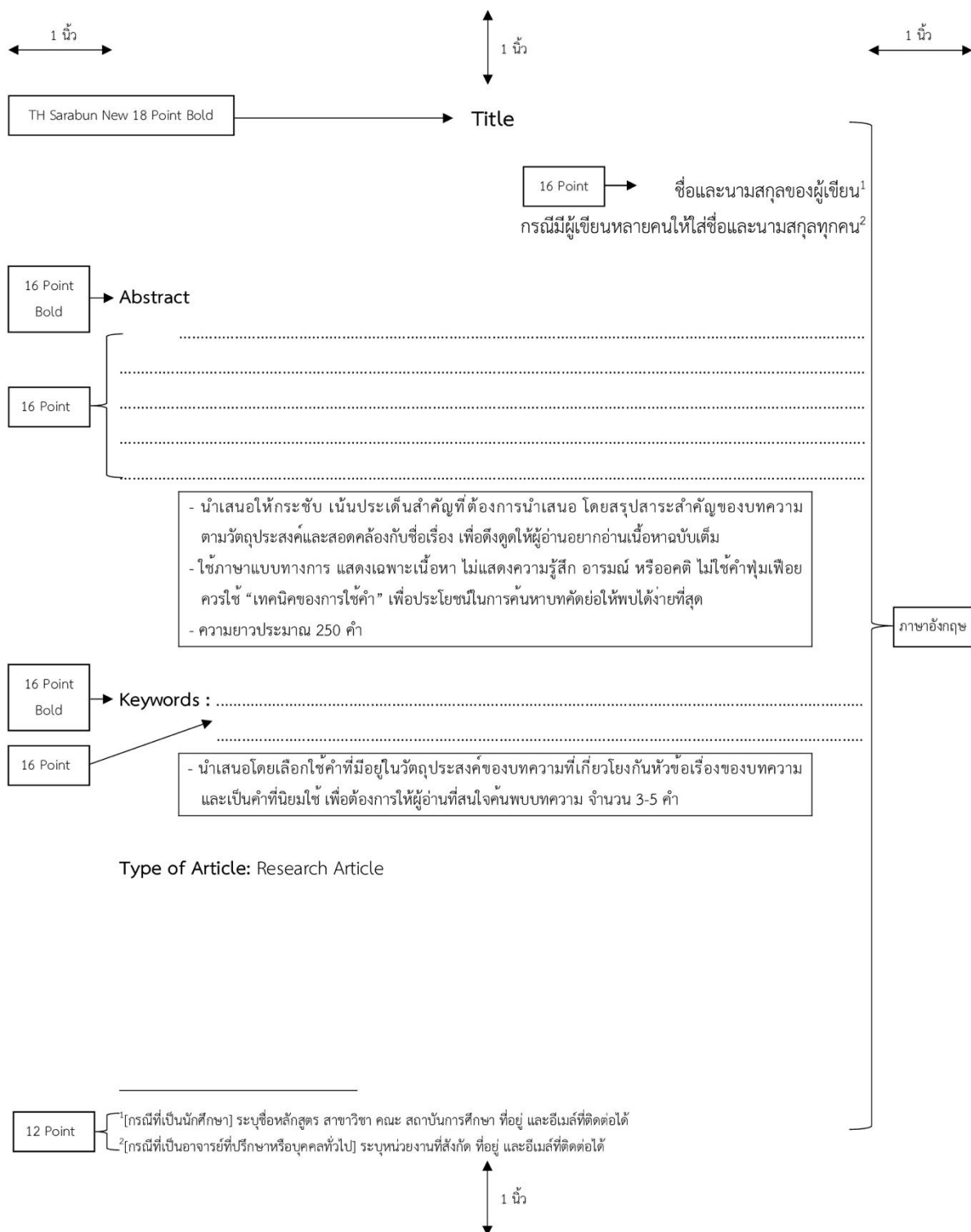
4.15.5 สถานที่พิมพ์และสำนักพิมพ์ เป็นรูปแบบของเอกสารประเภทหนังสือ หรือตำรา กรณีประเภทบทความในวารสาร ให้ระบุชื่อบทความ ชื่อวารสาร ปีที่ ฉบับที่ และหมายเลขหน้าของบทความ ตั้งแต่หน้าแรกถึงหน้าสุดท้าย (การอ้างอิงในเนื้อหาให้ระบุเฉพาะหน้าที่ใช้อ้างอิง)

4.15.6 การอ้างอิง Website ให้ระบุชื่อผู้เขียน ชื่อเรื่อง และค้นจาก Website

5. การส่งบทความ ให้ส่งต้นฉบับบทความออนไลน์ (ไฟล์ Word) และ (ไฟล์ PDF) ไปที่ <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dpsj>

หมายเหตุ วารสารปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาตีพิมพ์

16 Point Bold	→ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา
16 Point	
นำเสนอโดยใช้ภาษาแบบทางการ เป็นแบบแผน เลือกใช้คำที่ถูกต้องตามหลักภาษาและความนิยมของคำ ใช้คำให้เกิดความหมายตรงประเด็น ไม่ซ้ำซ้อน อ่านแล้วเข้าใจทันที การแปลคำศัพท์จากต่างประเทศควรตรวจสอบความนิยมและใช้ความหมายเดียวกันตลอดบทความ เช่น Organization พบแปลเป็นไทยว่า องค์กรหรือองค์การ เป็นต้น และภายในหนึ่งย่อหน้าควรมีใจความสำคัญประเด็นเดียวเป็นเอกภาพ และต้องอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้	
16 Point Bold	→ วัตถุประสงค์ของการวิจัย
16 Point	
16 Point Bold	→ ขอบเขตของการวิจัย
16 Point	
นำเสนอให้ครอบคลุมเนื้อหา ลักษณะประชากร จำนวนประชากร การเลือกกลุ่มตัวอย่าง วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง ขนาดกลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ศึกษา โดยอาจจะระบุช่วงระยะเวลาที่ศึกษาด้วย	
16 Point Bold	→ ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย
16 Point	

16 Point Bold	→ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
16 Point	
- นำเสนอแนวคิดและทฤษฎีให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยของสังเขปของตัวแปรทุกตัว และจำเป็นต้องอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ หลีกเลี่ยงการ "อ้างอิงใน" หรือหลีกเลี่ยงการอ้างอิงต่อ ๆ กันมา ควรใช้ต้นฉบับมาอ้างอิง - นำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการอภิปรายผล - นำเสนอให้มีความสัมพันธ์กันทั้งแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	
16 Point Bold	→ กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย
ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย	
16 Point Bold	→ สมมติฐานของการวิจัย (ถ้ามี)
16 Point	
16 Point Bold	→ ระเบียบวิธีวิจัย
16 Point	
นำเสนอโดยอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล ควรอ้างอิงเจ้าของทฤษฎีที่ผู้เขียนอ้างอิงโดยตรง หลีกเลี่ยงการอ้างอิงต่อ ๆ กันมา เขียนให้กระชับ นำเสนอเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของบทความ	

16 Point
Bold

→ ผลการวิจัย

16 Point

นำเสนอข้อมูลเชิงประจักษ์ การวิเคราะห์ และผลการวิเคราะห์ โดยอาจจะมีการนำเสนอในรูปแบบตาราง และการแปลความหมายอย่างกะทัดรัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ตัวอย่างการนำเสนอในรูปแบบตาราง

ตาราง 1
ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ข้อความ	$\bar{X}$	SD	แปลความหมาย

16 Point
Bold

→ การอภิปรายผล

16 Point

- สรุปสาระประเด็นสำคัญ และอภิปรายผลในแง่มุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานวิจัยให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ หากมีสมมติฐานของการวิจัยควรอภิปรายรายชื่อ ข้อค้นพบที่ขัดแย้งหรือสอดคล้องกับงานวิจัยของงาน
- อภิปรายข้อจำกัดและข้อบกพร่องในการวิจัย รวมถึงการอภิปรายคุณประโยชน์ของงานวิจัย

16 Point
Bold

→ ข้อเสนอแนะ

16 Point

นำเสนอข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัยสำหรับนำไปใช้ในเชิงทฤษฎีและการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้

16 Point Bold	→ องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย
16 Point	
	
	
	

นำเสนอแนะองค์ความรู้ใหม่ที่วิเคราะห์และสังเคราะห์ได้จากการวิจัย สำหรับให้อ่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

16 Point Bold	→ References
------------------	--------------

เอกสารอ้างอิงใช้ภาษาอังกฤษตามรูปแบบ APA Style (7th ed.) มีวิธีการ ดังนี้

- การเรียงลำดับ ให้เรียงลำดับตามตัวอักษร ตั้งแต่ ก-ฮ แล้วตามด้วย A-Z
- การเขียนอ้างอิงประเภทหนังสือ (Book)
ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
- การเขียนอ้างอิงประเภทวารสาร (Journal)
ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), หน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของบทความ.
- การเขียนอ้างอิงประเภท ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ (Dissertation/Thesis)
ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. หลักสูตรปริญญา, มหาวิทยาลัย

เรียน บรรณาธิการวารสารปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

ข้าพเจ้า ☐ นาย ☐ นาง ☐ นางสาว ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย).....

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน.....

หน่วยงานที่สังกัด.....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้.....

หมายเลขโทรศัพท์.....Email.....

มีความประสงค์ขอส่งบทความ เรื่อง :

ชื่อบทความ (ภาษาไทย).....

.....

.....

ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ).....

.....

.....

ประเภทของบทความ ☐ บทความวิชาการ ☐ บทความวิจัย

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้า ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่ระบุชื่อในผลงาน

บทความนี้ยังไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และจะไม่นำไปเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่นอีก

นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งผลงานต้นฉบับนี้มายังบรรณาธิการวารสารโครงการปรัชญาดุสิตบัณฑิตทาง

สังคมศาสตร์ พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้ส่งต้นฉบับบทความ/แบบเสนอบทความ (ไฟล์ Word) และ (ไฟล์ PDF) ไปที่

Email : phdjournal.ru@gmail.com เรียบร้อยแล้ว

ลงชื่อ.....เจ้าของบทความ

(.....)

วันที่.....เดือน.....ปี.....

โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Doctor of Philosophy Programs in Social Sciences
Ramkhamhaeng University